

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Annalium Gemma Authore Hasan Aga, Sigilli Custode
Kupurli seu Cyprij Ahmed Bassa, Supremi Vizirij Mehmed
Quarti Moderni Turcarum Tyranni - Cod. Rastatt 94**

Aga, Hasan

[S.l.], 1680

[Text]

[urn:nbn:de:bsz:31-301534](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-301534)

PROOEMIUM

In Nomine REG Misericordis, et Cle-
mentis.

Laudes Deo, qui pro vera dimicantes fide, si-
gillatim, et summam, illis, qui se à Veris
separant fidelibus, praeminere fecit, quod est di-
vinae beneficentiae. promissum, Veros Fideles pari-
ter, excelsus Deus mercedis amplitudine, uana
proposuit credentibus. Dominum nostrum Muham-
medem, qui causa fuit et origo, ut sacri pro fide
belli institueretur ordo, benedictionibus abundare
fecit, neq; in exhilarante annuntiatione, existen-
tes directionis Luceana, neq; Prophecia, neq; testi-

Quoniam nos vos
iuuimus auxilio
manifesto. Sent. M.

monij prohibitio, neq; annuntiatio laeti nuntij, neq;
uoluntur abolebitur, aut retro agatur proflatio. Rec-

Quoniam nos misi-
mus ad uos testi-
monium perhiben-
do, laeta annun-
tiando, et uota
prostando. Sent.
M.

fectissima sint benedictiones supra eiusdem stirpem
et socios eius, qui sub arbore cum Propheta nostro
pactum pepigerunt, et fuerunt coadiutores Pro-
phetae Dei, nocturni pro Dei certantes fidei.
Praeterea illi, qui magnificentissimi sacris belli
percurrunt semitas, uiscinia, et, quo et rosetis sacri
pro Religionis belli, et Philomela, qua. e. sacchara,
uicis Victoriarum, et Triumphorum uiridacis pro.

stantiores belli sacri colligunt flores. Expugnato-
ris Portarum simitumorum inuincitorum, victo-
riarum à Deo datarum manifestatoris, et felicia
expugnationum nuntia ueris fidelibus Annuntiator
ris, Islamitarum et in uerum Deum credentium
Exercituum Ducis, Hostes, pro fide certantium gladio

opprimere, Proborum infidelis gentis Eversoris,
 Venas improbitatis discerantis, Victoriarum belli
 facis signorum Defensoris, nempe de servis Dei Ex-
 cellentissimorum in Generositate, Excellentissimi,
 in Aulico comitatu et Auctoritate omnium Emi-
 nentissimi, sedis demum Supremae in qua omnes
 coalescunt dignitates, et apud Deum Excelsum
 Regem misericordiam, et veniam obtinentis, sili-
 et Summè Excellentis Ahmed Bassa sua dignita-
 tis, cuius opulentia legitima evasit, et quod apud
 Deum, in eius desideravius extremis, obtinuit.
 sub radijs eius licentia existens propius sigilli
 Custos, Gloriae et Auctoritatis possessor, à mo-
 rum praesentia summis, infimisque coquis, et no-
 mine pulchro, seu eleganti insignitus, scilicet
 Hasan Aga, qui fuerat sigilli Custos: extendit
 Deus per amplam, et late patentem terram usque
 ad ultimum usque ad extremum Iudicij diem: et sic
 rerum percipiens Virtutem, laudavit et folia
 belli composuit sacri, dictante Veritate. Ille, unde
 principium fit de narratione Viri virorum, est
 ille, qui beneficijs inuando, praecipuè habet
 naculum Ducum belli sacri; tractat enim ea, quae
 acciderunt in bellis pro fide, et quae curis, et Tollit
 iudicij sui, supereminet Viri viri Ahmed Bassa,
 cum Auctoritatem suam ubique diffunderet, ad inuicem
 Praesentia, et Viri viri sui usque ad iudicij ex-
 praesentiam conspicua reddidit. Conexus et
 inordinatus cursus, Praesentia non ab inuicem pel-
 lis, librum componit nobilem, et ad demon-
 strandas res manifestas, cum euidentijs iuste

Et Misericordiam
 et veniam obtinen-
 tis, Phrase hac
 motis personae
 exprimitur

Et nomine pulchro
 et eleganti insigni-
 tus. Hasan Aga
 dicit pulchro, et
 elegans significat.
 Hinc est allusio ad
 nomen, Hasan Aga
 et dicit pulchro,
 seu elegant.

Redulit istud qui
 dam de domesti-
 cis et coquis nos
 illud, quod ne-
 scimus sensu-
 Ab

5

Conuenientias suas, et ad magis exornandam
ordinatam illam dispositionem multiplicium
Victoriarum et triumphorum, noua Margari-
tarum et ornamentorum accessit series, cuius
connexionis et ordinis in fictionem, proma-
nantis rerum copia, exhibet candor. Exiguus
fortuna seculi, qui se extendendi caret potentia,
et sermonis sui reiteratione, bello sacro mercedem
nullam, certantibus nullum prouenire stipendium,
uozum ex conscriptione libri, gloriam proma-
nare, honorifice insinuat, sperans, se paupe-
rem et humilem, ob debilitatem et defectum,
a munifico et liberali Rege, Clementie fauo-
rem obtenturum. Et quia Sacrorum Certami-
num huc nouiter tractata materia ita re-
late, ut a primis principiis, de materijs qua-
in compositionum reperitur, selago, tam coe-
quales et substantiales Margarithae, sacrorum,
uozorumq; pro fide certaminum, sicut Marga-
rite sacrorum certaminum huius libri, in so-
diatis huius uanidi mundi, nunquam fixe,
et firmata fuerint, et nunquam derinere si-
genda sint, hoc praecipuo, liber est Annalium
Gemma nuncupatus. Historia huius dignitate
et maiestate eminent, et illustris, cui grati-
les etiam et iucunda, immixta materia, lite-
ra, et gesta, et Victoria a sacris pro fide, certa-
minibus exortae, in quinque partibus sectiones
sunt, prout in sequenti Annalium exhibi-
tum Gemma.

SECTIO Prima.

De Egitis, Kugurli, seu Cypry Ahmed
Bassa, in suo Regno Begarum.

SECTIO Secunda.

Continet progressum Exercitus ad
Bellum Hungaricum.

SECTIO Tertia.

Continet dispositiones pro Mactimo transi-
tu in Insulam Cretam.

SECTIO Quarta.

Refert initium obsidionis Candie, et de
Inferribus Cunicularum subterranea-
narum.

SECTIO Quinta.

De pugna Navali, et de pyrobolarys
Inferarum subterraneorum.

Libri finis.

Remonstrat expugnationem Candie.

SECTIO Prima.

De Gestis Kypweli seu Cyprii Ahmed Basae in suo Beglerbegatu.

Ahmed Basa, Kypweli seu Cyprii Mehmed Basae filius, Prusae in Bithynia primo celebris, post modum Sultani munificentia duobus Tugh seu militaris dignitatis insignibus decoratus, in Artzum seu Assyria Praesidem electus, hoc ad praesens munere, Ibrahimum Agam Nobilium Janitorum seu Suliorum suorum Praefectum, certas ob necessitates ad limites Euxelae transmissit Porta, et usque ad elapsam horam Muhammediam Middeliam Sexagesimam nonam Prusae moratus est: ad iter autem iam se accingenti, duabus illis militaris dignitatis respectis Tugh ab Aula rectorum adiectum. Ingressum secundam die. Muhammedam Artzum uocans iter sine mora continuauit, solique Tribus in oppido Keber substitit diebus. Erzenz obuiam in hoc itinere Urbem, in qua ad praefecturam Artzum tendentes Basae Tribus, uel quatuor diebus morari consueverunt, Ahmed Basa, non subsistendo, transit et in Artzum Praefecturae sedem directus progressus est, quo cum appulisset, uocatum ad se Urbis Vicarium Husernum nomine, his allocutus est uerbis: scitote me pecuniarum robore, praesentis dignitatis non emisse merces, non ambenti a Deo, ita determinante et mandante, hac concessa felicitas: ce nostra tendunt desideria, ut in ministerio Ottomanico stiperis, Genitoris mei instigam vestigis: num tu genitui securus sis cupiditates, nam a paupertate oppressi subditis quid sit exactura, meum est attendere, is intentionum mearum. Si opus, Populi

Turca, Arabum more lunari utitur anno, quod ueteri Christianorum stylo accommodant, ad Reuerentia autem non attendentes momentum a prima lune phasi secas in illis sunt Epochen, quae hinc Epochen suas die non allegantes, aut primis aut medijs aut ultimis talis quae talis luna diebus, quos si diem exprimant, ille non a reuerentia momento primo, uerum a prima luna phasi computant, cum ratione ad ueteris styli plenitudinem, quo et Luna uerum unquam in suis uoluntur dispositionibus hinc igitur certata ara. Muhammediam sobq ad epam C.H.A. 1659 ueteris stylo ad principium et nouo ad medium mensis Septembris incidit, ut in septembris Epochen noua stylo a commemorabitur. Muhammediam primu anni Muhammediam mensis, secunda huius mensis dies est iuxta stylium nouum, id Septembris Anno C.H.A. 1659. Regis seu fugae Muhammedis Meccae Meccam unda sua ara sumunt initium An. 1070.

Londus duabus constat bursa
bursa quingentes Imperialis
ad computum Austriacum
continet.

bonum, ut Romanice Maiestati convenientia exhibere valeat securitatem. De eo quod huc aduenientes Bassa in iustitia titulo accipere, medietatem colligit, illa contemtus uinam. Verba, Ahmed Bassa Praefecti, Urbis Vicarij menti altius impressit. Ego relationis praesentis auctor, Armenensium tunc praesentium scriba, praecedentes Bassas, annuatim centum quinquaginta, et Ahmed Bassam solum quinquaginta quinque asperorum colligisse pondera sum experius. Et gubernante tum in arce, tum ad ad Erzenianam Urbem portam, turris, nec non quinquaginta quatuor murorum cubitus, ut ferrea motus, corruebant. Casum Excelsae, transcripsit Corte, qui accipis de restituendis muris in pristinum statum mandatis, attractis ad cingulum uestis lacinijs, decem dierum spatio, totum persequutus opus, hac in circumstantia, non exiguum lenitatis suae in miseris subditos exhibuit exemplum, nam ne uigore, specialis Praefecti, de submissis, ministrandis pro reedificando expensis premerentur, completam a subditis colligi uoluit summam, cum pro supplemento de suo pecunio adhibere curasset. negotijs suis persequitur, Su Seiman Aga a Fulgido Corte, Dimine ad Ahmed Bassam his cum mandatis misit: Eum Damasci, huc Syria nobilitatum esse Praefecturam: Hoc accepto nuntio, nulla interposita mora Damascum pergit, aduenienti magno obviam processit equitatus. Ad ductum populi per Urbis dispersas plateas, gemebunda assidue uoce: O pauperum, afflictorumq; Paesce, inquit, fame enciamur, quin

Quatuor aspon sunt tres
cruciferi Austriaci
id est: Semitayor.

quaginta panis drachma, duob; uendunt, apscris, nec
haberi potest. a multo tempore herbe pascimur, &
summe desiderauing. fletu, lamentationeq; pau-
perum commotus Bassa, et ipse in lacrymas
procurum, se ad lacrymantib; conuertens
cepofuit. A me ac desiderati opem' auxilium ad-
sit a diuina. Maiestati beneficiis. Residentie
sua ingressus palatium, emisit mandatis,
quoscunq; provincie proceres et nobiles, Or-
bis Damasci pistores, conuocauit, presentib; q;
ita allocut;: Si pro dieb; aliquot de sufficiente con-
stet uobis annona, hae nulla interposita mora
ad annonam deferatur Benuarium. Illis et
Memphiticis Beglerbegis literas decem mille, Impe-
rialium camb; transmisit, scribens. ut sibi im-
mediate maiores aliquot naues annona repleta
transmitterent, ne populus Damascen; fame coceret;
Debita Memphiticis Beglerbegis correspondit
uelocitate, et quinquaginta quatuor maiores
nauis, vulgo Tschekas, annona repleta,
qua intra decem dierum spatium ad Dama-
scenum in Syria portum deuenerunt, submi-
nistravit. Ahmed Bassa, et suos, et Procerum
cuorq; camelos, mulos et equos ad portum pro-
adferenda ad urbem. annona transmisit, ad-
lata, super lintea montium in flar accumula-
ta, distribuend; commissurum, Aula sua
Agam Kutchuk Jusuf dictum, constituit,
haec uia, ita Excello disponente. Leo, et
Ahmed Bassa, Populum Damascenum, consilio
suo, a tanta liberavit egestate, illig; abun-
dantissime prouidit. Mes erat recedentib;
Praefectis, ad usum molacum inualium die;

dentes, licenti titulo, aliquo onerare tributa,
 quod ad triginta pecuniarum se extendebat
 pondera, quae exactione Ahmed Bassa omni
 no abstineri uoluit, quia imo Excelsae Porta
 aetulis, hanc exactionem Damascenorum
 exhaustis facultates, hanc tollendam esse,
 effluaciter persuasit, hinc nosum: Ahmed
 Bassam, quo in statu versarentur, subditi,
 penetrasse; ad hunc igitur a Porta huius
 tenoris mandatum. Tu qui Beglerbegus Da-
 mascenae es, tibi significatur, in posterum, licentia
 tributo, pro mole manuarie, usque nullum penitus
 obestum auipicandum esse. Quod Prothoallo
 Curiae Iudiciali insecutum, et ista Ahmed
 Bassa, Paulo Damasceno, beneuolentia sua
 exhibuit officia, hinc illi ab omnibus, felices
 appreciationes.

Et omne id, quod offer-
 tur animam uestram
 a bono non a recto,
 quia haec apud Deum
 sunt, et Deo est
 donatur misericordia
 scilicet.

RELATIO

De Drusis.

Facinorosi quidam Drusorum peruersitatis
 ingressi uitam, non exiguae causae uere motu
 Erant y, filij Maan, et filij Schihab origine
 Drusi, qui diuersis caernis oppidis, munita
 super montium rupes extruebant claustra
 quorundam uero circumiacentium oppidorum
 Incola, Regi tributum, et Beglerbegis sua
 negantes iura, filij Maan, et Schihab, qui
 quatuor erant numero, ad haerentes, cuius
 ubi opus erat, quinquaginta, uel sex milibus pedes-
 bus assistebant Selopetacis. Beglerbegi Da-

„maseoni peruceras hos suis compescere, cohorti-
 „bus omnem impenderunt conatum, uerum quia
 „cum illis decertandi summa erat difficultas,
 „infectis rebus, semper recedere coacti. Ioschir
 „Basha ad Damascenam euectus praefecturae,
 „ad horum selectorum opprimendam peruen-
 „ciam, suas applicuit uires, selectis quidam mil-
 „libus militum in eos progreditur, de aduen-
 „tu Ioschir Basha certiores redditi, dispositi in
 „quinq; in decem millib; per uiaarum fauces
 „selectarijs, aduenientem Basha non solum
 „ad ingressu ad se accuerunt, uerum quam
 „plurimis Basha trucidatis militib; opima
 „partem suam praeda, ipsum tandem Basha
 „sagitta ad femur percusserunt, sed et ipse pa-
 „risce, se percutientem gladio interemit: mi-
 „lites Basha, ne se in illas intruderet fauces,
 „sue equidem persuadebant, sed reponentem se
 „non timeere, et in fauces ingredi uelle, rem
 „illius commiserunt arbitrio. Irusorum po-
 „puli: populi impij, in Dei non credentes uni-
 „tatem: Dei etiam non colunt prophetam
 „Ecclesias sedantur, ^{imo} quia ipsos adorant Cor-
 „cos, aut somniorum suorum phantasmata tri-
 „buunt fidem: albis, rubrisq; utuntur signis, re-
 „uerentis: si suas inuoluerint domos de orri-
 „nenda ab illis tributo, non erat deprecandum
 „Verum peccatum instar per montium obcorda-
 „tes iuga, Provinciae securi situ, fertilitate
 „te loci gaudentes, ad sua redire parum illis in-
 „tererat. in hoc igitur usq; ad Praefecturae Ah-
 „med Basha uersabantur stat. Ahmed Basha

Illi sunt peiora,
 quae patiuntur;
 at sunt in erro-
 rib; sepediti.
 sent. 16.

Præfati, Excelsa Porta de modis hæc, com-
pescendi gentes consilia agitabat, rem Ahmed
Basta de civitate committendam, conclusum
illius executionis transmissum est mandatum
cuius sensus: ut congregato milite Tripolitano,
Hierosolymitano, Gazensi, et Damasceno, additis
sua sua robore, ad conaescendos Drusos progre-
deretur. Ahmed Basta negotium hoc aggressus,
inferiores huius populi viros, affectu
prius, tandem consilio et pactis sibi obstrin-
xit, illorum tres circiter mille, ad suas partra,
et præfati adiunxit, ita ut simul omnes ad de-
cem mille, se extenderent. Populum hunc tri-
dierum spatio a Damasio dispartum, Ahmed
Basta non pro eas aggressus est, fauces, ubi Is-
schia Basta laesus, et infelici suppavit proelio,
uorum circumitione, prope locum Jacobi portem
dictam, facta, per oppida Mez et Hayun,
Chasia, et Perchia, ad claustra filiorum
Schihab peruenit, et circumiens ex unig diei
itineris octo dierum profecit iter, fauibus
istis, et Drusorum curibus aggeribus, in
fauibus, et aggeribus ad resistendum dispositi,
statione relicta, fugam sibi consuluerunt,
quorum postea adificia igne iniecto conere,
mata fuerunt: aliquorum oppidorum in-
colæ, securitate contenti, in suis constanter
subsisterunt oppidis. filij Maan hæc uisa
mutatione, promissis ad Ahmed Bastam
Nuntijs, illi subsecuti, rogantes si bona eorum
deuastarentur, se in posterum ab his destitutos
iniquitatibus, se ad Regis seruitia quingentas

9.

transmittere uelle Bursas. Reperit Ahmed Basa; opti-
me ita ut promissa ueltra donum conficimento sua
ditione. Datis creditibus, qui ad Damascenam de-
ducti fuerunt Arcem, Musein Aga unq. de nobilitate
but Porte sequit ad promissorum urgendam exe-
cutionem determinatus, qui, Iratos promissa
obsequare non posse, expectatus, se redijt in festam
qua de causa immista demum in eam ditionem
militiam, eorum adificia in cineres redacta,
et filij Naan Ahmed, et Murkamas se fuga sub-
traxerunt: his perfectis, Aaly Efendi Jesterdar
Damascenq. horum oppidorum publicatus est in-
spector, ut res ad agrarium pertinentes publi-
cum congregare posset. Jesterum cum Drusi
relatio ad Excelsum Portam per praefatum
Musein Agam de nobilitate Corte Janitorij
transmissa, hoc adito Drusos non aliter esse do-
mandos, nisi Beglerbegi supra montes Sijda, Barut,
et Szefes constitutione, quod et ab Excelsa Corte
approbatum, et praefatus Jesterdar Aaly
Efendi in Beglerbegum declaratus, qui post
modum residuum collegit tributum, et ad Ex-
celsum transmisit Portam; nec e. riq. Beg-
lerbegi constitutio fuit utilitatis, hoc enim
modo peruersi illi pulsi et dispersi, provincia
placida fruitor quiete; Deo disponente riji-
tue, et prudentis Consilij ope, facilia eua-
dunt ea, quae difficulta esse supponuntur.

Supremus Aula Ottomanus Vizirig Lupus
li Mehem Basa, Ahmed Basa Damasceni
Praefati Genitor, grauior decumbebat, mor-
tem subsecuturam insalubilem Aula iam praer-
uidebant Procures, de Successore agitabatur
quassio; in Ahmed Basam Infami filium

à praeclaris iam notum gestis tenebant
vota, Sultani igitur Augustus eidem transcoi-
puit libertas, quarum tenor: Tu qui Begler-
begus Damascenus es, de duorum dierum itinere
fac unum, et unâ cibus ueni die ad Porta
nostra felicitatem, et faciem tuam ad meos Au-
gustos stapedes inclina.

Transitus Ahmed Basa
ad Excelsam Portam, et acces-
sus ad Supremam Praefecturam,
Seu Viziratam.

Hæc hæc inchoa
ta 6. Sept. Aera
Christi, 1660.
Stylo novo.

Era Hegira, seu fuga Muhammedis millesi-
mâ Septuagesimâ primâ, Ahmed Basa
isee ad Excelsam Portam cum ducentis ho-
minibus, quâ potuit, ingressus est velocitate,
Damascum in Adrianam proprijs suis perrexit
equis, inde per postas inter septendecim die-
rum spatium ad Sultani presentiam, qui
tunc in loco Davud Basa dicta penes Con-
stantinopolim in proximâ Adrianopoli,
olim discedendi existebat, peruenit, faciem
ad Augustos stapedes inclinavit, Rex Super-
ficii totum cum equitatu suo, et Magno
Vizirio, è tentorijs Adrianopolis, uocatus
isee ingreus, Ahmed Basam Excelsæ
Portæ Kaimekamum, seu locum ferentem
Vizirij declarauit. Peractis in Kaimekam
Kamatu quadraginta et octo diebus, Regijs
honoratus est libertas, qua sequentia con-
tinebant: Tu Ahmed, qui es Kaimekam, ex duo-
rum dierum itinere unum facito, ueni Adrian-
opolim, et inclina faciem tuam ad Augustos.

stapedes. Ahmed Basta Kaimekamus, licet febre diuina
 "retur, mandatis obtemperauit, nullaq[ue] interposita mori-
 "trium dierum spatio Adrianopolim peruenit, et su-
 "ciem ad Augustos stapedes inclinauit. Suprem[us] Vizi-
 "rius Mehmed, Genitor eig, lethali oppressus morbo,
 salutis sua nullam sane spem admittens; cuius igit[ur]
 loco filius, et supplicantium exaudiebat preces, et
 assiduus cunctis intererat consilijs. Mehmed Vizi-
 morte sublato, cum filij eius Ahmed a praeclearo gestis,
 et a iustitia, et a prudentia ubiq[ue] laudum ferre-
 "buisse fama, et quia non cuiq[ue] ad Vizi-
 "ratus facultas, et potentia, sortem supra Ahmedem
 casuram, dubitabat nemo, Ahmed igitur, ad Regium
 uocatum cubile. Rex ita allocutus est, Tibi, inquit,
 cum Praefectur[ae], et Vizi-
 "ratus beneficium, et gratiam ex-
 "hibeo, Regi Excels[ae] negotia tua fauila reddat.

Accessus ad Vizi- ratus

Aera Christi
 1660. circa deci-
 mam quintam, uel
 sextam diem No-
 uembri

Die sexta mensis Raby Lewwel Aera praedicta,
 Ahmed Basta ad supremum honoris euectus gradum,
 sextam diem No-
 uembri
 bus multis alteratis, et immutatis, in principio lune

Aera Christi
 1661. circa
 mediu[m] mensis
 Martij

Schaaban iter Constantinopolim proposuit, et ad
 fontem Sulak se contulit, inde ad Excelsam Cor-
 tam iter ingressus est. Cum eo peruenisset, Augu-
 stam coram se comparere fecit classem, merca remis,
 veliq[ue] impelli solita erant triremes, maiora nau-
 uigla, quae uelis solis impelli solent, seu, ut uulgari
 utaq[ue] uoce, Galiones multi aderant, quia In-fidelib[us]
 negotia non facessentibus, neq[ue] maritimas per-
 turbantibus plagas, harum machinarum necessu-
 "ria non uidentur structura, omnes igitur triremes,
 et quadraginta Regos maris in promptu esse iussit

in classis huius Capitaneum Mustapha Bassa electus,
 qui hac cum classe in Archipelagum ad mole-
 standos excurreret Infideles prudentia summa ad In-
 sularum navigabat latera, Insularum absque minimi
 timore damni, ab omni hostili protegēbat impetu.
 Hoc anno Classis Ottomanica ab Infidelibus nauis
 „gium magis, et onerariam abripuit nauim, et pra-
 „ter morem salua, et incolumis ad suum remcauit
 Portum, certum signum, à plagis maritimis, nul-
 „lum pro tunc timendum esse periculum: Ad totēstre
 igitur bellum conuersa fuit cura. Veneti Infi-
 „deles belli declarati obiectum, eorumque arces
 Catharum Scialatum, et Sebenicum expugnare
 conclusum, perlecto in Regis Consilio conclusi
 Decreto, de modo rem instituendi consilia agi,
 sabantur, et die decima Victoriosi mensis refer-
 et bellica requiritur disponere, et per omnia loca
 ad conuocandum militem, Cursores, Sollicitatores,
 et mandata ad Vizirios, et Beglerbegos ex-
 „pedire ceperunt, mandatorum hic erat tenor.
 Pro die noui anni uos apud felicitatis Portam con-
 „fietis. Magnas tunc pauper huius relationis
 Scripser, ut Sigilli custos percipere est molestias,
 quas corde contentissimo, quia principis ita
 exigebat seruitium, sufferēbat. Directore
 Baico Haly Bassa, qui natione Epirota,
 et viarum ad Catharum ualde gnarus, ma-
 „gna hominum copia, ad reficiendas, et dila-
 „tandas rupibus insolentes, asporas illas, et per-
 „horridas ditioris Bosnia, et ad Catharum

Circa diem 4.
 octob. Anno
 Christi 1661

deducuntur vias, per quae cum angustias non nisi
 unus equus post alterum transire potest, delegata
 fuit. Hic dicitur Baico Haly Bassa in Insula pecta,
 criminis alicuius agg, in Candiam profugit, et usq
 ad evocationem Ahmed Bassae ad Supremi Viri,
 sui dignitatem, inter Halas latitabat, Ahmed Bassa
 in Supremum Virium electo, ex Italia refugus
 pro uenia et securitate supplicavit, quod oblati
 supples ipsum auxilium Regem. Latrocinijs in solen
 tem quendam cum centum sibi adherentibus equis
 tibus, loca diversa Bosnia infestantem, Baico
 Haly Bassa per montes hinc inde insecutus,
 captorum nunc excoriatas pelles, nunc capita
 ad Excelsum transmittendat Cortam, gesta
 generosa eiq, Cortam ad ei conferendam Grae
 uiae praefecturam commouens, quod honoris
 gradu tanto magis impetus, nullam sane
 in reparandis vijs ad Cathacum, et in Tori
 mentorum, glomerumq uectura amittetis opera:
 Erant etiam in promptu, ad Cathacum, Spalata,
 et Sebenicum deducenda munitiones, et anno
 na: uerum eo in prociactu fama aduolat. In
 Infidelis Germania seranis confinis, Musul
 manos capi, Ottomanice ditioris exuri Lu
 lankas, nouas super Islamiticum solum curru
 aues, quin dimo Exercitum Germanorum
 in ipsa Transylvania ditioribus stixisse pedem
 Germanos deniq, his agendi modis, pacis uolasse
 pacta, comperit. Fama per ea uelut a
 confinis missas, subsecuta coetudo, Germanos
 et Muhammedis populum captiuum adducere,
 et Ottomanice ditioris diuone Lulankas,
 Supremo transcriptum est Viriis. Belli

Patrum, Spalatun et Sebenicum, erat equidem
scopus, his uero perceptis, quibus modis forma. u
ni bello petendi sint, qualiterue ad Romanicam
domum pertinentes artes eorum eripiantur magis
agitatun est. In nomine igitur Dei misericordis
hac cum intentione Constantino poli Seriano
pobli iter susceptum est.

SECTIO Secunda.

Progressus ad bellum Hungaricum.

Aera C. H. R. 1662
circa medium
Mensis Martij

Anno Hegira 1072 primis diebus Lune, Schan-
zar Supremus Viricius comitatusque se Jo-
nischerorum turmis, signa horum cohortibus, Au-
la sua Militia, Beglerbegs Kudahia, Kubleli
Mustapha Bassa, Audefarrakid, Tchauandi, et
Hortulanorum phalangibus, Serianopolim in-
gressus est, ibique usque ad aliorum Bassarum sub-
stitit aduentum, qui intra paucos adfuerunt dies.
Kubleli Mustapha Bassa tempore Praefecturae
Supremi Viriciy in Damasco Beglerbegus Tri-
politany praecleara in occasionibus contra Pru-
los praestiterat sequitia, ita ut Ahmed Bassa
ope, et fauore ad Borsam deducens, tria Tugh,
seu militaris dignitatis signa contineret, et
unus de septem Viriciy sub conuocato opere,
aut si statizare licet, sub cupula sedentibus,
seu de intimis euaserit consiliarijs, et quia
Kaplan Mustapha Bassa etiam in itinere Seria-
nopolim simul aderat, in salutatione huius erat
institutus ordo, ut Kaplan dexterum Kubleli

Sinistrum debuerit obsecrare latus. Cum Ad
 Transopolim deuentum esset, praemissis hono-
 rificis actibus et colloquijs, tandem consi-
 lia de modo ingressam instituendi expeditio-
 nem agitata: conuocatis igitur Vizicijs Sipahis
 et Jenitschecorum Cameris ad Supremi Vizii
 ry Tentorium, coram illis litterae Sultani per-
 lectae, quarum tenor: Tu qui meq; magnus Viri-
 tanus es, et meq; Generalis Capitanus Venerabilis,
 erat antecedenter intentio arma ad Bosnia
 pariter deferendi, et in hunc finem omnia requisi-
 ta disposita erant, nunc autem Infideles Ger-
 mani, fracti facti sunt, et multas combusserunt
 Palantias, multosq; de populo Muhammedis ca-
 perant, ab Antecessoribus meis gloriosis expugna-
 tam repetunt arcem, tu in his circumstantijs ad
 id, quod Maiestati, et Imperio meo conuenit, et ad po-
 puli Muhammedis recipiendis utilitatem, praemissis
 cum Vizicijs et militibus meis electis Sipahis, et Jeni-
 tschenis consilijs, incepta prosequere, et id quod
 utile nobis uidebitur, in effectum ponite vel mihi
 significate. Inclinata facie, demissis oculis,
 omni deniq; cum reuerentia, Augustae
 perceptae succunt litterae, et omnes felicitate
 tes appreciantes, dicebant: hoc est mandatum
 Maiestatis Regiae, ad quam confugit orbis, Quilibet
 Reg in aeternum a Rege nostro omnem auctat
 possitiam. factis appreciationibus Supremus
 Vizicius ad milites conuersus, eos ita affatus
 est: Tibi uolum sit o popule Muhammedis, Infide-
 les Germanos Exercituum copia celebres, Regis
 nostri acerrimos esse hostes, glalorum Dentem.
 maritimis nobilem praelys et fraudibus nouimus esse
 potentem, potitum Terrestris, in quo ignaua
 ualde haud audeat tentare bellum, extra undas

percuti non abrimilibus pisci, ab annis iam decem
in sandia conclusa munimine, pugnas uictore pudes,
illi, non id audacia, ut exient, Sultani nostri potes,
tissimi impugnet terrar, et ista quiescent anno, ar
u mit iudicium nostris ab inceptis non desisteret, Geru
u manus hostes nostras infensissimas, impetamus,
duabus in partibus, et munitionibus, et abundante
provisis sumq; annona, ad rem ergo, id unicum re,
stat, ut operemur. Annuit miles dictis, Regia
Conclusi transmista, Relatio, igitur a pre,
icationibus, et nobili instituto equitatu Au,
gustum ad Supremi Viriory manus declarum ue,
xillum, eiusdemq; pteum pretiosa adorna,
uere Crista, reperitis demum appreciationi,
bus, Viriory Supremi ad suum reuersus est
tentorium. Ipe in custodientem collocata
Deum, in principio nobilis, et benedicta luce
Gamerani pro fide dimicaturi Bellatores
Adrianopoli discesserunt, iteors Sophia
uersus ingressi, quo cum deuenissent, equis
ad parua demissis, Festorum Bairami pre,
tes ibidem persoluerunt. Euocatorum e pro
vincia Damascena quingentorum equitum
ductor Rubeli Mustafa Bassa cum suo Equi
tatu huc Sophia adueniat dictis. Giorgi
Mehemmed Bassa in itinere graui oppressus
infirmitate, Adrianopolim reuersus est, et per
dies aliquos ibidem remanere coactus, de cui
Supremus Viriory dubitans reditu, Sultanu
hui de re ista informat. Giorgi Mehemmed Bassa,
Adrianopoli morbo oppresso, Praefectum eiq; quan
tocum cum suae militiae comitatu, huc ad Au,
gustum demandare Exercitum res esse conueniens,
quod si disponente Deo, Giorgi Mehemmed fatalis

Circa medium mensis
Aprilis.

adesse hora, eius factem comitatu, Augusto con-
 iunctu Exercitui esset. Nulla interposita mori,
 Praefectus cum equitatu, Patrisq; locu filii,
 Sophia, paulo post Augusto se conuenerunt
 Exercitui, quin imo diuino fauente Numine,
 ipse Gurgi Melmed Basta paucum post tempus
 saluus et incolumis se magna exhibuit Victoria,
 de cuius summo reo gaudebat aduentu, erat hic
 Patris eius Praefectus bene meritus, et de Alien-
 tum numero, quem et ipse ut Clientem fouebat
 et ex ea etiam specialiter uenerabatur cause,
 quia ut rerum Germanicarum, quazissimi, in
 Germanico bello, eius potissimum utebatur
 consilio. Cum ad diuersorium quoddam Chale,
 sibi dictum prope Sophiam deuentum esset, a
 Maiestate Regis superficiesi terra, ipse The-
 saurarium suum Haly Agam Supremus Vizi-
 phrameam, Cassanum, Gibellinis pellibus sus-
 sultum pellicium, unionibus, comptum obti-
 nuis pugionem; hic dictus Haly Aga, summo
 affectus, sui honore, et Kudleli Mustafa,
 et Desfordar Basta, eorum quibus eadem
 binos donauit equos, et ab hoc ipso loco The-
 saurarij cum relatione ad Augustos missis
 haec edes: Epistola Regie ad hic dicto The-
 saurario adlata, hic erat tenor: Tu qui
 meq; Vizi-ri magnum, et meoru Exercituum
 Capitaneq; et Generalis, tibi transmista est
 gemmit exornata phramea, et pugio cum Gibelli-
 nis pellibus, et Cassano, res has ut gratas
 suscipito, phrameam iungito, pugionem appendito,
 Gibellinum induito pellicium, nostroruq; perpetua

felicitati, appreciationes fauto: negotijs Maiestati
mea convenientibus, et populo Muhammedis utilibus
operam dato, et exercitij prudentem se exhibeto
ducem: Continuatō itinere ad Oppidum Nissa.
Dicitur peruentum esse, ubi equitatus in ordine
dispositus, et tres ibidem in sumpti dies: Exer-
citus quotidie augebatur numero, undiq; ad
fluebant cohortes, et ubi trahebantur mores,
et in ipso se coniungebant itinere, ita ut donec
Belgradum peruentum esset, innumerabili
pene militum multitudo sese exhibuerit;
splendidus proinde in Belgradum habitus
est equitatus, principum a Mutesarrakis,
et Tschauusis Excelle. Corte, Sangiacis,
seu uemillifesi cum Sijahis suis, et dexteras,
et sinistras formabant alas, Genitacheri pro-
pe dextera cypanti ad suscipiendas disposi-
ti erant salutes, Supremi Vizirij Hula Aga,
et ipse Dostendar Basia Tugh, seu militaris
dignitatis praecebebant dexteras: eiusdem
Supremi Vizirij fratres Mustapha, et Haly
Beghi ueluti diua nobilia splendore sy-
dera, Fratri magno Vizirio praequita-
bant, à quibus et Beglerbegi, et ad salu-
tem suscipiendam dispositus Exercitus, sa-
lutem acceperunt. Praedictus Dostendar Basia
Armamentarij antea praefectus, con-
stantiae, prudentiēq; suae dato specimine,
cum à Supremo Vizirio sibi promeruit
gratiam, ut duobus Tugh, seu mili-

14

tatis dignitatis donatus testoris, ad Doffler
 dae Baste, euectus fuerit dignitatem, cum an-
 tea hui officio, sub titulo Dofflerdae, Esendi,
 profuisset. Labores, sumptusq; magnos praesens
 exigebat bellum, sed quibus uestium lacinijs
 ad cingulum attractis, iuxta iussa, et uoluntate
 Supremi operabatur. Vizij. omnium difficulti-
 mum erat Dofflerdae erat ministerium, cui
 ea omnia, quae ad exactum, et utilem appara-
 tum bellicum requiruntur, procurare incum-
 bebant. In re armamentaria, quae non cura
 nunc pyrii pulueres, nunc globi, nunc tormenta
 nunc annona, nunc facinae, nunc ad trahenda
 tormenta bubali, nunc cuniculorum fossores,
 nunc alia bellicae machine, nunc funes bom-
 bardici, et alia prope infinita requiruntur.
 Peruenit ad dies illis Germanorum in Bel-
 gradum Legatus, qui ab amplitudine sua
 non ingratum mari, spectatum uenerat. Secun-
 dum, circa miserabilem Legatum, serentes qua-
 sidi, quidnam Legatus ad tanti Exercitus
 dixerit aspectum? Subinuenere, eum ab illis
 suspicasse, abonitum, mentisq; captum
 fuisse, cumq; continuo nunt de officialibus
 et Beglerbegorum qualitate, nunt de Sipahis,
 et Venis cheris rogitasse, cui respondebat in-
 terpres. hic ille, hui iste. Requiritur uero
 quinam illi, qui loriceis immerti, Tugh, seu milite,
 his dignitatis praecedunt Testoram, qui illi duo
 Iuener Beghi qui sequuntur? ad hoc Interpreter.
 isti sunt fratres Supremi Vizij. Nuntia rom-
 na, Germani Caesaris Legatus, ad Supremum

Vizirium petijt, Vizirius, nunc primo ueniens
 Subiensis, Vicaria decepta. per duas adhuc
 dies expectare. iustis diebus Legatus, qui ab
 Excella Porta simul Belgradum uenerat,
 Resident, et filius Cesaris Germanorum erat.
 Supremo Capitaneus Aaly Bassa Temesuarini
 existente Belgradum quidam Germanorum
 aduenerat Legatus, cuius erat intentio ad
 Excellam transire Portam, uerum ab Aaly
 Bassa in Temesuar deductus quia, Supremq
 Vizirius literas ad Aaly Bassam datis in-
 serat: Germanorum Legatum pene se in seculo
 detineto loco, cum ipse ego in persona post pau-
 cum tempus ad ea sim uenturus loco, cum,
 fauente Deo Belgradum peruenere, secum ad-
 uenire, et coram me sistere fauit. Adfuit, et alig
 a Cesare missus, quem nobilem, et Cesaris
 gradum dicebant: adueniente igitur a
 Supremo Vizirio determinato tempore, uen-
 nos Germanici Cesaris delegatos, ad Supre-
 mi Vizirij tentorium deduxerunt, tres
 erant in promptu sedes, Cesaris Charum ad ima,
 cum Aaly Bassa aduenientem ad secundam, et
 Residentem ad tertiam sedere fecerunt, li-
 teras Supremo tradidit Vizirio, qui eos
 salutatione honorauit, inquit, Bene ue-
 neritis, qui reposuerunt, etiam uos bene ue-
 ritis, num hospes in prouincijs, esse cupitis. Subiit,
 p. A. Supremq Vizirius, omnia ueniens, sed
 quid pretenditis? uerba nobis, diuina, per pluri-
 ma essent; uerum propositum nescio est, ea proloqui,
 et significare, quae presenti conuenientia habet,

Deposuit Viziog. rationem igitur aduentu uestri ex-
 ponit; crepescuerunt Legati: Intentio nostra est
 pacem Fractare, et me, dixit alius, Casar ad hoc
 pacis tractanda negotia delegauit; tunc Viziogius:
 si Casaris uestri desiderium de pace stabilienda, cur
 ea, qua pacem uiolare solent, duobus iam operatur
 annis: cur nouum supra Regis nostri fundum erige-
 re fecit munimentum: cur Transyluania arces
 Germanice muniuit presidio: cur per plures ditionis
 Romanica Palan kas diruere et igne consumere
 fecit: cur Muhammedis populis capere, et in
 carceres conijcere iussit: erat intentio nostra
 cum Galorum gente nostram experiri fortunam,
 ita agendo, nos, nos a nostro prouocasset proposito,
 quid ipse pacem obseruandi modus: nos tandem
 ad flagitia a uobis commissa conuinciter haberemq,
 cum modo debitam sancte paci exhiberetis reueren-
 tiam, sed quid in uestris uerbis inconstantes estis,
 fraudibus inconstanter inhaereti, priusquam ad hoc
 fieret dispositio festum, Eram apud Excolham Cor-
 tam, Casaris uestri aduenire literas, Residenti
 uestro, ut cum Romanica dono pacem concluderet,
 commissum erat, nos Residentis accessit, literas tra-
 didit, quarum hic erat tenor: Multis iam annis pa-
 cis non est facta renouatio, tempore felicitatis ue-
 uestre renouetur, pauperes utriusq; partis Subditi
 tranquillitate fruantur, stabilitate prout ante,
 Tempus etiam Residenti uestro, rem omnem illi
 committim, res cum eo consideretur, et perpenda-
 tur, uerbum solum stabilitate, de cetero salutes.
 Postmodum Supremus Viziogus Germanici
 Casaris Residentem coram se sistere fecit,
 quem ita affatus: Ecce a Casare literae per-

uenerunt, pacem postulant, accedite igitur, pax
quibz componenda modis, ut inde negotium aliquod,
quod Romanicae domui dignum, et Muhammed. u
dis populo utile prodire possit: Adiuravit ultro
Vizirius. Muniturum illud nouum e Regione.
Cauis, extructu demoliamini, Germanum e Transyl
uania deducetis Exercitum, et si in consingis et
uersiones, seu uelitationes tollitis, et factos capti
uos demittitis, perceptime: adhaec Resident: Salar
daming meqz ita mihi mandauit. si tu ab Ottomanis
ita domo celebrem Transyluaniam arcom. Tegetu
obtinueris, et petes adhuc quadam appuda Transyl
uania, si in hoc consensu fuerit, securitatis dars
litteras, nos e contra munimentum illud nouu deuo
luti, et exercitum e Transyluania educere cura
uimus. Supremus Vizirius Regi aem litteris
retulit, uerum responsum: Infideles a nobis
arcom detinerare, mihi scripsistis, si hoc Muska
si meae conuenire creditis, dato, uerum a glorio
sissimis uobis nostris Infidelibus ceptam arcom,
quomodo demum Infidelibus restituemus? In id
eum Supremo Vizirio consensum dare haud
erat conueniens, inquit ab igitur: siquidem
cum Residente apud Borsam existente nihil
actum, decretum Ecclesie Dei est, ut suo cum fauore
hostem aggrediamur, iter hoc bellum est, Victo
ria relinquamus uestigium, ita ut usque ex bre
mi iudicij diem, Victoriae per orbem feratur fama.
Vos qui creditis, et pugnatu in uia do
mini contra eos, qui uos impugnant: cuiqz
est sensus. In nomine Dei misericordis et
clementis. Solluiti effore, et uestium sim
drias ad medium alligate; necessarium est
sacrum pro fide bellum, Victoria in itinere

Quos qui creditis,
et pugnatu in uia
domini contra illos
qui uos impugnant.
Sens. etc.

bellis simul cum servis Dei progreditur. Si
 milia, et ultra legatus Belgradum pergens debet
 reserata, pro tranquillitate pauperum utriusq[ue]
 partis subditorum Cesarem intendere pacem. Relin-
 quentes adhuc apud Cortam existentes conti-
 nue in Prantia erant, et interrogati, quomou-
 do se habebit reus staty? respondet Viz. huius.
 pacis propinquam esse conclusionem, dummodo supra
 Regis secundum usum constructum munimentum dimit-
 tit, et Germanorum in Transylvania militiam educatis,
 seque nullam gelusum in pacem; quod praesentibus,
 quanto tempore in effectum ponit, revertimini, et verba
 pacis demonstrantia necessitatem allegare. Caetera
 enim Verba ad rem non sunt pertinencia, haec uo-
 brasunt inuenta, nisi uos nouid illud diueris-
 munimenta, et in Transylvania Germanorum duxerit
 ritus exercitum, pacis stabilienda nulla sane ratio
 et plura alia uobis a uobis petenda, Sic discunt
 rescriptum filium, his perceptis praedictus
 gatus, ut Supremus Viz. uisus dicta sua
 literis exararet, sibiq[ue], ut ea ad Cesaris
 Aulam transmittere posset, traderet, flagra-
 bat; Legati satisfactum petitioni, et ad Su-
 premum Cesaris Praefectum huius tenoris
 transmissit litteras: Benedictiones super eum,
 qui uerum fidei sequitur ductum: uos amicos nostros,
 qui tempore praesenti Germanorum Cesaris Supre-
 m[us] est Praefectus. Jam antea intento uestro
 pacis erat stabilimentum, rem dicit iam uicidq[ue]
 pro apud Excelsam Cortam existenti Desiderenti
 commisit, et nunc a uobis quidam ad nos cum
 literis peruenit Legatus, cui pariter negotium
 hoc commisit, uerum quod uicidq[ue] nos stabilimen-
 to pacis propinquum sumus, isti suum non dantur,

...sua, et tamen eis rem committitis, nullum rei habet
fundamentum, iustentio vestra est, nos à progressu
nostri definire proposito, vester iam diu patens est
delicti munimentum. Regione sanissa extructo
diuacitis, militemus Germanum, è Transylvania
duxeritis, cuius facilitas propinqua eorum, et si
hoc adhuc in effectum ponantur, per ita propin-
qua fuerit, sicut solum terra propinquum. Euc huius
Belgradi cum Exercitu, quem terra superfluis
terre nequit, subsistit, et stellarum in star innume-
rabiles Tactorum sequitur militia, quod Deus
Exaltus ab horum detrahit, illud futurum est.
Haec de Germanis: Tactorum nunc referen-
da negotia. Resolutis adhuc Adrianopoli
Concilio, Sultanus, Tactorum Chan, una
cum literis pro munere decem mille Transu-
nitis aureas, demum huc ipso Chanogenis
inter tam cingulum pugio percharis exornaty
lapidibus à Supremo Vizirio, per stabuli praes-
fectum Muzli agam transmissus est. Literarum
huc erat sententia: Euc à multo iam tempore Ger-
mani Infideles pacis violantur tacta, ea qua paci
relinquant, operantur, et etiam à nobis ante
repectant, qua de causa huius dicitur Infideles ducit
Magno Vizirio, et amorum meorum Supremo Capite
Rancho Ahmed Basta, bello aggredior, et tu qui
Chanus et magna dignitatis, cum Tactorum hostium
Venatoribus, quantoque adesto, tempore Augusto vestro
conuincas exercitus, precibus acis nos semper pro-
sequar, forsitan Sanguis, et Exaltus Deus uiam ad
Spendendam de his Infidelibus uindicta facillitabit.
Etiam Supremo Vizirio annexa fuerunt
literae, dicens: Nobilitati vestrae, quali-
ter Infideles Germani à Tribz iam annis etiam

Ottomanicam domum consensu habueris, persequi
 est. Hoc eiusmodi gens est, quae non consensu in pace
 neque Verbis adfusa est. Vobis mihi felix, et fortunata
 frater, uidebo quomodo te geret, nos ueluti duo fratres Otto-
 manica domi seruitia exhibere, negotijs populo Muham-
 medis utilibus, operam demq. Diligere facit, ut Infidelium
 Reges in agris inueniam, iter nostrum quotidie prole-
 quemur. Maiestas Excelis Dei, Nobilitatem uestram
 perficiis infidelibus dominari faciet, et diuina fauente
 Numine, cum Ottomanico Exercitu, et innumerabili Tur-
 ratorum militia, progredimur, spem est, nos facili modo
 de Infidelibus Germanis uicturum. Sumpsumus q. d. d. d.
 Pro transmittendis contra Danubij fluentem
 Budam bellicis requisitis, tormentis nempe muni-
 tionibus, et annona, tam quae Belgradis in firma-
 mentario, quam quae ad Excelsa Porta aduella
 fuerunt, bis celsum opere fuerunt naues, his
 praemis, supremus Vicius, pontem supra Saui
 flumini extructum transiit, et in locum quen-
 dam reman dicitur diuersis; duobus sub illis die-
 bus, quotidie numero militum crecebat; inde in
 Ose. rium, ubi et mera draca, et magnisq. ibidem
 exarbitus equitibus, eodem in loco de nauibus
 per danubium pergentibus annona crepta, et
 Exercitus percursum est, et decem etiam tota
 menta maiora, ut ea serocii secum deducere
 ignores, extrahere iussit. Determinato pro-
 pterea in flumine natantibus nauibus, quibus
 Basa cum una feritichronum camera, ad ter-
 resse iteo, et in patibis ad ipsas naues ipsos fieri
 poterat, ubi triginta, ubi uiginti Belopactiois,
 naues demum Budam expedire fuerunt, Supre-
 mus Vicius, traiecit Graua flumine, Ose-
 r. Kiensem etiam superauit pontem, decemq. e na-
 uibus extraxit maioriq. tormentis Budam usq.

Se comitari fecit cum Kazizade Ibrahim Basha
qui prius in Temua una simul cum Exercitij
Episcopi Equitatu, suum, et demum suum, solum
qui duorum ante milium erat in Orak exhibue-
rat, sed cum Haly Basha Vaccadini Equitatu
cuius in Orak, perhibita melior, et equitum
et pedum simul per mille, erant milites, sed
ducentis minoribus tormentis à Porta dolatis,
Budam uerum suum prosecutus ibat; uerum prius
quam Budam deuentum, suscepit à Germanici
Caesaris Supremo Praefecto transmissa, littera
in Turcicum translatam, Idiana, ique sui se ha-
berant. Felix fortunare, et beneuole amice, officij
praemissis appreciatis, et amicitia carucenti, et
et salutis, felicitati uestra uolum sit, ab homine
castro, et in dote, uosque sustinet, et litteras consignas,
has esse, litteras, et harum sensu, percipias, uos
dixisse, ratione rerum utriusque partis apud Borham
tractaturam, litteras, seu scripturam, dicit non esse
nisi prius Germanicus à Transylvania educatur
miles, et uasimentum, ad uiciatam, et fariam
extrudam demolitur; admiratione, rapit, suam
quandiu enim ea, que ex utraque parte, struita
non stabiliuntur, que uos uosque huius in effectum
poni possunt. Praeterea moram et dilationem
enim nobilitas uestra, causa est, in nos transire
dit, quasi uos nullam dicitur, si cum uenon
penetraveritis, nos nullam facere ueritatem,
in exequendis in idem tractatibus, et, ad illius ue-
golij. Felix et fortunare amice, felicitati
uestra uos uolum, nationem uestram à Sinceri,
satis celebrem esse, nos à Sinceritate et soliditate
recidere non asperimus, dolis et fraudibus non stu-
ndem, huius par ex parte uestra exhibeatur Sinceri-
tatis, et parte uestra, nulla sane mora, et dilatio

causa. Eua de causa etiam quantocumque contentu liberam
 Nobilitatis uestra facere Dominus nostro significauimus,
 et ad conseruandam pacem et tranquillitatem et ad fo-
 uendam in uicinitate amicitiam iuxta consuetudinem
 factu conatu et diligentiam impendamus, ut alio memo-
 ratu facer, in illis partibus existentibus Consiliarijs
 suis, Joanni Gois Legato, pariter etiam Residenti, a Re-
 mingen, ut et punctualiter, et minime tractent, et de con-
 memoratis articulis, et alijs negotijs colloquentes omnia
 stabiliant, licentiam conceperit, et pater daturam
 illis facultatem, ut uniuersaliter, et specificis expressis
 terminis, reservationis, seu translationis faciant Scriptu-
 ram; hoc in particulari etiam nostram in serpanimus
 subhoritatem, alio memoratum facerem. Dominus
 meum quod quid per utrumque parti colloquutiones in
 articulis stabilietur, habino lubenti ratum habitu-
 rum, et quantocumque et sine ulla tergiversatione
 exequi et in effectum redigere demandatum; ut in ser-
 utramque partem a tam multis annis obseruata
 pax, et tranquillitas, et bona uicinitas extendat,
 eius certa, et infallibilis intentio est. His partibus,
 nullum nos tenet dubium, quia non ex parte felicitas,
 et uestra et nostris ibidem existentibus hominibus
 totalis habenda sit fides, et presentis prolonganda
 pacis, et tranquillitatis curatio sit obseruanda, et mo-
 do iustitia et anima, paritati conuenienti, et Deo
 seruis utili, pacis, et tranquillitatis fundamenta,
 et stabilimentum extendere, conat, omnis sit impen-
 dendus. Quod si uero a Nobilitate uestra iuxta huc
 expressum sinceritatem, inter utramque maiestatem
 expetita pax, et tranquillitas non acceptabi-
 tur, Mundu, et creaturas in sepe appellamus, nos post
 modum tam execratorum negotiorum, ut furua sunt,
 non esse causam. sceleru uice uestra felicitas augea-
 tur. Mistor harum literarum est Ingoldisqui,

dam Cameris Supremus Praefectusq; Duca di ligu-
nuncupatus. Legatus, et Resident in diversoria
Moesiensi aduenientet. Venitorium. Literas has
tradendi, et de rebus pacis loquendi ergo comparue-
re. Verum literae praeter modum, moram et
dilationem querentes, nihil in se continebant, quae
de causa Supremus Vizitans eas ad Sui Praefecti
Beybi Venitorium his cum responsis remisit: Itaque,
et ibi colloquimini, quidquid demum ibi discussisset
uoluerat hostia tandem esse, ut munimentum illud in
regione Canise ex. iunctum Donchiamini, Germanum, in
eodem e Transyluania educatis, et ut illud tributa
anno illi, quo cum suetana Solymano pace conclusa, sta-
bilissimum, triginta nempe aureorum milia Beybi nos-
tra exsoluatis. Reposuerunt illi: quod magis ad no-
stras accedere, et uinciat, tanto magis uestra aegritudo
amplius duntaxat: in quantum res ad munimentum e regione
ne Canise extructi demolitionem, et ad educationem
militum Germanica e Transyluania, se extendit,
in tantum commissarij sumy i. assu hoc ut tributum.
Triginta milia aureorum pendatur, sed iam id nunquam
consentiet, neq; fiet; Num sciret doming meq; in co-
uentione facta, ut se Ottomanica Dong fauat, tributa-
rium: hoc nunquam accepturus sumy nomen, donec
uel unq; Exercitus nostri, defendere ualebit miles. Su-
premus Vizitans hoc accepto responsio. Legator
hoc inquit, ad meum non uestro aduente conspectu,
capistis alias utendum, adiuagite illis homines, qui ex
immediato Ducam deducant.

um Budam deuentum esset, magna ibidem
equitum conspicietur copia, ad quam con-
templandam praedicti educti fuerunt Legati,
qui stupore obruti recesserant: conuenerant enim
eo, et qui antea retro manserant, ita ut

congregatorum militum: numerus ad centum mille
 se extendere uisus, exceptis Mustu Muhammed
 Baspa, et Gian Arslan Baspa et Excussentium Begs,
 Ahmed Begs cum copijs suis, qui nondum aduent;
 Buda interea mora tractabatur, et inter qua
 suor, aut quinqs dieum, spatium, et noctes, mu-
 nitiones, et annonam aduehentes, et Mustum Mu-
 hammed Baspa, et Gian Arslan Baspa et Ahmed
 Begus, Excussentium Begus adfuerunt, sujs et
 libito equitatu, Islamitico se coniunxerunt
 Exercitui. Hussein Bassa, Syans Bassa fratrem
 Vizirium Budensem, aduentum consiliarum mi-
 litiam exhibentem, veste induerunt, de illi ex-
 hibito honores universus letabatur, populus,
 nam hui, et ab animi celebris generositate, et a-
 bellia insignis uirtute: et Orck Sue, subijcto u-
 stice loco Vespertinum usq; facta excursionem, eius-
 dem loci castris oppido, gladijs interemptis nuc-
 tis Insidibus, proplures aduentis captiuos,
 quos inter Capitaneus de Germania qui ad su-
 gussa transmissus, uocat capite, breuescatur.
 Illius pariter, et in transmissendis usq; ad aduen-
 tum Budam ad quoduis diuersorium captiuis,
 qui hostis resorte possent, datum, et in expeditio-
 nis ad hostium partes pro hanc adis informatio-
 nibus Exploratoriq; erat sollicita, neq; Super-
 mi Viziry Ahmed Baspa hac in parte, praeter-
 reunda liberalitas, qui explorato sibiq; quin-
 quaginta, et etiam centum pro munere, cau-
 dere faceret aureas. Exercitui Islamiti-
 co ad Tendar subsistente hui ductus Hussein
 Baspa liberas transcripsit informantes, haec un is

orat tenor: Mi fortunato, et felix Suecia: Mi
 fecam ad te edenter Iaurium, Comoromium, et Vicia
 nam uerq; hominem quendam, statura longum de
 tributary: Gypidi quod sub Buda est, quem ita di,
 rex: compista illi armenforud grege, ut Comoron
 mium, Iaurium, et Viciam, sub praesertu uen,
 denda grege pergeret, et quid ibidem agatur, et pla
 raret, imperari, iussit, penudet uendidi, et regressu
 factur: Ego Vicia personaliter extiti, et con
 sultationib; interfui. Praefectus Regis Viciensis
 omnes conuocauit, quos ita allocutus est. Eue domq;
 otomanae innumerabilis ad nos auudit milti,
 quid remedi;? Responserunt. Hoc est remedi;
 Regem Sueciae in Auxiliu imploramus. Subiun
 xit Praefectus, peroptime: scribite, ergo lite
 rat, et eum rogate: Scripserunt literas con
 uicatorias, et pro auxilio rogauerunt, Rescriptis
 Rex Sueciae, si meo Exercitus conquisita per milti
 tetis, et eidem nulla in re coespe uelle, mihi
 securitati tradideritis literas, fiat. Rex Vicien
 sis hic perlectis, et eandem percepto sensu, hui; ad
 frans aliqua subest, et Demum consilio conuocauit,
 et ita libuit; quid dicit: Eue Rex Sueciae ita
 scripsit, Securitati a uobis expectis literas, idq;
 aliquis hui; lates, intentio eiq; est, nos in nostro
 praesertuare uelle Throno, eiq; cuiusq; Suppetias.

Et Rex Viciensis hoc in timore per manifest, et de
 nam; fuit suat, diue quatuor milti domos circa Viciensem urbem,
 erunt domq; ueri diuore, et solo coequare fuit.
 autem fideles roma
 borati, exemplum
 caperunt, et fuerunt
 utiq; in respicien,
 do; panti. Nam san
 etri et Excolti est,
 qua redifuit pro
 missionet, quia ear
 inuat signis.
 sent. Ali.

Perceptis a praememorato Casare rediunt
 Exploratoris, sic dignis uerbis, ita ratiocinato.
 Polonia, et Suecia Suppetias non ferentib; Fran
 syluania a nostra dependente putu, nulla
 aliunde speranda coniunctio, unde ad uirtu
 riam nobis occasio patens; Sauchis igitur

Numen, ut de perfidis Infidelibus vindicta sumi
 possit. Epistola haec Hussein Bascha Budensis Vi-
 ziry, Supremo Vizirio non exequi sinit solam
 nit. Vizirius Hussein Bascha, Praefecto Kyprii,
 seu Cyprii. Mehmed Bascha Supremo Viziratum
 nunci, Varadinensis erat Beglerbegus, vir praestig,
 in exhibendis Regi servitij, sedulo, multa, et
 praeterea, Mehmed Cyprii duce, patris sui, facin-
 rari, in conspectu strenuus, et generosus miles,
 frequenter ab hostibus obtulit victorias. Supre-
 mo Viziry Cyprius Mehmed Bascha, cum tanto
 in honore habuit, ut priusquam satis concederet
 filium suum Cyprium Ahmed Bascham aduoca-
 uerit, et eidem vi testamentaria sequentia in-
 heruerit, inquit: Tili mi Ahmed, ad alteram
 nunc sum Frankfurtam, Excelty Beg me in fi-
 de corroboret. Tria habeo quae tibi committo. Primum
 est, ut meorum puerorum Legatorum in Anabolia non
 obliuiscaris. Alterum, tibi memoria ne erudant, mea
 in Graecia necesse persolui Giacami, et diuersoria pu-
 blia imperfecta, et quicquid aliud in pectore, et totum
 impendas animum, ut bonum illud opus, quod apud o-
 beliscum, seu columnam incepi, perficiatur. Tertium,
 ne faciem tuam ad Hussein Varadinensi Bascha
 auertas, multa nobis viri huius praestitit seruitia, Regis
 nostri summe necessaria, et tibi eum, in hac forma
 commendo.

Ex verbis istis Supremo Viziry Cyprii Mehmed
 Bascha, colligi poterat; Patrem filio suo Ahmed Bascha
 tunc insinuasse, quod se defuncto, ille ad Supremo
 Viziry munus promotendus, et ista est, et enim
 plane hora, qua Pater defunctus, filius ad su-
 premi Viziry euentus dignitatem. In hac consti-
 tutus, paternam quantocumque exsecutus est iustitiam, &

circa finem mensis
July Era CH. 1663

Musein Bassa uno Tugh, seu una militum digni-
tatis tessera insignito, cum postmodum Bu-
densi honoratus Praefectura. Huius Bassae et
hibitus honor, superabundans aequaquam dici
poterat, et munitionum, et annonae naues Bu-
dam, et Priggen, et ab extremis Danubij oris
annonam omnium, et commensu resertas naues ad
sua deduxit loca, pontemque ante Supremi Vizirij
aduentum construxerat. Tandem die decima
octava nobilis una Zi Exigie Musein Bassa
Budam discessit. Magna autem cum desiderio et
paete nostra desiderabantur Taborarum Sup-
petiae, antecedentes eundem cum ad Osek per-
uenitum esset, a magna dignitate Chano usque
Habib Aga reductus huius tenaris dignitati Supre-
mi Vizirij abulterat litteras. Congruo vacato
ad dignitatem Viziratui, in qua emittendi faulter
loco in quo congregatur, et e quo statimant subli-
mes proceres, a quibus subsidia promanant, et a quo no-
cedit auxiliatio corroboratio divina. Luteribz, quo
se querit felicitas, oblati contentis. Nulli prociabilibz,
prouti a nobis defectuato, et debiti, et a sancti-
tate nostra, qua sub Pientella sumz, erigitur, ut re-
liquis virtutuarum felicitate, sit in beatitudine,
et Constantia expugnatione et Vulturibus exorant,
in quae ad eundem puris sinceritatis operatoribz exhibi-
betur, est, quod si iuxta antiquas consuetudines, sua-
rum humanitatis exundat mare, et de partibus illorum,
qui prosperitatis apprecantur, nobilem questionem
mouere dignantur, incolumitati abundantes gratia,
noctibus, diuis pro ut nos lege et necessitate adstrin-
gimur, Maiestati, felicitati, Magnanimiti, et existimati
Regis, qui Rex est quatuor mundi partium perseverant

in prosperitate vitam, fortunam, consistentiam, prez-
 "tium, Magnanimitatem, et eminentiam continuo appre-
 "camur. At lateribus, quae confugit prosperitas, et
 quo diuertit temporis fortuna, de necessarijs et a studijs
 operationibus tractantes et gratiarum favoribus aucta
 littera, quas transmittere dignati estis, uenerunt, has
 tempora cum felicitate exceperunt auspiciatissima
 ad manusq; nostras inciderunt et peruenerunt. Earum
 prosperitatis tenor sua Maiestatis Magnanimi et ue-
 rendi Regis nostri s. cuius Victorias Deo robore et
 potentia corroborauit. s. triu' Angustarum ciuitem
 Magnanimitatem exprimentiu' Epistolarum sensu, pa-
 tescauit, et quotiescuq; de eis sincero seruo suspirari
 dignamini, diuersa sollicitudinis pulchritudine, de si-
 bi demandatis curis iudiciu' dedit. sancti et Exceli Deo
 vitam, et felicitatem Magnanimi Regis nostri extendat,
 Umbra prosperitatum suarum, omnes Dei seruos et exiles
 ad suum referantur
 concretum seu individuum
 u. g. exiles hos seruos suos
 id est: me exilem seruum suum
 quod filij serui id est: quod
 filius meus, qui sum seruus
 u. g. ex. Felicitatis id est:
 Maiestatis, per seruos
 suos. Habib. Agam. id est:
 per seruum suum Habib
 Agam. et sic de ceteris.
 circa principium Junij.

hos seruos suos indesinenter obumbrat. In uido (id est
 sinu) Liminis Exceli (quod confugitur et aueritur) cur-
 ra nota, et manifesta sunt, et informationes nostrae de
 rebz, quae in provincia nostra auiderunt, et quod filij
 serui, ut decet, cum copioso Exercitu deputati sint, ad
 praesentiam felicitatis, per seruos eius Habib. Agam
 exhibitu', et relatu' est. De cetero uigesima tertia
 die honoranda luna s. hual, serui eius, honorisq; s. h.
 buli. Praefectz Tuliman. Aga, et eius serui cum Exer-
 citu in unum Deum credensiu' iter ingressi sunt, et
 discesserunt. Illud quod apud Bulam Maiestatis sancti,
 et Exceli Dei expetimus, et exoramus, ut intra breu-
 ue tempus, postquam Nobilibz pedis osculis nobili-
 tati, et felicitati fuerimz, Eis diuersas Victoriarum
 formas, et albas concedendo facies (id est honorifias
 actiones, seu uales, ut quis aperta fronte, se exhibe-
 re possit) et potentibus reddat. Amen. Ita sit, o Opti-

ad demonstrandum eorum
 pompisum scribendi modum
 rem per tertias personas
 et per plurales ut illi
 ex pressi, quia uero nobis
 Europaeis talis dicendi
 modus in usu non est. ad
 magis intelligibilem
 sensum reducentur.
 si pluralia et tertia
 persona, qui modus dicitur
 currendi quasi in abstracto
 ad suum referantur
 concretum seu individuum
 u. g. exiles hos seruos suos
 id est: me exilem seruum suum
 quod filij serui id est: quod
 filius meus, qui sum seruus
 u. g. ex. Felicitatis id est:
 Maiestatis, per seruos
 suos. Habib. Agam. id est:
 per seruum suum Habib
 Agam. et sic de ceteris.
 circa principium Junij.

tulatos. Jam antea denter insinuatus est exhibitum fuerat, populum Nogaientem, pontem fluminis Tulla traiecit, uerum iuxta praecedentem informationem nostram, percipientes, Urbes Kalmukentium cum Katakis se uniuersis, et exercitum nostrum apud Balthman detineri, demum per pontem Tulla regressi, Mirzam quendam ad nos transmiserunt, sed nunc res omnes in suo sunt statu, et ad eos educendos Sultan Mehmed Kirai Serui eius filij determinati, iam fauente Deo, nulla interposita mora, aduentus eius certus est, et ipse uelut beneuolus seruus, etiam prout ante insinuatum, flumen transiit, uadit ad uiciniam Traiceti Diuan diti, et colligit populum Nogaientem, eius enim desiderium, et intentio est, perfectum exhibere seruitium, sanctus, et Excelentissimus Deus, beneficentiam concedat dies. Ceterum uita prosperitas, et felicitas sit perenne Deo.

Dignitas Tartarorum Chani se comparare non posse, veniam petiturus subiunxit. En, et isti nostri sunt hostes, prouincia deseri nostra non potest, aliam ad superuenire terra Regis comparare seruitia nostra obligata persona, seruorum enim est ad dominorum suorum ministerium semper esse promptus, uerum filius meus Ahmed Kirai ad sultanij seruitia cum centum militibus, et etiam quindecim militibus Katakis transmissus est, mei loco, in Regis seruitio, omnem impendet conatum, quia de eius seruis est, est et illi impositum, ut quantocumque progrediatur, et Augusto se coniungat Exercitus.

Non exigua ob Tartarorum absentiam Ottomanica milites afficiebatur molestia, a multo enim tempore, nulla de illis adlata fuerat fama, a se diuino sint grates Numini, cum ad Duu

denses deucatum esset campos, ab Ahmede
 Kirai Tartarorum Chani filio et à Tschausch
 Baschi, seu Apparitorum Praefecto, quem iam
 ante Regis eo transmisserat et delegauerat Maie-
 stas, ut Tartarorum uelocem sollicitaret progres-
 sum, et à Tartarorum Residente Sulcimano Aga
 qui etiam, ut citò progrediretur, et Augusto se
 coniungeret Exercitui, inflabat, adlatifuerunt
 literae, literarumue filij Chani, titulo praemissa,
 hic erat tenor: Vera exhibitis filij, qui sinceritate,
 sem proficitur, haec est. Litera per manus beneuolorum,
 et fortunatorum seruatorum eiq. Muhammed Aga trans-
 missa, qua mandati praeferebant speciem, peruenerunt,
 sentum, quem continent, et summa dignitatis manda-
 tum, innotuit filio. Sanctiq. et Excelq. Deus Maiestati
 uestrae maxime Superfici terra Regis, vitam et pro-
 speritatem producat: Epistolam Regiam, et summa-
 rum dignitatum mandatum, quos per seruos suos
 Apparitorum Praefectus Johatinus Agam transmissere
 dignatus est, illud quod in nobilibz literis expressum
 est mandatum, ut quam primum illud accipietur, ut
 duo descensionis loca, seu diuersiona pro uno sumantur,
 iuxta summarum dignitatum mandatum Augusta iuxta
 Maiestatis felicissimi Regis obseruata, et duo descen-
 sionis loca, seu diuersiona pro uno sumpta sunt, pro-
 gredimur, et aduenire studemq. serui eiq. Apparitorum
 Praefectiq. etiam nobiscum sunt, ex^{literis} eorum, felicitatibz
 Vestris pariter innotescat, quantam operam, quan-
 tumue impendamus conatum, ut quanto citius aduenire
 possimq. Solummodo Excelq. Deo rem bene ordi-
 natam secundare dignetur, coniunctionem, et uer-
 bilitationem nostram cum dignitatibz mei Sultani
 una die citius Excelq. Deus possibilem reddet, cum
 nobis usq. ad locum quendam inter Moldauia, et

Valachiam Balkana dicta, tunc adhuc dicuntur su-
perstita iter, ad pulverem pedum felicitatis serui eius
Muhammed Aga expediti fuerunt, discessit hinc die
tertia nobilis huius Luna Zelkiggie, cum eo per-
uenient, alerem, et uelocem nostrum progressum Fel-
icitatis Vestrae respiciat. Mi Sultane inuoluntis esto
to, causa, quae una, aut altera die moram traxerim,
haec est, quia ^{terru} Felix Pater meo, Chang, ad Hattima,
num, seu Kazakorum Begum hominem miserat, ut uili,
quod mille Kazakorum simul nobiscum aduenire, fa-
ciat, et propter aduenienter Kazakos, aliquantulum
moratum est. Sequuntur igitur Kazaki, et duorum die-
rum itinere a nobis distant, fauente Deo, cum adierint,
una nobiscum progredientur, solummodo Sanctus, et
Excelis Deus beneficiis suis adesse dignetur.

Novitates hic exoptatae, et Supremum
Vizirium, et totum Exercitum magna affe-
cere letitia. Territorio igitur Budenti Exer-
cibus repleto, necessitate ita exigente, in fa-
fidelium transire terras, et utilior pro uiribus
applicandis eligendus erat locus. Megraioris die
decima septima mensis Zelkiggie Vizirij,
Beglerbegi, Sympahorum tuorum, Caminorum
Fentischerorumq; Aga, et quos secum duaros
et a storta, et a consingis secum adduxerat, aut
utraque fecerat Supremum Vizirij, ad eius citati
dentorium Consilium institutum, et mota
quaestio: Quid effectu commodius, et faulig esset?
Collectis praechorum sententijs, eas tanta per-
cepit perspicacia, ita ut eum Infidelium dixis-
ses peragrassse terras, Captiuos quosdam coram se
sisti iubet, hos de diuersorum munimentorum
requisita qualitate, acceptis responsis, eos mu-

Fra. C. H. circa prin-
cipium Julij. 1663.

Deo amat benefacien-
ter: manifestatio
sentis, munificentia
est donu Dei, cui
nihil est aequale.
Sant. 1. 16.

neribus affectos, a se dimisit.

Cognita hostilium provinciarum qualitate,
Bassas, qui durante consilio praesentes erant,
sic alloquitur: Vos o fratres mei, Eue auxilian-
te Deo nunc Infidelium confinibus, et terris propinquis
sumus, quatuor aut quinqs dieru inter nos, et illos
distantia; Buda excurrentes ad quam nos conuertemur
partem? ad partem Jauinibnsesne, aut Comoros-
niud, aut Viuarinu uentur? quod beneuolentia,
aut gratia diuina plauerit, et quod magis utile
esse uidebitur, illud aggrediemur. Omnes Viziij
Turcarumq Seniores, unanimiter respondentes
dixerunt: Mandatum Dei imperium est felicius sul-
ni nostri: Reposuit magnus Viziij: nunquid ex ues-
tra est uoluntas, ut id, quod factu facilius est, aggredia-
mur, sed praedicti contra: nos seruis Regij sumus,
qua nos faciem uertere iubebimur, et nos conuertemur
Imperium uestru est. O Suebano: Viziijus hac obedi-
entia percepta promptitudine: Jauinum: In-
quirit, si consideremur, eo ducentes montuosa uia, ibi
nulliq amentatui circuitu, neq ulla Exercitui Illa,
in uicis promittentia praedam oppida, munimen solidissi-
mum, mania aggeribq, humoq firmata congestis
magnitudo nimit in fossat, fluens inq, tormentis, et bon-
tardis long abundans, fauente Deo expugnabilis equi-
dem, uerum profiti munimine, nec dum aduam uel
minima Legionis potiremur parte. Quod si viros ro-
stras in Comoroniu conuocare patenderemur, Munimen
est in medio situatum aquis: Romanico militi ueden-
di equidem per Insulam daretur modus, uerum por-
tis in hunc finem desideratur extractio, rebq igitur pi-
santibq, in Deum collocata fiducia, Viuarinu eli-
ngam: Arx haec ampla est, et sub secundi Casaris Vi-

circa medium Junij
Ann. C. 1663.

Terrij Directione, munimen hoc, inter medias situatum
Hungaros, triginta circiter, à se habet dependentes.
Belanias, Alii auri, et argenti Viina. fadina,
plura ibidem oppida, propluresque pagi, valido, et
solido hoc auxiliante. Deo expugnato munimine,
Exercitui Flamitio pinguis serua prada, et ad am-
plam diuisionem apertis adit. Sequitur Exercitus
elationis, et illius Vizirijs Budensis Husein Bassa
strigonium ad extruendum. Supra Danubium sen-
tentem adlegatur, hoc cum mandato, ut ante Supremum
Vizirijs aduentus sit, extructus, ad quod Husein
Bassa. Anima, et caput meum, mei Sultani est.
Secunda die mensis Zil higgie, quae dies erat
Sabbathi, Germanorum in arce Budensi de-
sentum Legatum, Supremum Vizirijs ante disces-
sum e loco, ad suam adduci iussit praesentiam
adductus, et ad Augustum introductus terroris.
Erant autem ibidem Serdar sine Capitaneus Ger-
noralis Haly Bassa, Vizirijs Mustapha Bassa,
Beglerbegus Damascens, Fenitcheorum Aga,
et Aous Esendi, sine. Supremus Cancellarius.
Aduentus Legato hic nominatim inter semet
ipso, ita discurrebant. Ad discurrere apud Belgram
et Belgradum de pace habitos, ipsi suum nunquam
probauerunt consentum, cum non modo, id ipsorum
viciis singulis regionibus, praeterea in res illis à nobis pro
oppositas consentiant. res inter eos omnes manifesta
fiat. Tunc Supremus Vizirijs Haly Bassa
allocutus dixit. frater mi Bassa, si huic et illi et
illi consenties articulo, bonè quidem, si non, mi
frater Bassa, Legato, hoc dato rogantur, nos ex
hac via non reuertimur, ego ibo et decumbam, vos
huius in herca cum Legato de articulo in articulo collo-
quamini, forte negotium aliquod stabilietur. Ad

fuit Legatus una cum Residente, simul et ad col-
 locatas sederunt Sedes, Capitaneus Generalis Haly
 Bassa eos bene uenisse dixit, cui Legati gratias
 reposuere; Hos Haly Bassa ita adducit: Eue-
 uobis notum est, et de negotijs, qua apud Partum
 et Belgradi tractata fuerunt, cum illis in locis
 uerba pacem respicientia locuti non fueritis, quod
 ergo modo diuitis? eue iam Arcem Vuarientem suba
 resolutio, pars extructa est, inter nostras, et uestras
 ditiones distantia quatuor, uel quinq; dierum, ad
 pacemne dispositi estis? responderunt, optime; disse-
 ssi sumus. Subiunxit Sedes Haly Bassa: Num in
 Sultani Solimani, uel Sordar Murad Bassa temporibus
 factam consecutis pacem? Quid diuitis? Responderunt
 Legati, Sultani Solimani tempora diuersa fuerunt, quod
 nobis cum illo tempore, modernum tempus respiciendum
 est. Sordar Haly Bassa, exputa paulisper, alibi,
 uides eam quod fere conueniam, parua temporis
 differentia est. Legatus ad haec: dato quindecim die-
 rum termino, et de Transyluania militem educa-
 rum, et ad Caritam exercitum munimentum, nouum de-
 moliamur, moram interea hic in Budensibus tractis
 campis. Respondit Haly Bassa: nec per unam hic
 moraturus sumus diem, nec supremus ipse Viziniguna
 quiescet hora, sed directa ad Vuarientem castris
 iter campum, et donec portem transeat, et Vuar-
 ientem ueniat, quindecim elabuntur dies. Legatus autem
 in hanc locutus formam. Si, cum nos militem ad
 demolendam educeremq; arcem, et vos interea Exer-
 citu Flamitico omnia respundendo deuastaretis, quae
 nobis a pueri Caesaris Dominus nostrum esset fides,
 cum uos in eum Exeritum diuitis? et si uobis Exer-
 citu opponendq; quomodo pax stabilienda? Opti-
 mus Haly Bassa: si eis eductis fuerit Exeritib;

Cum eo ad pugnam descendens, pax enim per pugnam
praestantior, et fortior evasura, fuit etiam obiecto
Legato. In tempore, quo Constantino poli morati, et a
tempore, in quo in itinere sumus, cur pacem tractandi non
exhibuisti intentione? moras trahere, et procrastinare
vestra erat voluntas, et hic moras per dies quindecim pro-
trahendo procrastinare cupitis, nequaquam fiet hoc; conceptus
vester manifestus est, omnino pacem non desideratis, quod
si desideravissetis, illa utique inter quatuor vel quinque dies
tractata fuisset, et ex eratis supra vos non traxissetis.
Ab hora nona matutina usque ad prandii tempus cum
Legatura nihil conseruaret, nullus considerationis
habiti discursus. Supremus Viziarius Imperatoris et
med. Bassa, inscius taly Bassa et Legato, post
uelum latitans, hoc auscultabat discursus; Legati
percipiens responsa, se ultro continere acquiescit,
ad medium tandem prodijt. Legatus, ceterisq; temporibus
surrexerunt, quiuis demum ad suam conuersam sedem,
Supremus Viziarius Legatum salutabat, Legatus assue-
gens gratias refulsit, et sedit, Prima igitur Supre-
mi Viziarii haec fuerat quaestio: Ad quid ueneras ante,
cadentes? respondit Legatus: ad faciendam pacem, (ho-
saris enim uoluntas pax est, et ego pacem concludendi
ego comparui. Verum Supremi Viziarii realitatis
sollicitas: hoc etiam totum nostrum uelle fuit, im-
pone illud collo tuo fido est, tua sit cura.) Subne-
respondit Legatus. Omnia suo, tunc Supremus
inquit Viziarius: Juxta pacem conclusam cum Sultano
Tolymano, qua, ut pacis exhibent litterae, in an-
nuo tributo triginta millia aureorum consistit, hanc
summam darene poteritis? uel si hoc non: camae ob
seruare poteritis pacem, quae cum Venerabili Murad
Bassa conclusa fuit, quae est annuale tributum du-
centorum millium Imperalium in parata pecunia, ex

his duabus pacis formis, quam uultis, eligite, si
 uerari enim sunt pacis concludendi modi: unguis est
 ut secus Ottomanica domj cum omnibus a se exi-
 stentibus in iucunditate per commissarios pacem fa-
 ciant. Aliq. modus est, ut per commissarios Domj
 Ottomanica in bello existentes Pax componatur, &
 Pax etiam est, quam cum Domj Ottomanica in lo-
 co facere non potest, eam in Constantiensi exerci-
 citu sui robore comparare solet: Ecce nunc cum Exer-
 citu, quem terra portare nequit, et cum bellandis
 in partem innumerabilibus Turcorum ad regiones uestras
 deuenimus, quid ad hanc pacem dicis? cum Constanti-
 nosoli estremus, de q. qua in intentione habuimus,
 uobis nihil placuit, neq. prudentia conformia locuti
 estis uerba, Verum Exercitus huc uenire, scissis, quod
 pacem ex dictis tribus modis uobis eligitis? Legatus
 hoc uerus respondit, Quale, ut Sultano Solymano
 facta fuerint transactiones, nescio, Sed ut Rogia
 (id est uenerabilis senex). Murad Basia factam noui, pacem
 tunc habemus literas, in quibus scriptum est, dabimus
 nuquam ducentorum millium imperialium, et Vice
 e contra: in literis nostrorum paratorum sunt
 expressa annuatim ducenta millia imperialium
 parata pecunia; num hoc Regi opus nostro sum-
 ma haec, pro uena equorum Exercitus Regis, mo-
 una non sufficit uobis, Sed haec intentio nostra est,
 ut vos faciamus obseruare, literas pacti: et si
 gatus opposuit: Imperator noster nunquam con-
 diet, ut uobis parata, et sua effigie insignita de-
 pecunias neq. hoc insigniri uolet uenire, Post tot
 tandem controuersias Dominus noster, optime
 dixit, tu uero in arce Budenti cum salute et bona
 iucunditate maneto, et boni sis animi, tu Legatus es,
 ex Legati parte defectus nullus, ibidem interea ad da-
 munda sui Regiones, quam fortunam uobis dabunt

circa medium Julium
A. C. 1683

circa finem Julii et
principium Augusti

sis Rex, probaturi. Supremus Vizirig Vigesima
quarta die Zi Chiggi Budá Profectus ad Vise-
gradum cum copijs suis se consulit, inde ad Sti-
goniensis agras castra movit; uix ad medij pontis
deuentum erat fructuosa; uocum ut citius per sol-
ueretur, Vizirius Supremus, ut sibi e pontis regio,
ne umbraculum, sub quo subinde recedens, et quiescere
posset, erigeretur, demandauit, die, ne alijs instando,
fabrosq; liberali tractanda manu, pons inter
quatuor persolutus dies; cum munitionib; et com-
mestis, Belgrado, tardiuscule adueniebant nauis,
et illis certi onuiam missi homines, et quatuorq;
ad suam, ad litor, ubi uetera lignorum rudera,
quaeq; Infidelium molas fuisse tradunt. subsiste-
runt. Fauente Deo prima die mensis Muharram
pons ingens percolatus fuerat, ad cuius custo-
diam Kasimade Ibrahim Basta, et Kaplan Basta
praemissi fuerant. post hos Aly Basta, Giorgi
Muhammed Basta, et aliquos Genisscherorum
Camera ad septem, uel octo circiter hominum
millia per pontem adhuc illa pertransierunt die

Relatio De Forgatsch.

A diuina Exercitus Islamitig ducebatur beneficia,
tia: Duo de nostris in Vuadinum transiit,
a tertio Germanici Caesaris Praefecto Infideli,
Forgatsch nomine, de statu Ottomanici requisi-
titi Exercitus, responderunt: militiam Isla-
mitiam innumcrabilem, ad Stigonium in-
gentem exstructum pontem, necdum tamen
persolutum, et ad eiq; custodiam quatuor circi-

"tor hominum millia deputata esse: necum
 quia pontem intra paucos per soluent dies, ad
 quem custodiendum ex hac Danubij parte: exi-
 "pentes Vigiliis, priusquam per soluerent, et pro
 "stantem occasionem inuadant et interimant.
 Maledictus Torgatsch, a sumptis septem, uel
 octo millibus hominum Luna Muharram se-
 "cunda die, uersus occasum solis, et Romanica
 "militiam quiete fruente[m] circuegit beatorijs
 "aggressor: Ibrahim Bassa excubia, Kaplan
 "Bassa, et quingenti Gurgi Mehemmed Bassa
 "Equites, quos summo diluculo pabu-
 "lum, ^{ire} insperat, ad suere. Infideler, inter Gurgi
 "Mehmed Bassa irrumperet tentoria, in ca-
 "melos inuiderunt, camelis, unq[ue] alteriq[ue] alligatq[ue]
 "pede, a seloporum paucisq[ue] fragore, super
 "fret saltitabant pedes, et Infidelium equi a
 "Camelorum exterriti conspectu, dixisset ca-
 "melos in terrorem equorum Infidelium crea-
 "tos, quia equi recesserunt, et duo solummodo cu-
 "melorum curatores, Martyres euaserunt: nec
 "unig quidem uulneratas Camelus, militia con-
 "fessis equis, et nomine DEI Allah Allah inuo-
 "catis, ad pugnam se auingit, ex parte autem
 "Strigoniensi tormentis signis dato, Miles
 "Romanicus ex ea etiam parte nomen DEI
 "Allah Allah inuocauit, et consensu equis, per
 "per solutum pontem, alij in auxilium Trans-
 "mittebat; Excubie cum milite, qui imme-
 "diatè per pontem transiuerat, decem orant mili-
 "te homines: Jenitschorum Aga ad pontem
 "determinatus, ut neminem amplius ad alter-
 "ram Transmitteret partem, Supremus enim
 "Vizirius periuulo, qui ex parte Strigoniensi

circa primos dies
 et sequenti

imminere posset, praevenciam, inquietat. Exerci-
tusq; partem in illis collocavit locis. Verum cum
Infidelibus ex altera parte, pugnantium phraeam,
non secq; ac dignissimi Aaly Propheta successoris
abramea, intermicantia bombardarum fulmina resplen-
debant. Sclaporum fragor per integram duram
verat horam, tandem miles Flamitig, Dei
implorante nomine Allah Allah Allah phraeam
impetu facto, Sclaporum cessavit fragor, nec
fidi dissecti Infideler, Selo equati, et oppresti,
Deo auxiliante, Muhammedis populi Victor
evasit. Post horam, a qua resista fuerat haec,
armorum committio, tandem Falconariarum,
seu militum alar in dorso gestantium quidam,
ad domini nostri adolavit tentorium, idem
mestum adferens caput, ita semper contingat In-
fidelibz. dicitur Vizirig, huic militi quinquaginta
donavit aureos, interrogavitq; quonam
in statu Islamitius esset Exercitus, repro-
fuit miles ille, adolescenti. Fortunate Vizir-
ri, auxiliante Deo cum abundantia benedictio-
nis Sultani mei, hostis confusus, et delusus est, et
favente Deo deus nec unq; quidem evasurus, Infi-
deleret retrocedere fecerunt: istud est contra eorum
pediter, interea ego serug tuz aucto capite, ad
te veni, quid ultro fiet nepuo: Ut respicit
iste, adfuit et alter, quidam Falconariig, qui do-
mino nostro captivum, informationis ergo ad-
tulerat, Vizirig et huic octuaginta donavit
aureos, interrogavitq; quomodo se noster
habet Exercitus, ac posuit. Fortunate Sultane,
a temporibus domini nostri, tam egregium faci-
nus non fuit patratum. Doming noster, Ex-
celso Deo gratias retulit quamplurimas, et

benedixit, cum huic gratiarum actioni intentus
 esset, casus contingebat fortuna; uix ille. etiam
 recesserat miles, subsecutus est Nobilium Aulæ
 Aulæ Bassæ Praefectus, inquit: felix Viri
 tibi bona noua sunt, auxiliante Deo multi Infideli
 doles phramea interempti, et fracti, plurimi facti
 captiui, Exeruitur Islamifug uexilla, et signa per
 plurima, et etiam quatuor parua tormenta in Vi
 etorie refert signum, magna sanè, et inexpleabi
 lis actio, interemptorum perfidorum Infidelium,
 et captiuorum non est numerus, neque summa iam quan
 titate capitibus, et captiuorum Vincentium pensita
 pleng, ut transitus diffuili euadat. Ab Aulæ
 Aulæ Bassæ Nobilium Praefecto, et ab aly, ad
 Desperarum usque tempore per plures habite ratio
 nes; nec pro captiuis ad relationes habendas
 aptis, nec pro demestris capitibus, certum con
 stitutum erat pretium: Superemus itaque Viri
 riuus pro uina persona cui quadraginta, cui
 quinquaginta, et pro capite, cui uiginti, cui
 defecuat in semita triginta enumerare, faciebat imperiales, ita
 Dei: nuntium sicut ut eius admonere, obligatus fuerit Praefecto,
 quod in eorum consilio generoso erant re
 tributionis, est enim ignus reposuit Viri, ararium in hunc consti
 tutum esse sinem, faxit DEVS, ut faciles
 in hos sine reddantur expensæ, centus et ui
 ginti die illa euacuata fuerunt Bursa, et so
 luto igitur pro uinis personis pretio, ut quiuis
 suum occideret captiuum, demandauit, et ex
 occisorum capitibus, ante tentorium suum, tres
 erigi curauit monticulos: Perfidorum et a uia
 recedentibus, due conueniunt plana; Erant duo
 ingentes cumuli Infidelium Cadaverum, in quo
 rum uno busta, in altero capita, quæ

Quorum unguis opes
 defecuat in semita
 Dei: nuntium sicut
 quod in eorum consilio
 generoso erant re
 tributionis, est enim
 tutum esse sinem
 Faxit DEVS, ut faciles
 in hos sine reddantur
 expensæ, centus et ui
 ginti die illa euacuata
 fuerunt Bursa, et so
 luto igitur pro uinis
 personis pretio, ut quiuis
 suum occideret captiuum,
 demandauit, et ex
 occisorum capitibus,
 ante tentorium suum,
 tres erigi curauit
 monticulos: Perfidorum
 et a uia recedentibus,
 due conueniunt plana;
 Erant duo ingentes
 cumuli Infidelium
 Cadaverum, in quo
 rum uno busta, in
 altero capita, quæ

esca gladiatorum euasorant, disposita erant. Post
 obsequiam uictoriam Muhzir Aga sine Capitaneq
 subditum per firmientes aurigas, interemptorum
 numerare fecit capita quorum quinqs millia reper
 ta, et captiuorum coru, qui ad tentoria delati, fue
 runt, etiam mille; summa igitur sex mille et plu
 rium erat capitum, cadauera illa Rasiensis consi
 gnata auarigis, hae ad ualles, sine flumiuorum al
 uos pertraxerunt, et reiecti fuerunt in gehennam
 sempiternam. Perierunt in hoc conflictu praer
 tantiores Germanorum et in medio exstentium
 Hungarorum milites, omnes lorica induti, qui nisi
 si diuinum fauisset Numen: insuperabiles
 apparebant, neq ab hominum sorte memoria
 talis captioerat sperges, et hae temporibz huius
 supremi Vizerij contigit, et facili euasit. Men
 sis Muhamadam quinta die, exercitus per nouum
 erectum pontem transiit, et ad pagum
 prope Dithersel, ubi Germanorum subsistebant
 castra, deuenit, duobus ibi moratum diebus,
 et pugnae considerata fuerunt loca, iudenda
 ibi erant cadauera Infidelium a litore Danubij
 usq ad montem, quod se ad duarum horarum
 extendebat spatium, hoc in spatio, cadauera cu
 mulate iacebant, durante pugna milites nostri ma
 gna exhibuerunt beneficia: Infidelium ad laboran
 tes interuocatis, capita non demeruerunt, hae
 iuncta obuicorum cadauerum resciderunt capita.
 Per magnum illum pontem exercitus Islamiticus
 quatuor dies, et quatuor noctes transiit in sum
 ptis: Supremq Vizerius Jenitscherorum ad pon
 tem determinauit Agam, ne homines inter, via

In medio existentium etc.
 id est: inter Germanos
 et Turcas, quia Hungari
 intercolunt ditionem
 illam a confinij Germania
 usq ad confinij ditionis
 Turcicae.

Primis diebus Augusti

ob archiorem, allocationes orientum: Jenische-
 rorum Aga Supremi Vizirij erat eliens, vir e-
 nim, nullum Subterfugiens laborem, et ea de causa
 in Jenischehororum electus Agam: Hu idem Aga
 cum Supremus Vizirig Beglorbegus Damascenſis
 eſſet, eiſ erat Praefectus, cuiſ ſequitur Summe
 exiſtimabat: cum Supremus Vizirig ex Damasco
 per poſtas ad Excelsam tenderet Dortam, eum
 poſt ſe reliquerat, quem poſtea in ſuo adventu
 demum Praefectum ſuum conſtituerat, Supremo
 Vizirio demum Adrianopolim evaſe, ille re-
 manſit: poſtquam autem Supremus Vizirig Adria-
 nopolim ad Viziratus elevatus fuiſſet ſolum,
 Suelang ipſemet Summo dixit Vizirio: omni ſa-
 la, curam ſuſcipe illig Guirgi, qui Patris tui
 praefectus erat. Vizirig Caſtareis obtemperavit
 mandatis, et poſtquam illum Virum Tschauſiorum
 ſeu Apparitorum conſtituit caput, quo in mi-
 niſterio ſe ſeculum valde exhibuit, duobus
 menſibus Tschauſiorum permansiſſe caput, tan-
 dem in Jeniſchehororum electus Agam, Valigi
 tuſ modo factus Vizirij eliens, in ea bellia ex-
 peditione, ſummam in omni re impendeſſe
 curam.

Relatio de progreſſu Sordar
 Aaly Baſſae et Kaplan Baſſae
 Vuacinum iterſq.

Supremus Vizirig priuſquam ex Si Kerdel
 mouiſſet, Capitaneum Generalem Aaly
 Baſſam, Kaplan Baſſam, Muſcin Baſſam
 Vizirium Budcaſem, et Kazizade Ibrahimum

circa Medium Augustum.

Basiam, Viuarinum promisit, iussitque, ut ad Nitram
et Zituam fluuios, stabilitate mandio, pontes neces-
sarios extruerent, se intra tres vel quatuor dies
ibidem cum illis coniungere. Velle, ad pontes ex-
truhendos requisita Desfeldar Ahmed Basia sub
ministravit prostrig, et quia militia Budensis, ca-
pitis in extruendis pontibus magis expedite, ducem
Husein Basia, viro in omni re solertissimum, ad
pontium constructionem applicata. Husein Basia
huic operi sancta adstricta cura, ut noctu, diuque
in ipso permanens locis, ab operantium nun-
quam discesserit conspectu. Cum igitur directi
Viuarinum tenderent via, ad ripas fluuii Zituam
subsisterent, et pontis aggressi constructionem,
Septima die Mensis Muharram, Supremus
Vizarius Ahmed Basia cum suo equitatu e re-
gione Viuarini ad ripas fluuii Zituam descendit,
et ea ipsa hora ad conspiciendam pontis supra
Zituam constructionem progressus, necdum ad pon-
tis deuenerat medietatem, summo opere insti-
tit, et illa adhuc die, et pontem persolvere, &
intra flumina Zituam, et Nitram pontem con-
struere caeperant, Supremus Vizarius, ea adhuc
hora, duo determinauit loca, ubi pontes ex-
truendi erant, qui et intra duos persoluti dies,
uegebat enim, et ipse, et ibidem usque ad mediam
subsisteret horam, et profecto in illis deuelutis
pagis, omnia ad extruendum pontem requisita
reperiebantur, neque ullam rerum pari oportet
erat penuriam, ad quorum custodiam, Supremus
Vizarius, presidium collocauit, ne a militum
insolentia res sepius necessaria flammis tra-
deretur. His pontibus constructis uiginti Geni,

tschororum transmissis camera, quae altera,
 ex parte munimine erecto, se flammarum, eadem
 adhuc die quingenti transmissi. Jun- ulli seu
 milites, ut dicitur voluntarii, quorum commenda-
 dans Hasan Aga unus de Supremi Vizirij Agilis,
 cui huius tenoris erat datum mandatum. Ho-
 te, tentate, num non nocte hac aliquem ad arcem
 tendentem, uel ab arce uenientem, in quo rerum
 statu percipere possim, in illis uis capere possitis.
 Mandatum executum progressi sunt, et cuosor-
 rum quendam Germanorum ad arcem tendentem
 interceptum: Cuesor hui quindecim, aut uiginti
 si circiter, secebat literas, cum eo infideli
 summo aduenerunt mare, interrogatus fuit
 de rerum statu, se nihil scire, a secebat. Vi-
 tere partem Viuarium partem Nouigradum
 scripta erant, has Supremi Vizirij interpretari
 iussit, ad Supremum Viuarientem Praefectum
 Forqatsch tres erant literae, quarum tenor, en
 tu deuicti, et uilipendit: et alij cum pro Meho-
 nymiam appellabant nominibus iudebant et
 alia Epistola aliquot ad officiales Germanos
 in Viuarino existentes, in quibus et consilia
 plurima, et de supplicij mittendis, et de fusore,
 parando Exercitu, et ne Forqatschium imita-
 rentur suasiones, et uerba fiebant.

Commemoratio Interpretationis
 Literarum à Cuesore aucepta.

rum.
 Interpretatio Epistolae ad quendam
 officialem infidelem Germanum, Marcum
 nomine, qui Viuarini, Ponderum
 Superintendens.

Accipi literas tuas die 4 Augusti, quibus
 mihi aduocatum tuum Viuarinum significas,
 ob quod letamur; status uestri intrinsecam
 qualitatem Domino Comiti Georgio significauit,
 qui pariter letatur, et salutari mandatis,
 ut sibi de omni rerum statu informationem
 transmittatis; peruenit hucusque ad nos fama
 nostrorum praecellorum, et Forgatschy pulchras
 actiones hactenus percipimus, si ille hic esset,
 et id, quod populus de illo loquitur, perciperet,
 et se in locum quendam locuderet, et ad
 nullius compararet aspectum, quia si diebus
 moris Exercitus fuisset, dum resbus suis pro-
 dearius prouidisset. Mi amice, quidcunq; demum
 factum sit, principium deniq; male, inuisum
 est, quomodo autem casus in re ipsa sit, nobis si-
 gnificabitur. Vobis hoc pro informatione, quod
 heri Comiti et Rothal cum suis copijs
 Posentium iuerint, cum et ibi praesidio aliquo
 opus sit, in sumq; est, ut mutua utamini cor-
 respondentia, iunctisq; consilijs operemini.
 Fuit hic Petrus Zinaty, qui ante tres dies hinc
 Zakatorniam discessit, ut fratrem suum cum
 aliquot mille Croaticis, Germanicis, et Hungaris
 fuit equitibus in Huagariam transmittat: in
 Tra diet pauos est - Bavaria

Nomina propria (sive
 nullo modo illegibilia

Mant, etc. Monz, sueth

Legioner aduenient,
 eorum quatuor mille quingentos pedites adducit,
 et alius sicut apparatus, Veniunt etiam et
 diuersae Legioner: verum
 ex Polonia magnus ueniet Exercitus.

Nomen prouincia ille
 sibile

Interpretatio literarum

Vienna ad Locatellum, in Arce Viuacino
existentem Carinancum, Scripta.

Status uester huius Urbis innotuit, pro deperditis
octo mille militibus, pars numerus substitutus est,
et transmissus, Forgatsch generalis primarius
est, cui neque Selopetzky neque Simplicius equitibus com-
petit locis. Hungari ad fugam agiles, et prompti
sunt: vos autem eos non imitami, sed honoris
uestri recuperationi studete.

Interpretatio literarum

Montecuccoli. Neui gradum
Scriptarum.

Transmittuntur vobis pro munimento uestro quatuor
phalanges militum, et pro alijs necessarijs requisitis,
Praefecto Personenti, mandatum transmissum est,
vigilate et attendite, si in munimento non sunt
angustiae locorum, tres phalanges sunt in prom-
ptu, si necessaria fuerint, significate, vigilate,
et attendite, et vobis commissum munimentum
defendere, et custodire non intermitatis.

Interpretatio literarum.

Vienna ad Forgatsch dataeum

Magnis, parvisque huius Urbis casus innotuit
vester, quod nempe defecto munimento, et
quo milite, magnis militum copijs obuiam
progressi sitis, qua de re magna est admiratio,
afflictionem magnam amicitia uestra causasset,
Speramus, quod sequentibus actionibus uestris,
os populi clausura sitis, succurrat undique miles,

qui brevi tempore ad illas descendet partes.

Interpretatio Literarum

Montecuccoli ad Forgatsch

Progreffus uefter, ne fit amplius, ut heri uobis man-
datum fuerat. Speratur, quod caute, et adverte
acturi fitis; ut uos, nos de omni rerum ftatu in-
formare poffitis, transmittuntur uobis Littere nouae
imperatorum uos uiriliter geeratis, et apud Caefarem
Maeftatem in confirmatione permanere ftudentis

Interpretatio Literarum

Comitis Bucarae Duci Marchae
Rum, Capitaneum in Vinario

Spargitur et percipitur huius, quod cum Forgatschio
non fiti in bona correspondentiâ, quodue hac de
causa in tam turpes inuidentis actiones, nescio
unde haec promanent nouitates, si res ita fe habet,
michi etiam fore conueniret, sed et Forgatsch
et uos per hominum curritis linguas, et de tot
hominum infecitu ualde doletur, et quod tam
turpem actionem aggressi fitis. et ego etiam
miror, quod postquam uobis innotuiffet, esse
tam magnam Turcarum multitudinem, uos illi
tam exigua hominum opposueritis copia. Ami-
ci Forgatsch, et Ruffi dicunt, quod postquam
tam magnam Turcarum uiffentis copiam, re-
cedendi habuerint intentionem, sed quod uos
conferenti non fueritis, afferendo, recedere non
efse poffibile, et quod hoc modo Forgatsch in
illud inuidentis infortunium, et quicquid odio uos
persequitur, quod antem tot hominibus spolia,

ueritis, et praecipue, quod uos, consensu equo,
 pedibus relictis, supra uos commiseritis, sum-
 mis uos afflictus opprobriis, in uobis ob amicitia
 stabilimentum significatio est: in posterum ita
 agite, ut nemini uobis excusandi habeat causam,
 Verum quis rerum status eo fuerit tempore, ad a-
 multum, et explicitum scripto long nobis signifi-
 cabitis, ut et nos, debitis in locis, conuenienter in-
 formare possim, nunc ad munimentum Colonellio
 Locatelli nomine transmittunt, et uobis illine
 discedere opus erit: Ventura die Venoris ego Prae-
 cium iter suscipiam. Marches Granam nomi-
 ne meo saluabitur, et Fergatschum etc.

Interpretatio aliaeum Prae-
 Marches Gio transmissarum

His diebus Hispaniam cladem oppressam esse referunt,
 pro afflictione in morbum incidit, et cum de-
 fectu uestro etiam notitia ad nos peruenisset, tanto
 magis mortuus inualuit nosse, faxit Deus, ut
 in posterum meliora percipiam, de tam tarda
 Succorum aduentu admiratione rastimur: hoc
 est attendere, et non attendere negotijs, laudente
 Deo, in posterum etiam de uobis meliora spero,
 si tamen diligenter operabimini.

Sensus Singularum Prae-
 Praesidis rationum, id est camera, Viua,
 rinum, Leuam, et Nouigradum Trans-
 missarum hic est.

Quam primum uobis demandatam pecuniam ac-

quisiueritis, nullā interpositā morā, cum pos-
seti uobis demandatur, de loco in locum distri-
bueris.

Interpretatio quarundam literarum
Comiti ad Capitaneū
in Nodigrad.

Intercessio clāstis Hispanice, per Lusitanos nos
Regē est miseriors, et respiciū seruos ualde afflixit, sed Deus est misericors, hoc aper-
sunt fideles, et iam bellum, multarum hostilitatum inter
est sententia Dei, nos causa esse potest, quia inter nos unio nulla,
quod Deus sit hostis Infidelium. sent
quod etiam ex sensu literarum Regis Gallie,
que his diebus aduenerunt, colligere licuit.
omnia negotia Vestra Comiti Porcia signi-
ficabit. Mi vicine Gallie gentes pudore non
afficiatis cum ibidem existentijs dominis uni-
te, et concorditer vos habeto, et uos viriliter
geratis. Vobis etiam notum sit, quod Comes Hol-
lach cum sibi commisso caecitu scabito
nam peruenerit. Supremus Generalis Caesaris,
progredietur cum Exercitu Posonium uersus,
et ibidem Palatinus se cum eo coniunget.

Interpretatio literarum For-
gatschis transmissarum.

Ex literis vestris aduentum Exercitus Illami-
tici ad eas partes, et quod uobis configit, per-
cepimus, et hac parte omnis diligentia, et cura
suis impenditur, et dispositionibus requisitis
adhibetur, dante. Deo nullgerit defectus,
Octaua Augusti quidam Marsconita huc per-

uenit, et ad priuata[m] audientiam fuit admis[si]o
sensum literarum. ad h[ab]itacum ab eo per aliam
occasionem vobis significabim[us]. Rex Gallia, in
Urbe Tolon magnam disponit classem. Lusitani
Classem Hispanicam oppresserunt: Galatinus
adhuc nullam aggressus est negotium. quid post
hac fiet, vobis significabo.

Reditus ad Historiam obsidionis
Viuarensis

Infausta Infidelium per has interceptas, et vien-
na Venientes literas nobis manifesta euasit
dispositio, cum nos in campis crederem[us] morari
Budeisibus, Exercitu Viuarinum cinxeramus.
Anno igitur millesimo septuagesimo quarto, de-
cima tertia nocte Muharram, qua nos erat be-
nedicti Dies Veneris; Arx a quatuor constrin-
gi cepit partibus, Militum in diuersas acies
distributa cohortes: Prima Supremi erat Viziery
ex Europaeo constans milite; Secunda Capitanei
Generalis, seu Ferdari Aaly Bassae: Tertia Je-
nitcheeorum Aya: quarta Jusuph Bassae et
Asiatius constans robore: quinta Kaplan Mu-
stapha Bassae.

ultra medium Aquilum

Quoniam Graecia
tunc vobis suat
in auxilium
sent. M.

Deo sint laudes,
qui nos ad hanc
Dignit[ate]m sent. M.

Primam obsidionis nocte, Luna erat silen-
tor, qua de causa ingressus ad obsidionales ac-
cessus patens erat. Deo grates infinitae, res ad
notum B, et sine ullo successu damno, Multae
sunt Gratiae, et beneficia, quibus excelsus Deus
populum Muhammedicum affuit, oculorum

nostrorum non respiciens impunitatem, suo
se consilio manifestum, et propinquum exhibet,
subsequenti autem nocte, idae fuit decima 4ta
Mensis Muharram, Luna per quatuor ferè
horas tenebris circumdabatur spissis; eà nocte
animo quieto in obsidionalibus accessibus propa-
gandis laboratum, et in eos, propitiante Deo
dispositus est aditus decima tertia mensis
Muharram die, ante obsidionis initium iuxta
consuetudinem à antiquo receptam. Supremus
Vizirius Forgatsch, et alij in arce consistenti-
bus Capitaneis literas per Ischieli Mehmed
Agam transmittendas iuxta huc adiectam transeri,
post copiam.

Copia Literarum

Tu Forgatsch, qui de proceribus et Hungarorum
in medio consistentium, et alij arce capitanei,
vobis notum sit, quod ego maximus, et venerabilissi-
mi Domini mei, Imperatoris Super faciem
terre, et omnium Regum sublimissimi, Regis
fidei Islamitici, Supremus Vizirius, et genero-
sorum militum Supremus Capitaneus, et qui
per imperium Maiestatis Dei excelsi, et per
multitudinem benedictionum, et fauorum
Muhammed Electi Prophetae Dei, qui utriusq;
mundi sol est, Supremus Exercituum Dux sum,
et Capitaneus, et Gubernator cum ineffabili &
innumerabili exercitu Islamitico, quem
terra ferre nequit, iussu potentissimi, et

Verendissimi Regis domini mei ad expugnatio-
 nem, et subactionem arcis Viuariensis: quam
 Deus facilitabit: comparuerim, si arcem ad no-
 stras tradideritis manq, neq, magno, neq, paruo,
 nemini deniq, neq, in vita, neq, in bonis uel
 minimum continget damnum, idq, per Deum,
 per Prophetam nostrum, nostramq, fidem pro-
 mittimus; et quocumq, ioc petieritis, comitabimi-
 ni, quicumq, autem manere uoluerit, opes, et
 possessiones eius in eum perpetuabunt. Quod
 si postea, fauente Deo, arcem armorum vi subiu-
 gauerimq, neq, paruo, neq, magno, neq, paupere,
 neq, diuiti fides dabitur: adiuuante eo Deo Ex-
 celsio, cuiq, Esentia Simpliciter, cum alijs non
 participatur, Qui Caelum, Terramq, et quidquid
 est, ex nihilo creauit, omnes gladio interimen-
 di, quod scripsimq, est nobilit Jureis nostri decre-
 tum, si Maiestatis domini nostri Islamiticae
 Fidei Regis nobiles intentiones, populo Hun-
 gario pateant, pro gratijs, et beneficijs sibi fa-
 ciendis, suas proprias in Holocaustum darent
 proles. Salq, super eos, qui ductum ad salu-
 tem sequuntur. Praememoratus Mehmed Aga
 igitur, et Confinianys Zekerdeliensis Jenische-
 rorum Camera Praefectus Ibrahim ad arces
 detulerunt, multis scolorum subiecti fuerunt ictib,
 quia uero in manib, deditiois signum album,
 et literas gestabant, in eos ampliq, non effia-
 culatum: praenotatum Mehmed Agam ad ar-
 cis aduocarunt portam, qua eis sit uoluntas,
 interrogantes: reposuit, se literas ad Forgath,
 quas Supremq, ei transmittit Vizirig, habere:

Jusso Mehmed Aga ante portas subsistere, literas
 ad Torgarschium delatas, personam has legere, scien-
 te non recepta, Mehmed Aga reddite, ut eas
 Hungarico idiomate exprimere faceret, et cum ip-
 demum rediret. Mehmed Aga reversus, Supremo
 Vizario literas restituit, inquit: Turcice legen-
 tem non habent personam, demum plurimam red-
 dunt salutem, ut haec literae Hungarico scribantur
 Idiomate, requirunt. Jussit Vizari, ut Hungarica
 excerneretur lingua, et ut Mehmed Aga comitan-
 te se Ibrahimò Camore Jenitscherorum Prio-
 fecto redeat, et deferat: uterque igitur cum literis
 ad Arcis accessit portam, et eas intromiserunt,
 remisitque responsum, dicentes: dominum vestrum
 salutato, dicit illi, Arcem non esse nostram, hac nocte
 quod agendum perspiciemus, cras vobis responsum daturi.
 Nulla ad Infidelium, responsum habitis reflexio-
 ne, nocturno tempore in obsidionaliter idum est ac-
 cessus, factaque mane veruecum immolatione, tor-
 menta ad quatuor disposita fuerunt loca: viginti
 quatuor excessivae quantitatis adlatae fuerunt tor-
 menta, quibus similia nunquam adducta fuisse
 dicunt, quatuordecim, et sedecim, et viginti qua-
 tuor Vakyarum ciaculabantur globos. Tunc
 Muharam die decima tertia, per primum obsidio-
 nalem accessum ad fossae labrum. Simul et ad hor-
 sis deventum est conspectum, et ita, ut nocte
 illa paulo post expugnandus videretur locus, ut
 supra propugnacula, et solidorum murorum stru-
 cturam torrea, et montis infrae trium orgyia-
 rum altitudinis colles seu tumuli, et super
 quemvis collem, tria tormenta collocata emi-

Vakya continet in
 se fere tres libras
 Viennenses

cuisent: et licet tormentum magis. Solum decem
iacularetur Vakyas, tanta erat insuper perfu-
dorum Infidelium copia, qui musquetis, et alijs
acerrime iaculabantur. Telopis, ut intra trium
vel quatuor dierum spatium, centum interemerint
Musulmanos, eorum quinquaginta circiter vul-
neribus affecerint; non exiguo etiam nostri per-
culsi fuerant timore, obfama, supremum Per-
manorum Vixitium, Montecuccolium, Germanico
cum Exercitu Posonium peruenisse, Triniga
Fratre se illi suo cum milite coniunxisse, et
de Sultani Ahmed Kirai Chani Tatarorum
Fely velociori aduentu, nulla adhuc tunc erat
certitudo: verum fauente Deo decima sexta die
mensis Muharram nuntio, et litera, a Sultano
Ahmed Kirai adfuerunt, quorum hic erat tenor:
Congregatio sociorum designans Sultani felij
citatem, et rocores, et Magnates, qui reuersi
sunt ad tempora, Solymani; Patri meo di-
lecto, Sultano felici, et clementi, oblati
ad sua dignitatis conspectum, et ad Latera, Ex-
celsis insignita titulis ex sinceritate, et in-
trinseco affectu longeva, vita, felicitatis per-
petuae, et Imperij, et fortune, appreciationibus,
quod sinceris et filialis exhibet candori hoc e-
Orman Aga serug ueber, quem ad partem
felicitatum optimi Chani transmissere, di-
gnati estis, cum literis vestris, nos ad Dobrasch-
te conuenit, mandatum Exceltae dignitatis,
quod scriptum est, filio uestro totaliter in-
notuit. Deus Excelsus, Exercitui Islamitico
potentiam, robur, gratiam, et beneficium con-
cedat, et quod in mandato mandare dignati

circa finem Augusti

estis: si reuersi fueritis ex Nogaientium districtibus
recta uia in Hungariam ad campos Viuarientes conuenitis
et uos Nobisum coniungatis. Quing dicorum iter
iam confeceram, fauente Misericordie Deo, cum
in Szolnok peruenissem, iuxta mandata, expe-
tum uia, conducere ducem, et in uera fidei ho-
stium Prouinciam Hungaricam nos properan-
ter transire uelle, conclusimus. Speratur, quod
Excelsus Deus, Exercitui Ottomanico uniuersam
dirigentem, optimas benedictiones, et exoptabi-
lem sibi largiturus curam. Circa intentiones
de obsidione Viuarini, quas maiestas Sultani
sibi dignata est proponere. Deq ad eiq expugna-
tionem et subactionem, gratiam suam concedere,
dignetur, fauoreq diuino fiat, ut de multis si-
milibus uicibus Victor euadat, ac triumphet.
Amen. Propter Augustam fortunam, et pro-
pter benedictiones, et felicitates suae Mesta-
tis Sultani mei, ad Claudioopolim ducenti Ger-
manici, et Ungarici equites, fortunae Exercitui
Islamitico obuiam uenientes, fere omnes gladio
interempti, pauci Infideles euaserunt. Ex Sak-
mar, pariter ducentos Germanicos, et ducentos
Hungaricos equites obuios habuimus, hos totaliter
deleuimus, ita ut nec unus supermanserit. Ex
Etsched War centum Germanicos, et Hungaricos
equites obuios habuimus, de his uiginti, uel tri-
ginta circiter, euaserunt, ad Dobrasch obuiam
facti sunt Exercitui Islamitico ducenti Equites
ex Kalo, de illis etiam circiter uiginti fuga si-
bi consuluerunt, et hi abominabiliter Infideles
mercedem suam inuenerunt. Deq prospere, et fe-
liciter Semper Exercitum Islamiticum, Deq

Sebrecenium forte.

Viziratum, et Supremas dignitates sospitet, et
perpetuare faciat.

Reditus ad Historiam de Obsidione
Vinnarini.

Acti omnes, nec non exiguae Caelitiae de aduen-
tu literarum. Ahmed Kocai data signa, praecipue
vero Supremus ipse Vizir, Ahmed Basha, animi erat
condolatissimi. Interea in obsidionalibus auestibus
existentes Jenitscheri, et alij post ternas dies sine
magna sane molestia ad fossam pervenire terminas
verum extra fossam fossae margini exteriori conti-
gnum erat opus, in quo quadringenti, seu quingenti
circa morabantur Infideles, et inde continuis
iaculis, qui pluvie instar depluebant, in obsidio-
nales iaculabantur accessu, post ternas, quatuordecim
dies Infidelium multi de exteriori opere exire
viri, decima octava Mensis Muhamam, i. qua
mensis Augusti octava, erat dies, cum circa hor-
ram notam antemeridianam ex exteriori opere
Infidelium aliquot erupissent, nulla data fide,
partem mittentia Jenitscherorum usque ad exte-
rioris operis portam repulere, sed quia de arce
continuis fulminabatur gladius, Jenitscherorum
aliquot recesserunt, verum de pedibus vulgo
Tekban. Aaly Basha, seu Venilla, nec non ali-
quot Venilla. Croatarum Sekbanorum, et Jeni-
tscherorum ad obsidionaliter manutenendas accessu
submissi fuerunt, et hac via Infideles ad suum
exterioris opus recedere coacti fuerunt, neq. illis
ulla data fides, sed perfuerit binis exterioris
operis portis, Exercitus Islamitum subingressu,

forte Nylo veteri

Infideles autem ad Viennensem portam con-
uersi, fugam sibi consuluerunt; erat enim exterius
illud opus in regione Viennensis portae, sed laus
Deo, exterius captum opus, Musulmanis summi
fuit auxilium, nam ex eo arcam bombardis et tormen-
tis infestare, facili erat negotium, dicebant quasi
Infideles exterius illud opus pro Musulmanis ex-
truxissent, eadem die igitur, exterius illud opus cap-
tum: occisorum, et uulneratorum ducenti
numorabantur: Verum equidem est, non erat man-
datum Supremi Vizirij, ut in exterius illud opus
impetus fieret, et occuparetur, sed id Genisscher
sua fecerunt sponte, et Deus gratiam suam
concessit, hac die hora erat, ut hoc fieret, Infi-
deles ad hoc exhorruerunt, die sequenti de amo-
uenda aqua in fossis agebatur: Vltra flumem
ab arce remotius fluens, per alucum nouum
partem unam flumem ad fossas, Infideles dedu-
xerunt, cui per locum alium suum fecerunt
exitum, qui tunc oclusus fuerat, Directore
Gian Arstan Basta à diversis remotioribus locis
fossas, fossas uersus, ad educendas aquas, ter-
ram excavando, fodiebant, et die decima, septima
una Muharram perforauerunt; tanta aquarum
prorumpens copia, ut ad tres uentanas ma-
las fluxus sufficiens esse uideretur; ex arce
tormenta, et bombardas in fossas iaculabant,
clamabantque Vos Turcae cornuti, quid uultis?
in eo loco, cur terram ueluti mures foditis?
ad educendam aquam, labor equidem decem
credebatur dierum esse, sed, auxiliante Deo
fossas inter tres dies, et tres noctes ad fossas

terminos deuenientes, fossam dictante ratione,
 ad quartam fere cruggiam in profunditate excavan-
 tes perforauerunt. In pugna qua fuit ad Prigonid
 captus quidam uinctus ad Supremum Viziriū de-
 latus fuerat, exclamabat ille: o fortunate Viziri,
 me occidere non sinis, uobis ero necessarius, locum faci-
 lem auerendi ad auid noui, et etiam propter aquas faci-
 libatem dabo, me non occidito. Vir hic inuoluntis
 seruatus, et una cum exercitu ad Viuarinum de-
 ductus, in viarum electus duces, et aqua ostendit
 vias, et alia quaedam fassus: Supremus Vizirius
 uiri uerba uerificari cognoscens, cum affatus in-
 quit: si auen caperimus, si tibi inq. moles sunt,
 et possessiones, tibi omnia seruabuntur, neq. proliq,
 neq. possessionibz tuis, damna inferretur. f.

Relatio de aduentu Sultani
 Ahmed. Kirai, filij
 Chani Tartarorum ad
 Exercitum.

Lapsis decem diebz ab obsidionis principio vi-
 gesima tertia die venerat Luna. Mu-
 harram aduenit filij Chani, qui magnifico exceptus
 fuit equitatu, explosis tormentis, magna lecti-
 tate fuere data signa. In obsidionalibus accessi-
 bus existentes Bashe, ad equitatus non compa-
 ruerunt ordinem; contra autem existentes ue-
 luti Kubleli Mustafa Basa, Beglerbegus Bu-
 doensis Vizirius Husein Basa, et Gian Ars,
 Lan Basa, et Scibeas. Mehmed Basa, et Ser-
 turmarum Aghe, omnes Splendide cum equitatu
 praesto fuerunt, qui simul eadem in linea cum
 Chano equitabant. Viziriq. autem Supremus in

ordinandis beneficentis usque ad excipendum
ad uenientem requiritur, occupabatque in Supre-
mo tentorio usque ad hospitium tentorium rem
disponere seriem, exhibitionum beneficentia,
non ex primenda sunt attributa, neque numerus.
Exercitus totus laetibus erat immersus. Supre-
mo vizirius ei usque ad primum, obviam secon-
ditis tentorium, et excepit, in Tentorio ad Su-
premam mensam sedebat filius Chani, Supremus
vizirius cum alijs viziris: prope alia duo, in-
feriores mente, erant, ad quas meo sedebant,
post primum Kahue, et scherberi, et suffumigatio-
nem iuxta adnotationem ad litteram ducenta
vesper Divani adlati fuerunt: postquam omnes ve-
stibus induti fuerunt filius Chani, Supremus Vi-
zirius, et caeteri viziri surrexerunt: Supre-
mus vizirius, Chanum Excepta aurea ex suo re-
nuazio phramea cinxit, addidit gemmis thorna,
tam pharetram, et unioneibus compressum pugio-
nem, et tandem gibellino induit vestitio: cum
autem discedendi venisset tempus, mandavit viziris,
ut Chani filium ad primum usque tentorium comi-
scit, lacubitoria, aureo lauro ornata erant
paano, magna dependebant cortinae, nitideque dispo-
sita erant vice: quas vizirius Supremus, Chani
Tartarorum filio exhibuerit honorificentias, ex-
primi nequeunt: Filius Chani praeterea salomonis
instar viuas, et iuuenis viginti circiter, erat anno-
rum, morum erat optimorum, et prudens: Sultanus
cuiuscumque in se trahens affectum: Exercitus qui
cum eo venerat, ex centum, et quinquaginta milliu-
bus constare credebat, cum ad Augusta castra
peruenissent, Sultana Ahmed Kirai Chani filius

per diem integram suum exhibuit equitatum; com-
 paravit postmodum Sultani Ahmed Kirai frater,
 qui Tartarorum Kasakorum ducebat phalanges,
 quas etiam exhibuit. eidem pariter, aurea in sen-
 ta oblata fuit uestis, fimbrijsq; exornata et lanijs
 cum pileo Tibellinis pedibus exornato, et cum illo
 existens quibusdam Bathmanis vestem et pileum
 induerunt, et taliter quadraginta vel quinquaginta
 circiter tractati fuerunt, die altera Vinoda Va-
 lachorum adfuit, qui suum etiam exhibuit Equita-
 tum. Maiores illorum ueste donati fuerunt, et
 suis sequacibus quadraginta, vel quinquaginta circi-
 ter Kaffanos induerunt, has subsecutus est Mol-
 daug, qui simili exceptus fuit honorificentia. Hunc
 equitatum prope mania arci Infidelium, qui se-
 nenna futuri erant Incola, transire fecerunt, cu-
 rat in fossis Subterraneis Jenitscherg quidam, que
 Infidelium quidam interrogavit: Quales Exercitus
 isti? respondit Jenitscherg: Isti sunt equites Exer-
 citus Tartarorum, Moldavorum, Valachorum, et
 Kasaccorum, quot centus, et quinquaginta mille homin-
 ones esse dicunt: Infidelis reposuit: Etsi hi non ve-
 nissent, uester Exercitus abiq; his copiosus est. Cha-
 ni Tartarorum filij tribus subsistit diebus Julu-
 Agaret aliquot Emiri, item et Kubleti Muhammed
 Dafia Kaffanis indubi abierunt.

Relatio, Quomodo Infidelis Mon-
 tecuccoli, pro parte male ope-
 rantis Regis, Vinarino Suppetias
 ferre conatus fuerit.

Trans aquam, que arci Vinar, vicina est, com-
 paruit hic dicitur Infidelis Montecuccoli, &

castra ibidem fixis, qui pabulatoribus, et victua-
lium nostrorum procuratoribus afflictis, oc-
casione in Viuae Suppetias mittendi quari-
sabat: verum Exercitus Islamiticus, praedictis
suscipiens, Infidelibus in castris suis morantibus,
duce Kubleli Mustafa Basta, Tatarorum in eos
deductus est Exercitus, qui ad Insulam Viuae,
non propinquam, prius Subsistens, die altera
ad aquae deuenit terminos, ubi quadringenti, vel
quingenti circiter collocati fuerant Infideles,
quos Tatarorum inuadens Exercitus omnes gla-
dio interemit; aquam praedictam, uado destituta,
equorum superarunt natatu, et opposita in-
uaserunt castra; Infidèles hoc rerum visum, et
timore perciti, a proprijs sceleribus timidi, et
recordes redditi, fugam more suo sibi consulere,
et castris festinando sibi multa deseruere, necessa-
ria, unde exercitui Islamitico, et captiuorum, et
rerum aliarum, praeuis obtingens praeda, fauente
Deo, Spolys diuises euaserunt, Sed quia obuiam
habitos Infidèles, nullo modo informatione detecto,
enecuerunt, computu facto in ijs castris quadra-
ginta, uel quinquaginta mille, circiter, numera-
bantur milites, quorum duo circiter mille, in-
terierunt. Hoc peracto exercitus Islamiticus
nulla ex parte sibi timendum esse penetrasset,
curam vacuus, obsidionem continuauit. Kubleli
Mustafa Basta apud quendam interemptum
Infidelem inuentam liberarum copiam, Suppe-
tis, mo transmissis Vizirio, quarum sequuntur in-
terpretationes.

Viennam Neosolium transmissis litteris.

Mi Amice. Literas decimâ quartâ die, Lunæ
 Muharram, mihi transmissas, accepi, et recum sta-
 tum intellecti, protegat uos Deus, si de statu
 nostro quæritis, Hungarorum status malus est,
 quia Vinnium à Turcis oblidetur, spes equidem
 est, quod obsessi non adhuc ita premantur, cum
 vires sufficientes habere uideantur, sed hoc tri-
 metur, ne Turca deficiente annonâ, et pro ca-
 melis pascuis, fluminem Wagum transeant, et de-
 in Morauiam, aut ad Tyrnauic, partes se con-
 tendant, hoc enim facillime facere possent, quod
 uero statum pacis concernit, de hoc nostro Ce-
 gato nulla habetur fama, sed potius suspicatur,
 quod Supremus Viziarius de pace, nihil scire, neq[ue]
 ullum dare uelit consentum. Vobis etiam
 notum sit, quod septem milia Turcarum circiter,
 et improviso se ad nouam arcem Trinianam
 contulerint, ut eam subiugent, at tamen noctur-
 no tempore, diui fratres Trin, cum aliquot mil-
 le Croatarum praesto fuerunt, et suspectas
 tulerunt, et ad talem pugnam deuentum, ut ho-
 stium quingenti prope, in loco manserint, ca-
 teri se fugâ saluare uoluerunt, sed Croata eos
 insecuti sunt, et eos totaliter deleuerunt, ita
 quidem fama est, sed rei nulla est certitudo,
 quid hic in consilijs agatur, neq[ue] ego, neq[ue] alig
 scire potest, nisi quod Nadasdius, et Botianq
 de Capitaneatu Supremo litigent, Cesar non
 uult, ut de reue Nadasdio, neq[ue] milites uolunt
 Butthianum, aut Esperhazium, attribuent
 eis, quod pagos quosdam inuaserint, homines
 iniuria affecerint, et quosdam iniuste occide-

runt, et dicunt, ut Caesar mittat alios, quoscumque
uoluerit, saeuat iuxta imperata. De Comitibus
Ratisbonensibus etiam nullam habent nouitatem
certam: comparuerunt etiam Galli ad comi-
tia: à partibus Pheni cum magno
exercitu uenire dicunt, sed ex his partibus nullus
aduenit. Spes nostra à Deo est, et ab illo au-
xilium speramus: Generalis Strozzius uenies
huc per aliquot dies, ut intersit consilio, post
modum se ad castra conferet.

Aliae Litterae.

In his partibus ualde affligimur, quia Nobiles,
qui cum Forgatsch simul iuerunt, ab hostibus in-
terempti sunt, ut plusquam quatuor mille in
loco manserint.

Aliae Litterae.

Dilecte Pater, de mercatoribus, qui iuerunt cum
Forgatschio, nemo interijt, quia, cum interitum
ceruorunt, fugerunt, erant Septingenti Mus-
quetarij Germanici, et octingenti Hungarici
Sclopitarij, omnes interierunt, uix decem eua-
serunt, uel capti, uel interfecti fuerunt ter-
mille: ego etiam cum ceteris captus fui,
uidique interfectus, sed ope diuina, adhuc euasi:
cum Exercitus Islamiticus esset in oppido Ha-
tuan, inde aufugi, uenerat quidam Arosta-
ta Gallus, et quae Arosta. ille passus est,
et sequentibus patet, dixit: Quod Supremo Vi-

Lizio à Sultano impositum fuerit, ne ultra quin-
 quaginta dies in provincijs hostis moraretur, quia
 inundationes aquarum contingere solent, Vizi-
 rius suprema putat se intra paucum tempus aue-
 Viuacini positurum, quod si alio modo fieri non
 poterit, fiet terre excavatione, postquam Vira,
 viriunt expugnauerit, intendit adhuc duas exu-
 gnare urbes, nec habet ultra viginti millia, Geni-
 tscheorum, et si ex parte nostra arci obse-
 non succurratur, eius expugnatio certa, et donec
 obsidionales vix in promptu non fuerint, Supre-
 mus Viziarius prope ad decem deferre tormenta non
 curabit, necum cum vix obsidionales in promptu,
 et ad eas ingressum fuerit, sine metu et periculo
 ad actiones deueniri poterit; Aaly Bassa cum suo
 exercitu ad partes Nitrae subsistet, sed requi-
 sita ad pontem supra Nitram necdum in prom-
 ptu erant, diuisi insuper, quod exercitum nostrum,
 qui penas Danubij ripas progrediebatur, exercitum
 Ottomanicis, ut significatur, ante duos dies proflig-
 gauerit, et magna spolia obtinuerit, asserens,
 quod, cum nostros milites inuasissent, eos ebrios
 esse repererint; iuerunt autem Musulmani
 magno cum exercitu, et supposito, quod nostrorum
 duodecim mille essent; sed tandem informatio-
 nem habuerunt, quod solummodo quatuor mille
 fuerint, et quia Forqatschlang Sibien proxi-
 mis indutus erat uestibus, existimabatur magnus
 dominus esse, sed quia magno Viziario de Nitro
 exigua erat cura, omnes interimere iussit. In

Ex exercitu Islamitico fama est, quod in arce
pauci sint defensores, quia in eo conflictu ut
plurimum interiore, abq. fortius, quod miles
equestris, equo descensus in insultibus, mi-
litis pedes partes sit actus: et quod Tur-
ca centum ordinaria tormenta sicum trahant,
et tormenta maiora sunt tringinta, quiaq. i
panis bis cocti, et oriza magna est copia,
et pharamcam gestare poterit milites, sunt
centum mille: Prig etiam provincias Trinitanas
sunt inuasuri, et demum Belgradum ad hyberna
recessuri, et quia Bassa Budensis simul est in
exercitu, Buda pauci manserunt homines, et
vacua est urbs, et dicit, quod opus sit laborare,
et priusquam hostis adueniat, portem transire,
alias magna oriturus confusio, et quia oneraria,
seu pondus portantes bestiae, multae sunt, gramen
exiguum erit, et Rex Supremo Viziere (Africanum
misit ut militie suam soluat suspensum, et ut
tempessive ad hyberna reducat, mandavit, res
penderunt auricularum, qui ceant cum ser-
gatsch, et Regi transierunt, magna copia ca-
melorum, et mulorum adest, Annona camelos onera-
uerunt, pecunias et uestris mulos, fortius etiam
quod ex Bosnia duodecim mille pedes uenturi
sunt. Mi dilute Pater, quotidie adsums capto-
ratores, sed salis, qui rerum statum ira exacte
sciuisset, nunquam fuit, quia propter etiam eius
relata scripta fuerunt. Hic prostrata ab exercitu
Muslimorum fugitiuus, haec hosti resulit.
Cum ab ipso superno Viziere missum, ut hosti

rerum nostrarum enarrare statum, Suppositis
 Ses, ad hanc id quod, omnium optimum erat, nempe
 de munitionibus nihil est locutus. Nunc statum uia-
 rum obsidionalium consideremus, a viginti iam diebus
 caelum non pluebat, fassa ad tres vias erant uias,
 et ex una parte terra auhebat, Deo sint laudes,
 Exercitus Romanicus in Vithena terra quatuordecim
 seruabat ordines. Primus ordo erat Supremi Praefecti
 Viziij cum suis hominibus; secundus Deffendarth
 med Bassa cum omnibus sociis, et suis hominibus.
 Tertius Mutesaraorum, et Tschausorum; Quartus
 Sijaahorum, et Armigerorum, et aliquos Phalan-
 gum Exercitus Augusti cum suis Tanquik Begis.
 Viziijus Budensis horum erat Superintendentens, no-
 tate, diuq; tyrana pulsabantur. Supremus ipse Vi-
 ziji usq; ad septimam, et octauam horam no-
 ctis in fossis, de die penes vectores terra, mora,
 batur; tandem e continua unig diei, et unig no-
 ctis pluuia in vix obsidionalibus lutum genu erit
 creuit aliquid, hoc non obstant, et ea die Supremus
 Viziijus ingressus est, uestes et pellium suum. In
 bellium a capite ad calcem luto coinguinatis.
 co in loco existentes aiebant, si Supremus Viziijus
 in hac circumstantia obambulat, nobis conuenit,
 ut ipsa repam facie, Viziijum alloqueretur. Quid
 necessitatis habent, ut ad obsidionale, ingrediatu liceat.
 amicit, et alys hac de re arguentibus Supremus
 Viziijus, alio non habito remedio, sequentem sub-
 iunxit similitudinem: Tajar qui Misericordiam con-
 secutus in obsidione Babylonis quotidie obsidionaliter
 ingrediebatur uias, in respectum se alloquentibus, quare
 ingredimini ad uias obsidionaliter: Tudiende ad loca

Lubus in Costa
 mine pro Dei
 causa est Masq
 Paradisi. fons
 H.

credidatur patientia, Amicorum quidam ad eum pro-
stratus fimbrias aiebat, prohi domine mi, ed non ibote,
neq; propterea se custodiuit, uerum subsistit. Amig
ille tandem in hunc proripis scata: de, ibi esse, mo-
lestia non afficior, sed porrig me, meo affligit debet.
Per eiq; modi similitudineca respondendo cuiusuis
preoccupauit discursum... Notis uero tempore seta,
quinta Infideler ad loca illa, ubi concludantur
aque ex ara erupentes, quos ibi quinq; inuigila-
tes, Jenitscheri reputant, et tribus capita demer-
suerunt, Jenitscherorum unq; suis cariq; et unus
uulneratus, Jenitscheri isti mane ante suprad
Viziriium comparuerunt, et remunerati recesserunt.
Circa medium Septembris. Et tunc Lunae, septem octaua die, faciendo uias in
desertis, vulgo Gallerias per transversum aqua, per
se ad arcem deuentum, et terra media aqua con-
pleta est, ista: Infideler diuina caritatem tempo-
re, de nocte uero, cum uia formarentur in desertis,
non exigua contingebant certamina, ab aggeri-
bus enim, selenis, fodiendum plurimis uulnerati,
triginta circiter Martyrio affecerunt: Ista illi
Espahilarorum Aga, cum terram ageres, in aperto
subsistens loco, e regione, ab Infideli plumbis per-
cussus Martyr, euasit. Nona die diuina Luna, su-
premus Vizirius celebrem illum scribarum caput
sive principem Schami Zade dictum, et praefecto
suum Zekme Ibrahim Dastam, et co, quia cum
supremis Viziriis ad uias subterraneas iret, illi
interca cum duobus alienigenis inuenti fuerunt,
nullaq; concessa uenia interfici curauit;
haec de re ab Excella Porta mandatum ve-
nisse, et postmodum primo post duos dies exe-
cutionem demandatam, nemo sciuit, eorum

Circa medium Septembris.

enim iniquitates caput supergressa cranii, quas cum
 superciliis vizitius supercilio ultra nequissimè, occi-
 dere in se, quæ de causa, quævis supercilio vizitius
 denotant. Facissa die, Tachadorum Exercitij
 ab excursione rediens innumerabiles captivos, et
 captivas abulit, ancilla, seu femina captiva
 curibus per castra circumducta, decem quindecim,
 et resartiores quinquaginta vendebantur, impe-
 rialibus; innumeros etiam boves, et oves adpulerant,
 bos centum, et oves quindecim, et viginti vendeban-
 tur asperis, ad Augustum igitur Exercitium, ma-
 gna præda delata est copia, Mung occisi Ibra-
 himi Bashe, simoni Bashe, Niopolitano, collatum
 scribarumq; princeps factus est diurnaliter libri scri-
 ba, siue Registrator, Musci Efendi, Ut ad pri-
 mum nos conuertamus discursum, adiuvante
 Deo, tribus diebus habito respectu, ad profunditate,
 tem fesse, aqua exierat, et e regione, via, erant
 intestina. Persici Infideles, scientes, quid eorum
 imminet caputibus, diu nocturno magnas in destru-
 endis vijs intestinalis impendebant curas, ad cornu,
 seu partem supercili vizitius incepta intestinalis via
 prima, summis cum laboribus propè ad muros de-
 ducta fuerunt; abominabiles Infideles, continuis
 tormentorum ictibus, intestinalis diruebant vias, ita ut
 semper à noctis principio, usq; ad matutinum tem-
 pus eas resuere oportuerit, et quia hoc modo
 ad effectum deveniri non poterat, ex partibus qua-
 rundam intestinalium viarum, tot mille, Francos
 tot mille sacculos, et tot terra adiecerunt cumulos,
 ut contra tormenta obstaculum opposuerint, in-
 gressumq; truncis, et baculis firmum reddiderunt,
 et magnis supra intestinalis vias locatis trabibus,

demum supra trabes sacculis sub et desuper ab ulti-
bus seligorum libori esse possint, et laboratores
securig laborare. / omnia consolidarunt, et hac
uia securae laborarunt. In ferendis parallelis tor-
mentorum ictibus, nostrorum tormentorum Ma-
gistrorum singularis erat dexteritas, in Infideli-
um enim ita collimabant tormenta, ut
saepe ob nostrorum tormentorum potentiores
in Infidelium tormenta ictus, Infidelium tor-
mentorum frustra ad nostras obdionales deci-
derent vias, quae ad Supremi Vizieris delata con-
spectum, dexteritatem existimant, tormentorum
Magistris beneficentiam exhibebat. cum hoc mo-
do quinq; uel sex Infidelium tormenta destructa
essent, perfidi Infideles caput in apertum eris-
gere timentes, diuano tempore ab usu tormen-
torum desistebant: hoc cognito, et Magistri tor-
mentorum Islamitarum, ne tormenta nostra
etiam destruerent, et nos nostra nocturno tan-
tum tempore exilodemus, aiebant. Nocte qua-
dam Magnus Vizierus supra regna sua, in
destina uia, uiginti quinq; tormenta collocare
iussit, magna omnes occupabantur anxietate,
se, et ne regna rueret, solliciti erant, ma-
ne autem facta, nullum plane notatum damnum,
peritiarum enim et fustium et sacculorum
et terrae magnam uim opprimere, quomodo po-
terant? Infideles huic rerum statui non in-
uenere remedium, et quia eorum tormentorum
ictus vis intestinis non amplius oberant, de-
nocte a tormentorum desisterunt utu: praeter
terram ad quaduis tormenta unq; et agnit

43

Supremi Vizirij determinatus erat, admonitus:
ut quoties Infideles unò iaculoentur tormento,
illi è contrà tribus responderent, cum igitur
per Dei gratiam Infidelium tormenta ad eum
reducta fuissent statum, ut amplius usui non
essent, ad muros è regione deventum, et via
accedendi aperta est. Ad primos insultus desti-
nati manipuli, assumptis animis ad muros usq[ue]
procurrerunt, et quia Infideles ad murorum
fundamenta, magnos inflixerant palos, et ad
eorum palorum bases erant fossæ, primi pro-
currentes manipuli subterraneos illos meatus
et cryptas, quas Infideles ad murorum basim
possidebant, accipientes, capita resecta, et ho-
mines, à quibus informatio haberi possit, ab-
locunt. Et ita fauente Deo, ad muros applicata
manus. Abominabiles Infideles et ignem, et uasa
pyris puluere, et arundinibus parata, per plui-
ma, catenas, lapides, manuales pyris puluere,
paratas pilas, seu uulgo granata manualia,
et aluearia, apibus plena, supra populum cui
trahat, hi casus sunt, in quos communiter pri-
mi procurrentium incidere solent manipuli.
Sante hoc rerum statu, Vizirius Supremus, ut cu-
niculares aggredierentur, operas, iussit, et uocum
premissa immolatione, cuniculorum Magistri
ad muri ruinas cuniculos fodere ceperunt, sed
neq[ue] ipsi abominabiles Infideles impigri, et eo-
rum legionum desuper percipiebantur strepitus,
quati dicerent, si nos prompti esset, et nos

prompti sumus, et ita transuerso occurre,
stant meatu, verum ex hac parte cuniculo-
rum Magistri exclamauerunt, Proh Sultane,
cuniculi nostri palam euaserunt, iussit Su-
premus Vizirius, ut in alio tentarent loco,
aliud cuniculorum fossores sunt aggressi opus,
verum abominabiles Infideles et huic contra-
foderunt, et ita tribus vicibus opus cuniculo-
rum animaduersum, tandem Supremo Vizirio
discere, quid agendum? Vizirius eos ut Be-
glebequm Tracia accederent, et ut ab eo con-
siliu[m] peterent, mandat: Tracia Beglebequm
antececenter in sinistro collocatus erat cornu,
cui propter dexteritatem et experientiam,
Vizirius Supremus duos Tugh obtulerat, et uel-
maxime, quia se hac in obtridione, virum exhi-
buerat expectatum: erat praeterea vir constant, &
sincerus, quae de causa supremus Vizirius hac
in parte ei elegit consiliu[m], dictum igitur
illi fuit. Infideles tribus vicibus in notitiam cuni-
culorum nostrorum deueniunt: reposuit, igitur rem
cuniculi agere, inuano est, sed inferiores muri
subfodens lacinias, et illas excauabim, subfodu-
murum fuluis fuluimq[ue] ligneis, finito labore, ful-
cris subigetur igit, et magis decidet, Supremus Vi-
zirius consiliu[m] approbavit, Cuniculorum Ma-
gistro, ut opus inchoaret, mandatu[m] dedit, et asp-
erando ei a Deo prosperitatem, Eum, et suos
beneficientia[m] et donis affuit fossores: illa adhuc
nocte generose et iuxta vires opus aggressi sunt,
unig[ue] triginta quantitas, quinque commissi, fuit
Fossoribus, et usq[ue] ad matutinum tempus de mu-

"rorum base, i uiginti orgyia fuerunt excavata,
 "quas suppositis fulcris firmaverunt, viginti
 "quoque longitudinem, et una et media orgyia,
 "quoque latitudinem excavata fuerunt, ita ut
 "in ea excavatione homo ambulare potuisset, mane factis
 "fulcris ignis suppositus, et mox maioribus percussus
 "tormentis corruit, et ad aqua fossas delapsus, solo
 "aquatus est, a millenis forte tormentorum ictibus
 "tam magna non existens ruina, mox enim ru-
 "pium et scopulorum instar e fossis eminebat, et
 "Deo fauente hac excavatione in haecum opera-
 "tum est, ut uix per duorum circulum eruptio-
 "nem, tantum operari potuisset. Infideles hanc
 "murorum cernentes ruinam, abonitiam permansere
 "runt. Dirutus equidem erat murus, sed magna
 "adhuc in arcem ingrediendi supermanebat difficul-
 "tas, montis enim instar aggregata et pendula ter-
 "ra et altitudo, qua conscendenda erat, quingis ad-
 "huc erat orgyiarum. Arx viuarino similis in
 "Obomania non reperitur imperio: Hungaris
 "cum Obomania domo pacem colentibus, ad Viua-
 "rinum munimentum, tunc Balankam, a Ca-
 "sare sexaginta diebus obsessam, et non casu
 "quodam Beglerbegus Budensis supplicat Vitis,
 "Hungari cum Germanorum Cesare, facta pace,
 "et ad pristinum reuersi obsequium, Infideles
 "hoc iniuerunt consilium, ut huius arcem, seu
 "cuiusmodi extruerent munimentum, ut hostis
 "manum suam ad extendere non auderet, hoc con-
 "cluso, omnibus circum habitantibus Infidelibus
 "demandatum, ut Viuarinum terram deserant,

ad eo igitur tempore usque ad annum presentem,
terra maxima comportata fuit copia, qui curri-
bus aduchebat, qui unum, qui duo adferebat, o-
nera, qui unum, qui plures aduchebat sacos, et
in unum propebant cumulum, tempore merce-
tus hebdomadarum, et alijs etiam temporibus, qui
quis de Infidelibus demum eò tenderet, loci Re-
ctores nec unicum sine sacco, aut onere aliquo
terre, ingredi permittebant, hac via inter quin-
quaginta, uel sexaginta circiter annos, tanta
terre accumulata fuit moles, ut in integrum
evadere, montem Suppanas, quasi inter uno
ordinatum domuum decursum Septem emineant
montes: murorum in circuito quingis, et etiam
decem ulnarum ceapitibus fortis, et ex parvis coctis
bonis lateribus; fossarum profunditas trium,
et quatuor est Orgiarum, in latitudine tamen
ut curvus transit, cum hac arce similitudinem
aliquam habet, arx Sophia, sed tribus vicibus
fortior: hæc, Deo fauente, domus Romanus
potita est, et ad populi Muhammedum devenit
potentiam, et quod eam capuimus, et sub-
iugauerimus, infinitas, et superabundantes
laudes et gratias dicimus, ad Portam Dulce vito-
riarum. Quæ, fauente Deo, solidis illis muris,
cum nostri fossares abominabiles Infideles ab insis
contra cuniculos, et fossas ad dandas cuniculis, et
furnulis ex halatione, quo minus operarentur,
fodisse penetrassent, confestum eorum forami-
num obturauerunt meatus, et ea ea parte, ubi
murus prolapsus erat, introuersus, fodere ceperunt
cuniculisq; viam facere aggressi, ad hoc facile!

deuenire potuerunt, cum facillime possent, socii
 primi procurrentium manipuli, duabus vicibus,
 impetuosum in maria tentacunt ascensum,
 uerum quia in superiori parte neque manibus se
 continere, neque pedes figere poterant, rem, se
 appendendo, et sursum nitendo, tentabant, atque
 per socii Infideles Sclopis, manualibus granatis,
 et lapidibus eos impetebant: ex parte uero Exer-
 citus Islamitici, Infideles, et magnis tormentis
 et Sclopis impetebantur, sed Infideles corde
 infrepidi, non supponebant adhuc ad partem
 superiorem manuum ascensum fieri posse:
 neque nos ex nostra parte corde deficientes,
 nam ad quindecim usque orgyas fauili modo intro
 se habet esse scilicet cuniculos: uerummodo quida
 generosiores de primo procurrentium manipulo pe-
 nitenti ergo, suum uersus impetum proba-
 uerunt, et tribus, aut quatuor circiter horis
 utriusque strenue dimicatum, sed nostri relictis
 ducentis suorum partim occisis, partim lae-
 re uedere coacti fuerunt: Infideles audaci con-
 siderata aggressionem, adeo, quod fieri possent,
 cum aditus et uessus patens esset, ratiocinari
 ceperunt, et ab omni permanserunt, et hac
 inferiori parte cuniculi prompti, et ad dispo-
 nendum se ad insuetum idatum signum, cum
 proximus oculus proxima sit noxia, Infideles
 capitis suis imminens prauidentes pericu-
 lum, de ui manutenebant arcis desperauerunt.
 Nunc felicitis de arcis expugnatio,
 ne relatio.
 Anno Millesimo septuagesimo quarto fortunam, et

dicant deinde
 ouis propinquos
 sent. H. B.
 Nemo propellit
 a spiritu Dei,
 praeterquam gen-
 tes a uera aberi-
 rantes. H. B. sent.
 H. B.

circa finem
Septembris

Salutem ferentes, et uestigia victoriae exhiben-
tes. Una scilicet vigesima secunda die, Insuper
ad Viennensem partem deditioni exposuerunt, uenit,
cum, et abire uero dicitur ad Supremum Viziium emissi
officiales, qui admitti dimittunt. Felix Viziui nos fidem
a uobis publicam, uitam, substantiam, saluam petimus, et
Nos uos hac cum aere salutem. Supremus Viziuius
fidem spopondit, et puncta aliquos obseruari iura-
uit; horum tenor.

Primum. Neque in uita, neque in substantiis ullum
patiamur detrimentum.

Secundum. Ut per castra uestra transibitis, ad Tur-
carum non conueniamus conspectum.

Tertium. mille concedantur, eorumque.

Quartum. Ut libera nobis tradantur septimariae,
quod nos in hac munimento defendenda, strenue
gesserimus.

Quintum. Non ingrediantur exercitus Romanus in ur-
cem, proutquam nos exeamus.

Sextum. Commencatus decem.

Septimum. Ut vulcerati tandem donec sanentur,
in aere morari possent, et postmodum incolumes
facti absque damno redire possint.

Octauum. ut campanis vexillis, et cum tympano-
rum pulsu, recedere possimus. Viziuius Supremus,
crediditne iam? ad eos aiebat; et tubis canite, et
tympana pectate, uenilla explate, neque uita, neque
substantia uestra danum inferretur. Haec Exerci-
tus non transibitis, unig diei commencatus, et qua-
ntum uobis dandum curam, et uos commensio-
nium cum securitate transmittent. Nos adhuc hodie
vigilias uestras in murum tuinis, et per ma-
ria disponemus, et custodimus. hoc cum responsa
persona regressa, cuius et ab alijs approbata.

fuerunt relata. Perfidii Infideles à Supremo Vi-
 zio duos homines qui secum Comoranium irent, et
 Comorano etiam duo, ut urbem viderent, et de
 strenua facta defensione fidem obtinerent, petuerunt,
 Vizius Supremus illis duas de suis Agnis, et illi e-
 contra alios duos dederunt assides: Supremus Vizii-
 us inquit: Vos proclari gestistis, culpa vestra non
 est, Casarem pudeat, quod Vobis Suppetat non miserit. Post-
 quam autem milites cum multitudine, et puoris cum
 securitate emissi fuissent; iuxta habitam inspiratio-
 nem, Executus Islamitici cum Vexillis uoluerant sal-
 uari, et incolumes ingressi. Victoria est à Deo, et expugna-
 tionis felicitas, et nuntius felix uere credentium, est
 Aux celestis, cum Victoria et triumpho, dum prosperitas
 est, etrix sponsa cum Islamismo familiaris euasit,
 creditio repleta uenit in amplexum Regis. Causa Deo,
 cuius beneficium respice perfecta, et laus illi, qui nobis
 Victoria et triumpho certitudinem gratiam, et benedictio-
 ni conuicta est ex auditio: Auxiliator est in unum Deo
 credentium, quoniam Vilitas hostium quomodo, et Infidelium
 repletum Viuarinum, expugnatum, felicitatis euasit ho-
 stium, et quoniam Executus, qui res sunt insensiti, et
 obstinuerunt, uictores euadere Teus, corid oppressio, fa-
 cta est per eos, qui in unum credunt Deum; qua fue-
 rat misera Infidelium manio, facta est commoda pro fi-
 de uera certantium, et obitantiu subsistentia.

Hoc sub potestate redactio munimine; illius
 districtus ad securitatis expectandas literas com-
 parare. Incalca, iqua et tradite, stabilitumque
 fuit, ut in suis morarentur sedibus. Supremus
 Vizius suarum epistolaeum formati concepti-
 bus has ad gaudium inuicentes nouitates, suo ad li-
 mita s. qua loca sunt felicitatis. s. ut contigerant,
 percipit illi calamo, Maffio, id est Sapienti, seu
 doctori fidei Islamiticae, aut Supremo Iuris prou-

dentia Muhammedica. Prasidi, Mirzarzade
dūto, et Kaimetama, id est, Supremo locum te,
nenti, et quibus opus erat, Scripse, suere li,
tera.

Littera ad Doctorem Fidei Isla
mitica.

Tu qui Mente tua, i quo pectorum, siue mentium
scendant processus assequeris, Tu qui es lux oculo,
rum communitatis Procorum, felix, et vir,
tutibus eminent damine mi, ad latera, pra,
sentia, quam nobile ^{Virtutum} sequitur domitium,
et cui se emittimata felicitatis associant con
silia, praemissis milleis reuerentij honorifi
centijs, et quamplurimis obsecuantijs, Salutem
a tutante Numine, perpetuo modo, Super eus,
qui sublimis est in virtute, et honorifica
gloria constanti modo. Relatio sincera, candi
di pectoris, et conueniens fauoris descriptio,
promanans ab illuſtris animi puritate, haec
est: si secum vobis bona, faustaq; precante,
de noui sciscitari dignamini. Cui deo, à cuiq;
vincimus gratijs, et in rependendis pro ist gra
titudinibus debiles euadim, nos modo in bona
sumus constituti sanitate; quod vobis iuxta cultus,
quem in vos profitemur, more solito, fausta
quaq; apprecemur, uos, non est informare, nec
cessum. Domine mi praestantissime, que antea,
identer hac ex parte contigere, debita cum obser
uantia distincte, et perfecte ad vestram presen
tiam scripta, et significata sunt, ab eo tempore,
abominabiles Infidels visiones Gehenna, cum
minut circumspiciti essent, praeter hoc, quod tri
tormentorum quatuorctue utilibus, etiam in fa

sciendis subterraneis cuniculis omnis impensa dili-
 gentia, cumq[ue] loca illa, per qua Exercitus Islami-
 cus incursiones facere deinceps, latius patuissent,
 ne pluribus angustis locis daretur, per intestinas
 vias ad arces muros excelsos lateribus confectos,
 deuentum, muri sub fossa, palis suffulti, et pice
 illiti, supposito igne corruerunt, et ruderibus com-
 planata fuit fossa, Super hac rudera, primi pro-
 curatium manipuli, viam in arcem fecerunt,
 pressionem, inter Germanos, et peruersos Hungaros,
 qui in arce erant defensione, Hungari ut plures
 innum defecit fuerunt: cumq[ue] arce amplitudo coru-
 capitis angusta euaderet, maledicti illi, qui a
 gladijs relictis, et maledictionis socij, suam suam
 diuersis tentes per fugi, obiectis se tuebantur
 et contra invasionem, et insistentiam se post
 trabes, et egestam abscondentes terram, immersi
 in traiditate illa feruenti, et existentes in metuz,
 et pudore urentis ignis, artis machinatoria Ma-
 gister arte destitutus, et eorum Exercituum sup-
 pectia abacta, et profligata. Quoniam Vincensibus
 Exercitijs, qui eos obtinuerunt, et consecuti
 sunt, coniunctam esse felicitatem manifestum
 erat, resistere non poterant, tandem temerario
 Infideles, libertatis, capitis, vitæq[ue] sue habere
 securam, neq[ue] aliam apud mundi Regem ad ve-
 niam, clementiam, et securitatem inuenientes
 viam, vigesima prima die Lune victoriosj
 sefer, die Lune hora sexta deditionis expo-
 sitione ueritum. Cum aucta debilitate, et ege-
 state, humilitate, et contributione iad portam
 fidem, et humilitatem exhibendo, nec non ue-

circa finem sept.

iniam, et beneficentiam expectando, pulsarunt (8
quia Venia, et Laus Victoria iuxta sententiam
Nempe rex, et sententiam, sic) à Proceribus prudentibus, pro parte Re-
Coram. gis orbis, illorum caritatis, et vite, uenia,
et securitas data est, sequenti die Martis in unum
Deum credentes Bellatores, tripudiantes, per ac-
cis propugnacula, et moenia salui et inuolunt
ingressi sunt: et etiam sequenti die, que fuit
Mercurij, pro educendis ex arce scelestis Infideli-
bus, Vici determinati, et Commaramium uerig
demissi fuerunt, per euident, et manifestum
auxilium Dei. Victoria, et expugnatio, que conti-
git, coniuncta est fortuna, et Felicitate Regis no-
stri. Huius ualidi munimenti expugnatio, qui
locus Regius in medio esset, etiam Hungarorum,
diuitibus, et pauperibus, causa fuit letitiae: pro
Dei gratiam, omnibus Exercitiis, et Militibus,
felicitatis, letitiae, et hilaritatis in suo Impe-
rio affulcitur, et hostibus dies fuit, in qua
victi, et malum obtinuerunt nomen. Mi Excel-
lentissime Rex, in rei veritate, Arcis
tam fortis, et ita solius munim, et encomia, cala-
mo ad amissim exprimere, non est possibile. Deo
sint laudes, huius expugnatio, magna quaedam Vi-
ctoria, Magnanimo, et Venerabili Domino
nostro facti euasit, Deus excelsus, ut saliter,
multa abominabilium Infidelium prouincia,
climata, et impie, operantium ditiores, et
regiones obtingat, potentiam largitus est.
Astra Auguste frontis, que cum Victoris
coniuncta, habeant in sidere, Victoriae, fortis.

nam: et stelle maleuolorum hostium adstruere,
 fuge, et perfidia deperdi, et retrogradi nunquam
 cessent; Amen. Fauente Deo domino Supremo,
 mo post haec omnia, quae in arce, corruerunt, la-
 rca cum stabilitate, et firmitate restaurare, et
 reficere incipiemus, omnia necessaria, et requisi-
 ta, et quaecumque ad arceis munimentum, seu cu-
 stodiam opus fuerint, in gradu perfectionis re-
 parare faciemus, et omnes postmodum motus, et
 quae fidei et Maiestati sunt utilia, respicient. Ad
 laboribus victuris vestra, quo semper reueren-
 tiae veritatis origo, et ad eiq. cordis nobilitate, ne
 excludamur, exoptamus: Et exauditiones ip-
 sationis, sunt vestigia, et signa appreciationu,
 quae sunt. De cetero, Deo perpetua vitam tuam
 in letitia, nam superabites mercedes tuae, sunt
 maxima benedictio. Anno memorato, in Mensa
 Victoriosi Regis, vigesima quinta, die. Veneris su-
 pra commemoratae litteras, et relationem huius
 cetero nouitatis per proparium, et domesticum
 Agam Mehemed ad Maiestatem Regis, qui or-
 bis est refugium, transmisit. Supremus Vizir
 dicendam arcem restaurare, et decora, qua reiecta
 fuit, demum reducere, et ad erigendos aggeres,
 et ad faciendos pontes supra fossam, et ad alia
 ad arcem requisita necessaria procuranda ope-
 ram impendere cepit, duo regia illa, et magna
 templa, quae Viuarini orant, in Sidami, vulgo
 Moscheas conuertit. Duce Kaplan Basta Infir-
 moles iuxta datam fidem abigo minimo detri-
 mento, salui, et incolumes Comoromium deducti,

De quadraginta illi tormentis, quae Viuarini
existerant, quorum unum decem, aliae quinque,
vel sex Vakyacum ciaculaci potuit pondus, quae
dam fuerunt maiora, quaedam mediocria, Ger-
manorum Capitaneus duo desiderabat mediocria,
quae denegata, ad arcis fuerunt usum determinata. In
Arce pariter, et armorum, et virtualium magna
remansit copia, potissimum autem de virtuali-
bus, quatuordecim mille mensurae farinae, et ali-
quot mensurae tritici, quae ad regium delatae sunt,
re penuriam, et de his in arce, maxenti militiae
datum. Pro arcis praesidio, et custodes, et Senitthe-
ri, et equites, et ad armorum officinam peccati-
nentes, et tormentorum officiales, et Azapi et
Maetulosi et Ghiani, et scribae conscripti, quo-
rum omnium numerus quatuor mille homines,
seu socii: pro quotidiana eorum sustentatione, tri-
ginginta octo centenaria pondora, et in pecunia
septingenti, et triginta duo subministrabantur
aspori. Re militari stabilita: Infideliter ad Vina-
rinum pertinentes subditi, securitatis flagita-
bant literas, quae ut Regis iam subditi, linguas
diversis exarata dabantur, et in super custodes cu-
is mittebantur. Verum, cum lapsidici aliquos ad
Viuarino octo, et duodecim horis etiam distantibus
Palankis securitatis transmissis fuissent literas
ibidem existentes Infideles Germani, eiusmodi
miserunt responsum: Nos hanc Palankam ex la-
pidibus, et regulis conficimus, quomodo eam trademus?
Supremus Pizinius ab eundem laesus responso, mi-
literem, et maiora ad eas dirucendas transmisit tor-
menta, Noigrad una, et altera Leua, ad fluvium

Nitro sita ripas, vocabatur, cum militia ad hic
dicta mitteretur loca, ad hyemis principium tringinta
adhuc remanebant dies. Multum iam temporis
elapsum erat, a quo Supremq Vizirig de obsidio,
ne arcis Viuae Sultano, qui est ortus refugium,
nullam fecerat relationem, facta de arcis huius
expugnatione relatione, diebus sex post illig capse,
ditionem, hic adiecta a Sultano aduenerunt li-
terae.

*Copia Augustarum Literarum
Magnanimitati vnitatum.*

Inqui meus Supremus Vizicius, et meq venerabilis
Capitaneus Generalis es, Ahmed Basia, post
quam te in formatione Augusta mee salutis, et
incolumitatis, et annuntiatione hilaritatis nostrae
regiae, nobilitate sum dignatus: moderno tempore,
in quo statu es tu, et in quo statu Exercitus
Islamitig uersatur? qua in uia sis expugnatio,
hilaritatis nuntium, et certitudinem desideratam,
a dei altissimi praestolor fauore. Hyemis prin-
cipium prope est, et praecipue in illis partibus,
tibi perspectum est, quam cito frigoris adue-
niat tempus, et ad hoc tuas dirigas reflexiones,
neq dormire, neq quiescere, tibi licet: vestium
ad cingulum abrahe sinitrias, quia tu es in ser-
uitio verae fidei, omnem impendes operam, ut sa-
tisfacias in dirigendis negotijs militiae, et sacri pro-
deligione belli; spes est, quod, in quantum tu pos-
sideris, non infermitas, absq ulla defectu, Regis,
et populi Muhammedici, id ueris magnis victorijs,
corda laetificare: et quia Maiestas Dei est au-
xilium, et adiutor, et quae custodit, et defen-
dit, Exercitus illorum, qui in unum Deum cre-

Dunt, in omnibus operationibus, et in omni negotiorum statu auxilio, favore, et gratia sua assistat, et omnes res faciles reddat: Amen. Rex Imperii dirigis ad presidium, magnanimitatem, et sollicitudinem, nunc ego te uidebo, in quo gradu curam, operam, et laborem in manifestanda fidei felicitate impendes. Ego te et Exercitum Illamirium Maiestati diuina commisi, Excelsus Deus sit adiutor, et custos Vester. Mi lala, seu Praefecte post expugnationem, et subductionem, cum felicitatis Proceribus consilium habebis, et quid quid prudentiae conueniens esse uidebitur, modo debito ad Augustos meos stapedes notificabitis, Togantsehi Baschi, siue Falconarium Supremum, Seruum meum, nec non alios. Porta nostrae officialis numero quadraginta idem sinus, et illor ad Sipahatum, seu ordinem equestrem promouimus; a multo enim tempore ad Augusta nostra Porta, nemo ad statum equestrem promotus fuerat; quia semper ad Mulefaratum assu, mebantur, et horum numerus magnus quadraginta Sipahatum, seu equestrem ordinem quadraginta personis consulisse non est multum: in rebus licitis et necessariis, tu continuam impendito diligentiā, neque Augusta mea voluntas est, ut alii cui militum Tradatur Album, seu Register, et ideo sit circumscriptus, et horum quadraginta nonuorum Sipahorum famulorum meorum. Super premium, post finitum iter bellicum, cum vicinum hyemalis sit tempus, ad Augustos meos stapedes demittes; Ego attentus ero, et uidebo, in quo gradu pro fidei, et Maiestatis meae felicitate sit laboraturus, quod si seruitium hoc magnum

prestiteris, tibi propensio nostra regia ma-
nifesta euadet.

Relatio de Germano illo Capiteano
qui fuit captus, cum Vizirig
Husein Basa arcem Vespimiensem
inuasit.

Vizirius Husein Basa praecedens ad arcem
Vespimiensem, quae Buda vicina est, auerserat,
et ibidem Capiteanum Germanum cepit, cum
captus esset, Exercitu Islamicis adhuc in obsi-
dione Vinnarini occupatis, dicitur iste Capiteanq,
Montecuccoli litteras quaedam scripsit, quae li-
tera interceptae, et ad Imperium Vizirium de-
latae fuerunt.

Copia, et Interpretatio
Litterarum Capiteanei Arcis Veyari-
niensis ad Montecuccoli Scripta-
rum

Quum ita permittente Deo Excelso in captiuita-
tem deuenerim, statum meum ad pedes vestros
representare debui, et praesentibus his litteris
Caesari meo fidelitatem meam significare debui,
Spero de clementia uestra, neq3 gratiam mihi
denegabitur, et meae liberationis habebitur
curam, praeter meum dominum enim nullum
habeo; et quamuis compedibus ferreis sim vin-
ctus, nihil opinor necessitate ita suadente, ausu
sui quaedam ad seruitia uestra pertinencia nos-
tris significare, quod neq3e multae arces no-
stra obsideantur, cumq3 hostis, eas capere
quare negotium esse difficile cognoscat, alias

abominabiles excogitat fraudes, et ad deuastationem
regionis adlaborat, qua de causa id parti
uestrae significare uolui, ut munimina Hungarorum
quam optime custodiatis, et in omnibus munimentis
a nobis magna diligentia requiratur, haec enim
illorum est intentio: quotidie cursores huc adueniunt,
dicentes, haec arx est capta, haec expugnatio
ni prope est: et inter eos rumor iste continui, tandem
cum ad rem deuenit, mendacium esse cognoscitur.
Vobis etiam hoc necessarium est, ut postremas hostium
suppetias impediatis, ne adueniant, in hac parte, pro
militia multum de victualibus, et munitionibus opus
est, cuiusmodi pro illis homines, et sunt in reditu,
inter eos summa est penuria, itaque ex parte uestra
omnis impendatur diligentia, ut homines exeat,
et ut aditus ad adferenda victualia in hibeatur,
hoc est negotium summae importantiae. Deo Excelso
eos in superbiam, et vanam spem labi sinit, ita
ut dicant, nos ibimus Viennam, et par non ac
ceptabitur.

Iusdem Capitanei ad Trinium
Natu minorem liberæ, qua
rum haec copia est.

In mense Zi. Tade seruum hunc uestrum cum
ducentis Sclopotacis ad praedium Vesperiniense
determinauerunt, post meum aduentum tribus
diebus, venit Exercitus Slavicus, et me captum
abduxit, et Budam detulit, in illa nota magna
Palanka me ceperunt, in gratia uestra mee
liberationis spes est, Montecualio padum
meum significavi, et inde etiam spem meam habeo,
quod operam impendant, ut eliberer, fauente Deo

cum liberatus fuero, et ad sacrae Maiestati, et
partibus vestris, ut interuire ualeam, omnem
impendam operam, et conatum, quod ceptum
est.

Interpretatio Literarum
eiusdem captiui Capitanei, quas
scripsit ad Arcis Capensis Capitaneum
Esterhasium.

um per Budam captiuus transire, de me seruo
vestro, Montecucolio, et domino meo
litteras scripsi, et statum meum, significavi,
Imperatoris Legato tradidi, et per eundem misi,
et quia hactenus nullum obtinui responsum,
ualde contristor, a tempore, a quo sum captiuus
litteras scribere est impossibile, et si scribo, quas
transmitto, non perueniunt, neque ex hac parte
ullum habeo auxilium, siue opem, et ideo sum
inopere affligor, et tanto plus, quia referunt,
quod Legatus, qui Buda erat, etiam sit ut
captiuus detentur: qua de causa ad labores uestra
demum has transmitto litteras, sperans, quod
mei non obliuiscimini, et si cum Trinianis
colloquimini, remedium de me eliberando in-
uenietis, quia ego sum Triniorum antiquus
famulus, ego quidem non ita contristarer, aut
affligerer, si cum Exercitu Islamitico Pat
possibili foret, sed ego peneo, quod hoc
modo, ^{ad} pacem non inclinent, quia exercitus il-
lorum semper augetur, magisque contra
Hungaros progrediuntur, quia propter ualde
neceffe est, ut Imperator quantoque appara,

ut tui bellio operam impendat, nam si more,
consueto cunctaberis, penitentia ducomur,
Atsi Hungaria deuasabitur, per plurimi de-
pendentur homines. Utamen si diuina. uolun-
tati ita placeat, patiemur, propter peccata
nostra, qua propter in Deum Excelsam. Spe-
randum est, quod haec infortunia a nobis aufe-
ret, et nos ab illis subtrahet: itaq; mi domine,
propter meum statum diligentiam adhibeto,
et rogo, ut uobis libertatem meam, comen-
datam habeatis.

Relatio de obsidione Noui grad.

circa principium
Octobris.

Vizirius Kaplan Mustafa Basia ad expugna-
tionem arcis Nouigradensis sextadie mensis
Raby Lewel determinatus, supremo Vizirio,
cum adhuc apud Viuarium emisseret, et in
arcis restauratione occuparetur, sequentes
transmisit literas.

Sensus literarum erat prout
hic commemoratur.

Mi felicissime Sultane, nunc ego arcem Noui
grad in tribus aggressus sum partibus, neqsullam
quietem dantes, diu, nocturno tormentis, et solo,
aut illam percubing, Spectamq; sancto, et Ex-
celsam ^{Deum} breui tempore nobis eiq; expugnatione,
et subactionem facilitaturum. Et quia ex dua-
bus illis partibus iam constringatur, iam a die
secunda abominabilium Infidelium, status diuersus
est, pro felicitatem appreciationum mei Sultani,
paulo post eiq; expugnatione facilitabit, sed huic

Scavo uestro adhuc aliquid de munitionibus trans-
 mittere dignemini. In primis Viziarius demum illi
 per literas respondit: Mi frater, nunc literas
 tuas recte accepi, earum sensum intellexi, uidebo
 quomodo te geras, agito, ut non aperiatur oculis
 impiorum Infidelium, utinam Maiestas sancti,
 et caelsti Dei eius expugnationem, et subactionem
 ante disceptum nostrum hinc faciliat: in hac
 parte non remanserunt nobis multa negotia, de
 nostro recessu ad illas partes, iam stabilitum est,
 te tantummodo uidebo, munitiones, quas petiisti,
 cum in Strigonicensi praesidio sunt abundantes,
 ut de illis iuxta necessitatem tibi auipere li-
 ceat, mandatum est.

Obsidio Nitrensis, Viziario Rudenti, Husem Bassa
 nona die Mensis Gaby Lex wel commissa fuerat,
 a quo literae, uenerunt, quarum hic est sensus: Iuxta
 iussus felici mei Suetani nobile mandatum, nunc
 ego seruus uester, hac die Mercurij, ad arcem Nitren-
 sem perueni, et castra ibidem struxi, Arcis Capitaneus
 meo hominem misi, responsi loco, per reuertentem,
 deditionis miserunt literas, arcis stabilita sedin-
 tione, illa die adhuc, non expectato uespere, eua-
 cuata arce, ad oppidum descendunt, et sequente
 die, ut ab oppido discedere possent, et res suas aufere,
 Valerenti illis triginta dare curam, et illos, Beson-
 nium usque cum securitate mittere, fuit conclusum,
 cum illi ex arce ad oppidum uenirent, et
 res efferrent, ex hac parte, Ego seruus uester, duas
 portas oppidi occupavi, atque Jonitscheos pro
 praesidio posui, et cum subditis, omnis conuenticio
 habita est, et vineae, et horti, et opes, et alia sub-
 stantiae eorum summa cum diligentia prosecuta,

et custodia succurrit, per gratiam Dei excelsi,
illi se nullo in loco commouerunt, et sub felicitate,
et uestra, subditi opibus, in quiete, et tranquilli-
tate permanserunt, ad arcem duo Tschorbaschi impo-
siti sunt: et a duobus castellis, quae sunt in distan-
tia unius miliaris ab arce, homines aduenierunt,
Praetorium petierunt, ad eorum custodiam unum
uenerunt, cum custodibus, et cum illis unum A-
gram transmitti, qui Castellorum qualitates consi-
deraret, Agra rediit, ut referat, Crastina
die, quae est dies Iouis, fauente Deo Excelsi ex arce
effugitibus maledictis, iuxta figuratum in dedi-
tionis literis, homines pro comitibus, qui eos Bo-
sonium uersus saluos et incolumes deducant, de-
putamq. Excelsus Deus, custodiat personam
mei Sultani nobilissimam ab omni periculo, et
sub auspicijs eius felicitatis, perdat continuo ma-
ledictos et perfidos Infideles, fidei uerae hostes,
et ut per plurimam arcem expugnare, et subigere
possitis arces, potentiam tribuas, facias, ut Exer-
citus Illamirig, sit semper uictoriosus, et letus.
Mi humanissime Sultane, Deo sint laudes, a cuius
gratias ligamur, et obligamur. Arx est distan-
tioribus et recreationibus populi Muhammedici
peracta, siue adificia, siue circumiacentes con-
siderantur tractus, est aspectu desiderabilis, et
locus ualde amoenus, Trigonio non ab similibus,
ex una parte habens flumem, ex altera praecipitium,
e quo oppidum quasi substratum quoddam con-
spicitur, situ denique suo, ut felicitati uestra
repetam, trigonio non ab similibus. Ceteris
honorificentiae, et magne dignitati Sultani
mei, felix et fausta sit haec expugnatio, Sultani

mei summa in Imperio celsitudo, faciat orisi cu
 felicitate supra credentes et profidentes fidem
 Islamiticam, fauores maximos, et faciat eos non
 puleros, et frequenter, usque ad consummationem se
 culi. Postquam serua uellet à Castellis redire, et
 quidquid referet, ad vestigia nobilium pedum
 vestrorum denuo deferretur, missa est etiam
 ad pedum vestrorum vestigia, nota omnium tor
 mentorum, qua in arce inuenta, et parua et
 magna simul sumpta, sunt uiginti septem.
 In arce talis est Ecclesia, seu templum, cuius
 aedificij pulchritudo capulari nequit.

Quod si mandatum vestrum exeeclio erit,
 ut eiusmodi amaran, et pulcher locq in Maschen
 nouam conuertatur, et si licentiam dare
 dignabimini, hoc benedicto die Veneti, ibidem
 precor persoluentur: de mittendis arce clauibq
 munitionum notis, et de alijs rebq, mandatum
 et iustis pertinet ad dignitatem mei Sultani.

Prædicti Vizirij Huscin Bassa hominem
 qui feliciter hoc aduulcorat nuntium, Supremus Vi
 zirus Ahmed Bassa, et remittentur, et eidem
 vestrem induere fecit, et demum ad manus illiq
 literas ad Huscin Bassam contignatas, ad Bas
 sam remisit, sensus literarum huius est. Mi ho
 norisue frater, cum vestras nobiles accepissem
 literas, quid in ipsis contineretur, intellexi, vita
 tibi set longæua, tibi licitum est comedere pa
 nem Maiestatis Regie, ad quam confugit orbis,
 uidebo, quantâ cum prudentiâ te geres, absit,
 ut ibi permanens subditis aliquid deperdat,
 tibi enim notum est, quod Regi nostro subditi

necessarii sint, quia haec provincia sine illis subsistere non potest, colligemus etiam nos ex hac parte milites, ut eo transmittam. Veruntamen mihi frater, usque ad hyemis principium viginti adhuc sunt dies, tempus iam breve est, ibidem existens, ac subditos, et alios in securitate, et quiete relinquas, venias ad hanc partem, ut nobilitatis, & exaltaris: ceterorum semper in tua maneto honoris scientia.

Vizinius Budensis Huscin Bassa obtenta Nitronse arcis, in illis circumvicinis existentibus Hungaros subditos, saluos et incolumes reliquit, omnia in eo districtu vicina oppida, et castella, quam sollicitarum securitatem, literis exaratis obtinuerunt. Erat in illis partibus quidam Anstrani dicitur, ad magnum accepit Vizinium, et eum rogavit, ut sibi mandatum Serbesti daret; et quia hic dicitur ad Glientelam veniens, nobilitatis ex illis oppidis Hungarus erat, supremus Vizinius hoc cum assensu Serbesti, et Serbesti dedit mandatum.

Ex multis oppidis, districtibus, et pagis, ad securitatis obtinendas literas subditi acceperunt. Insuper hic seruus Annalium scriptor, supremi Vizinii, hunc Bassa sigilli custos existens per plures securitatis literas sigillo confirmavit. Hic igitur est huius famuli seruo, quod propterea ab Exultro Deo sua sibi habitusque mercedem.

Quatuor adhuc hyemis principium supererat dies, ad obsidionem arcis Nouigrad deservit, natus Vizinius Kaplan Mustafa Bassa, de dato decima die Paby Lewwel transmissit literas, quarum huius erat sensus: Arcem Nouigrad a tribus aggressus sum partibus, munimentum solidum est,

Quid sit Serbest ex notis patebit.

circa finem Octob.

duo magna tormenta, adhucq; aliqualem mihi
 transmittere dignemini militem. Speramus san-
 ctum, et Excelsum Deum intra paucos dies capu-
 gnationis concessurum gratiam: mi Sultan
 ingrati, Infideles, celebri ante Buschan flam-
 mis tradita, inde, fugaciter, recesserunt, q; si-
 dem in locis duas alias deseruerunt. Palan Kar,
 et auferunt, ex aliquib; oppidis autem e con-
 tra, homines ad hunc seruum vestrum venientes,
 securitatis petierunt literas, quas etiam de-
 cimus. Supremq; Vizirius, Kaplan Bassa eius
 modi remisit responsum: Ecce tibi duo trans-
 mitto tormenta, et milites de Sanguisorum,
 seu vexilliferorum phalangiis, et etiam
 canum ad venationem pertinentium. Supremq;
 custos, cum aliquos cameris Jenitsherorum de-
 putati, et miseri sunt: nunc videbo, utrum te
 viriliter geres; nobis equidem notum, tempus
 esse breue, verum aer necdum frigidus, ideo,
 et brachium tuum robore arma, omnemq;
 derelinq; quietem, fieri potest, ut Maie-
 stat Excelsi Dei, cuius ardit capugnatione
 etiam facilius: De dato sis stabili in hono-
 rificentia tua.

Deo infinita sint laudes, nulla interceden-
 te pluvia, acris per quinquaginta, i uel sexa-
 ginta circiter iam dies durauerat serenitas,
 maentibus adhuc ad. — Hyemis principium
 uiginti diebus, Excelsi Dei erga populum Mu-
 hammedicum beneficentia quam plurima:
 semper quindecim Tartarorum millia, 100,
 seruatq; ordine, ad quatuor, uel quinq; decus-
 itor excurrebant, nullibi locorum conspici-
 enda erat persona: ab excursionibus cum
 Turmis redeuntibus Mirzis, Supremq; Vizirig

Castanos, vestes nimirum, inducere faciebat, quos
pariter Supremus interrogabat Vizirig. Num
predam obtinuerint optimam? qui respondit.
Sub Sultani nostri felicitate, multa obtinuing spem
habet hac vice ad viginti millia captiuorum lucrati
sumus, et sub felicitate vestra neminem habuimus,
qui se opponeret.

Commemoratio Vizirig inter deuiens
Forgatschium, et Capitaneos Comoro-
mientes, cum in conversatione se-
derent.

circa finem Oct.

Decima quinta mensis Raby Le wwel pro ha-
benda informationis causa, ad aliquem capien-
dum hominem, emissum suorat, captus quidam,
et ad praesentiam Supremi delatus Vizirig fastus
est: maledictum Forgatsch, postquam in dacia
sive Viuarino Comoromium peruenisset, cum
alys Capitaneis Comoromientibus consedis-
set, cum pileum oblique pendens em capiti
impetisset suo, Capitanei Comoromientes di-
xerunt illi: bene honorifice gessisti, quod pileum
oblique ad caput imponere audeas? respondit For-
gatsch: omnino me honorifice gessi, frons mea aper-
ta est, quia cum Exercitu Ottomanico, dum qui se
ad quatuorcentena millia hominum extendebat,
quadraginta diebus, et noctibus constanter dimicavi:
Attulerat autem Forgatsch, secum Viuarino
Comoromium, tres tormentorum globos de tor-
mento dicto Sulciman, id est Soliman; / unum
de tormento dicto Deli, id est fatuum; / alterum
de tormento dicto Kara deue, id est niger sa-
melus; / tertium, ut illos globos ibidem existentibus
officialibus exhiberet: interrogantibus officialibus,
illos exhibuit globos, subiungens: Euc eymodi
globos quotidie mille in dorsum meum iaculabantur.

nunc uestrum uellem uidere. honorem. i. exeat uel
per unam spiritamam. extra Comoromiu ad pagos,
uidebitur, quid emerit, aut uendetur, quid miru iam a
seu mentio Rex nobis nullu misit subsidu, et pro
eig solio tot diebus cum Domo Romanica dimicauit,
ing, non habes, ut exube sciam, faues mea alba est,
quin imo Rex Viennentis nunc Viennae non erit,
forte per quadraginta diebus spatio inde aufugit. ego
autem uidi, et senti Exercitum Islamitum.

Illatus etiam Nuntius dixit, Regem Vien-
nensem Capitaneos Germanorum, qui ex Viua-
rino uenerunt, occidere. scisse, sorgatsch uero
ad Regem non iuit, sed Hauinum fugit.

Relatio quidam effecerit Vizirig
Budensis Hussein Bassa
in obsidione Ruensi.

Prædictus Vizirius Budensis Hussein Bassa
Nitram datâ fide expugnata, eam nui loco
vicinam aggressus arcem, obtestri, ut se securi-
tatis dedant pacto, significare fecit, secus
fortuna experientium esse fauorem. idcirco
a Dei pendere uoluntate, locum militibus cin-
dit. Infidelium hoc erat responsum; Hanc arcem
ex calie, et lapidibus adificauimus, stipendiu a nostro
habemus Casare, quomodo ergo nos uobis arcem tra-
ndem? Hussein Bassa statum hunc Vizirio Su-
premo significauit, respondit Supremus Vizirig
sub decima sexta Luna Hadj cerwwel ut ob-
sidionem prosequeretur.

Copia literarum Vizirig.

Mi frater honorifice, Militis ad arcem Nitram
deputati sunt, tu etiam ex illis, ibidem existen-

circa finem Oct.

tibus militibus eos, qui uolent, conscribere, &
ibi relinquere, et facies, ut praesidio Nitrenti
bene sit praeparatum, de cetero tu mi frater
progrederis ad obsidionem arcis Leue, uidebo quo
modo te geret, esse potest ut Rex Excelsus hanc
expugnationem nobis etiam facilius, et quia non
nisi sedecim dies ad principium hyemis remanent,
notum est, parum temporis supermanere, uidebo
te, fac, ut abominabiles Infideles oculos non a-
periant.

P. S. In arce Viuar nobis exigua adhuc negotia
supersunt, expectamus solummodo effectum.

Ex hac parte abominabiles Infideles como-
ramentes, et abulatori nostros summe affligebant,
quosdam ex Insidijs procedentes arripuerunt, quos
propter supremum Viziarius Filium Chani Ah-
medo Kirai suo cum exercitu, ex opposito Comoro-
my castra ligere iussit, qui cum Tartaris pro-
gressus ad locum determinatum, castra metatq;
Tartarorum quidam ad alteram Danubij franti-
nataeque partem, probaturi, num non aliquem
pro habenda aliqua informatione surripere possent,
nemine reposito aliquos solummodo abulerunt
equos. Infideles, Tartaris per Danubium franti-
natae, uisis, noui aliquid supponentes, pro me-
quadraginta, aut quinquaginta explosis tor-
mentis, signum dedere, Infidelium autem nullq;
caute ausus est, et Tartari incolumes reuersi sunt,
non dubitandum, etsi fides non daretur. Tartaros
propter capiendum aliquam informationis causa
per Danubium frantuisse, qua de re multi mi-

rabantur: quin in d'apud Supremum instabant
 Vizium, ut in Insulam Comoroniensem in-
 petum facere se possent, negabat Supremus Viziriq;
 se id permitturum fieri posse, dicebat, ut Tartaris
 per Insulam disperdit, Infideles aggeribz erectis
 eorum Exercitui magna inferant Damna: respon-
 dit autem Tactari, se propria comprobasse
 experientia, ripas non praecipite, sed moderate
 esse deculiet, se eò gradatim, etiam arundinu ope
 iuros, et redidit, dummodo sibi id exequendi conca-
 dereetur facultas.

Relatio de Suppetys à Zrinio
 Comoroniium adlatis.

Impij Infideles, strato super Danubium ponte,
 transiuerunt et e Regione aris Viuariensis, sicut
 sub tormentorum conspectu castris, eò aliquot
 Infidelium millia conuenerunt, illinc demum duo
 circiter Infidelium millia se separantes, ut
 Tartarorum quendam pro habenda informatione
 caperent, circuibat se fecerunt alteri soueam,
 et in illam inciderunt: Verum e contra dispo-
 nente Deo, à Tartaris quidam illorum capti
 et duo decollati fuerunt: capti ad magnum de-
 lati Vizium, interroganti sequentia con-
 fessi sunt: duos Zrinianos et Montecucoliu ad
 viginti millibz militibz aduenisse: Exerandū Mon-
 tecucoliu decem mille Germanoru, et Zrinianos de-
 cem mille Croatoru, et Hungaroru adduxisse,
 quoru uetro Vizium, qua illoru intentio e ven-
 posuerunt: ad tutandū contra vires uestras Comor-
 onium: Subiunxit Vizium: nunquid per Campes
 Viuarienses se extendere intendunt? responderunt

Capituli: prudentes sunt Viri, sciunt, quid agendum,
num viginti mille p. tribz vel quatuor. contentis op.
ponens militibz? quatuor p. praeter ea; quis ve. p. d.
omniū caput? Repluēres: omniū caput sunt Trini,
ani, Caesar enim Joannem Mailes resignare fecit,
et Trinijs commisit Exercitū; Scitūsalium etiam
num non adhuc maiore colligere possint Exercitū?
horū Capitūlorū quidam reposuit: Caesar donato
Trinijs Viuarinō, et Hungarorū gente, abundante
illis tradidit Exercitū, et eos supremos huius Exercitū
creavit duces, inquit, progrediamini, et ab Romanis
Viuarinū capite, Exercitū Romanū dissipate, vobis
illas dono prouincias; Trinijs repluē: ibo, sed mihi
centū, et quinquaginta millia militū dato. Si ego, inquit,
Caesar centū, et quinquaginta mille militū habere,
Romani Viuarinū pariter non essent, sed tu fac prout
facere poteris, si tibi illis prouincijs op. est, uade, et eas
Romanis auipias. Kaplan Mustafa Baspa ad
obsidionem Nouigradensem, et Husein Baspa
ad obsidionem Scuensē numerosus comitabatur
exercitus: In Exercitu Romano tamen magnā,
adhuc hominum existente copia timor nullus, metus
nullus, quin imo militū Victoria pro se suscipi
entes certitudinem, pugnandi flagrabat deinde,
rio. Interea Virius Supremus arcis Viuarientis
restauratiōni operam impendebat, in arce sub
tentorie morabatur, aduētos captiuos exami
nabat, et Tartaris multum depauiit auri. Porro
soluto Captiuorū examine, ad tentoriū se
concludens, Vzirijs, Beglerbegis, et h. p. h. i. man
datum propria sua manu. transcripsit. In
promptu estote, quia circa Comorandū aliquis
uisz est Exercitū, pontem fluxerunt, et multi ad

ca se confulerunt castra, qua ex hac parte loca,
 fa sunt, vos salummodo prompti, et parati estote,
 et vos iuxta mittendum geretis mandata.

Relatio de Nobilitatione
 per Literas Regias.

Mehemmed Aga de Agis Supremi Vizirij Vi-
 uarino Adrianopolim, cum faustis nouis ad Gen-
 uarum expeditus Jimina, die nona ibidem com-
 paruit. Post duos dies Maiestas Regis e contra
 Yusuf Agam Nobilius Corta Janitorum Bre-
 solum, cum Gibellino pellucio, Castano, crista et
 pugione ad Supremum remisit Vizirium, et ad
 campum Cuiarienses aduenienti Agam, magnus ob-
 uitam processit equitatus, magna latitudine data
 signa, et in tunc et in alijs locis cristentia ea-
 plora fuerunt tormenta. Anno millesimo Septua-
 gesimo quarto Luna Raby Lewwel decima
 Sexta die, Vizirij, et officiales vestibus induiti
 fuerunt. Ahmed Kirai Tartarorum Chani filio
 literas, sed non gibellinum adlatum fuit pel-
 lium, cui Supremus Vizirius suum proprium
 induere fecit; Regias literas, Chani filio ad
 proprias tradidit manus, inscripsit, ut se ad sua
 conferens castra, Regias ibidem perlegas literas.
 Supremus Vizirius regis manifestatis literis
 Vizirios Castanis, et Ahmed Kirai Tartarorum Cha-
 ni filium gibellino induere fecit pellucio.

Copia literarum Regiarum, quibus
 coniuncta felicitas, ad Supremum Vi-
 zirium Ahmed Basam.

Tu qui neq Vizirius Supremus es, et Exercitus

circa finem oct.

meorum Generalis Capitaneus Ahmed Basta: postquam te terminis Augustae meae salutis, et incolamitatis, et annuntiatione hilaritatis nostrae Regiae nobilitare sum dignatus: Per Dei fauorem qui Rex est Victoriarum, et expugnationum; postquam ad Augustas nostras sedes Arcis Viuar expugnationem, Infidelium qui inferni sunt sitis, nec diuersimode detinentem Caueum, decipula, et penam iuxta Augustam nostram desiderium, euasisse, fausta percepissem noua; Altissimo Gratiarum largitori, in loco deuotionis, debite gratiae et laudes deposite fuerunt, propter diuersas concessas largitiones; Sunt igitur magne laudes, magne gratiarum actiones, et benedictiones Deo Supremo. Tam magne Victoriae, naturam, commplexionemque meam nobilissimam laetificauerunt, et in mentem meam beneficentissimam, laetitias omnes impresserunt. Maiestatem Creatoris conuincit, et incessantibus precibus deprecor, et in ploro, ut in largitione tam magnarum Victoriarum contineat, et Infidelis inferni ditationes ad seueas ignis destrudere nunquam cesset; Tibi et illis generosis militibus pro fide certantibus, in vestigijs uis, uti lapides seluitatis fidei, et Maiestatis meae calciantur, et terra extenditur, ubicumque illorum nobilitas sit statio, tam paruo, quam magno licitum sit, comedere partem gratiae meae: Vivite omnes et quia iuxta Cordis nostri desiderium, et Regiam uoluntatem seruitia uestra, et diligentia omnem impendistis, in bonis praestantibus apud Regiam meam Maiestatem in uestigijs exauditionis, certi estis, pro iustitia meorum

Seruorum, qui pro felicitate mea Augusta ex
 animo, et iuxta suas laborant Vires, gratia, et
 beneficentia mea munifica est, et nunc super eos
 gratia mea Regies, tibi autem gemmit, et unionibus
 exornatam mitto circam, et te tanquam e nu-
 mero Heroum nostris proprijs Regijs pellis a ca-
 pite ad calcem gibellinis suffultis, et uno te nobis
 "Liamq. Castellam. Praefecto. Nicolai. Corte. Jani-
 "torum gratiam ad te uenienti exhibui, redditis
 pro remunerandis gratijs, pro fide, Maiestate
 mea, pro ampliacione, et propagacione meorum
 Regiorum, et tibi cognitum Arcanorum in mo-
 du, generositate, et cura te conuenienter gerat: pro
 restauratione, et reparacione expugnatae aruis omne
 conatum, et diligentiam impendito.

Sensus autem Literarum
 filij Chani Sultani Ahmed Kirai
 huius est.

Tu uiuente, tu pones meum Supremum Virizium,
 et generalem Capitaneum meum, multa seruitia
 praestiristi, tu et addidisti Maiestati meae, si tibi
 longa uita, tu demum ubicunq. poterit, Supremo
 Virizio meo seruitia praestare congruentia, et qua
 ille approbabit, illud facere non intermitas.
 Praedictus Jusus Aga praeter phrameas, et Castellam
 nos a porta aduersos, diuersas etiam familiares
 aduleras epistolatas, inter ceteras, Supremi Exer-
 citus Anatolicae Induis Hafiz Mehemmed cognom-
 mine dicti, a sententioso loquendi modo, emine-
 bat Epistola, in eiq. Supremo Virizius se diffun-
 dens laudes, cum unicum, et singularem, et hae
 in re non imitabilem esse assererat: neq. ex pos-

mi potest, quanta sapientia, supremam ipse Virgini
 praeclara fuerit doctrina, ita ut scriptores omnes,
 et ipse Reis Esendi, seu excelsorum publicorum ad
 materiam suam pertinentium scriba, et Terz Keregi,
 seu res memorabiles in Archivum status exarant
 scriba, et Mehtuogi, seu epistolarum regiarum
 responsoriaum scriba, ad eum presentiam calamus
 uti exhorrescens, et pudore affuerentur, capere
 enim erat, uel in duobus orationis membris erro-
 rem inuenire, nec aliorum illi placebat libera-
 erat enim summè doctus, et sua cupidus volunta-
 tis, super has liberas uero, exemplariter locutus.

Copia Liberarum Iudicis Excelsus
 Anatoliae ad Supremum Vi-
 zium.

Manis aurora est exhibitio, quia simul cum fa-
 uore praecellenti praedicti solis, hilaritatis est
 praenuntia, et omnis vesper est auescio, quia acce-
 dentes felicitates idoneo ducuntur, tempore mani-
 festantur, excellens, et incomparabili bella ho-
 uis moderamina indicat, demonstrat, semper
 horum cuculum sit Abbas scriba Salomoni, tem-
 poris constitutione, presium, sublimis est consilij, quod
 dat facultatem aperiendi aditum ad distantes, est
 celebrata clementia; loca, quae sua dignitate con-
 patiantur proposita, sunt virtutis, praeter suo-
 rum excelsorum: ad quod petis; Deo auxilio fir-
 mas suo: Terra ad Tunij ripam finditur, et aqua
 progreditur, et omnium laborum grauamina
 uoluntati sua conformiter sistit, suuissimum, et
 bonum obtinens exitum; quemadmodum Luna

Muhammedani tradunt,
 Salomonem eloquentissi-
 mum habuisse scribam,
 et eam nomine ut in
 Edmundo Isidoro legendum.

Solis radijs ad matutinas ascendit scellas, ita magna
 res sibi inuicem cetera annuntiant noua, et que
 madmodum fulgur, et vehemens tonitruum a festinatione
 equus, et autumnus contremiscunt scellas, ita hostium
 tremula contremiscunt corpora, gustorum Imper
 ratorum excellencia, est ignis ualde persistens &
 consumens omne id, quod est coronand, et in rebus aspi
 ruitas est horum. Fidei hoste in radio, et merita oc
 cupato molestia. disparent ad latera. Supremi
 illius confectus, quo confugiunt victoria, et ubi
 triumphantum potestas, appellationibus illud quod
 exhibet appereant. Sinceritatis operatur, est
 quod victoria nouitatis apud Cortam commemo
 ratio, aurium profectioni per aduersionem
 proensionis curesorem ueluti bruce ab auribus
 pendentis in aures nota, manifesta, ac patens
 euasores, de huiusmodi expugnatione, et victoria
 nouitas, iure merito per orbis amplitudinem
 est expeditio gemma. Et quam interiores ma
 gni Muniminis, et summa acis Viuarini tormentorid
 vi percussos mures, et milites Flamitius, pugnaui
 te, et ceteros fideles (qui timentes sunt Fehen
 nae) iniquitatibus deo, et a fuctos, gladius in se
 te, et pudore affectos, fuisse. Deus usque in cord
 corda terrorem incipit, ut fugam querebant, et in
 rei ueritate immersi erant in calore, timidi
 et audaces in igne pudoris, ad fidem per eadem publi
 cam condescendisse, illis condonatum, et partem
 esse (quia Reg diligit beneficia exhibentes, et
 fidem illis iuxta conditiones casam) et uigesima
 tertia die Victoriosi mensis Infer die Mer
 curij Exercitum Flamiticum. Maiestati Regis

quo confugiunt Victoria, et triumphari in interiori
 rem loci expugnati partem ingressum, et ho-
 mnes profligatos esse, nuntiat solis hilaritatis
 et restaurationis loci aduenisset, front ad humi-
 liationem, et brachium ad supraliandum conio-
 sium, et manus ad petitionem ad locum unde
 venia spes, elevatur, ut cum haec magna Victoria
 toti humano generi sit felix, nec orbis Infideles
 Hungares continua calamitate et pauore con-
 ficiant, et quia sicut solia horti autumnali de-
 uiant, et aberrant, sui belliosi, et ordines aciei
 dirrumperet Ducis, et Asasi sui prudentia, et
 heros, et aduentis Exercituum Imperatoris digni-
 tate, Maiestas Annuli Prophetarum, Magnifica
 nam possidenda, grata sit, et conspicua, et quia ob-
 scatio huius decore expugnationis, et copiosa
 Victoria, ultra modum facili euasit, iure gra-
 tias persolucere, quin imo gradus extra diffi-
 cultatem, sunt ordines congruentes, ad diffi-
 cultatem falligium ascendentes. Et si scientiam habere
 per omne id, quod germen producit. Linguam meam
 iterandi, grates venum stillatim caderent, Maiestas
 domini Praeduarum, in tempore quo eis dignitas
 et subisset felicitas, in ingressu ad possessiones
 et expugnationes muniminum et ditionum Infi-
 delium, per diuersas Victorias laudificis corda ou-
 mnium in unum Deum Credentium. Amen.
 Per dignitatem Muhammedi, et bonitatem eius sicut
 pit, antiquus fausta appereant serug, Hafizi
 Mehmed Anaschia Judea.

Pseudopropheta quem
 ultimum Prophetarum
 dicunt, hoc in loco
 intelligit

Relatio de excusationibus
 Principis Transyl-
 uaniae.

Supremus Vizirius, à tempore, à quo à Porta
 discesserat, non infrequenter Transylvaniae Princi-
 pi mittere solitas, ut suo cum Exercitu ad castra
 compareret. Verùm Princeps, et literis, nec non etiam
 ex professorum Viatorum ablegatione, excusationes
 et diuersas, cur comparere non posset, allegabat
 protestus, scilicet aut suum exiguum esse exercitum,
 uel in ipsa Transylvania reperiri hostes, inter
 caetera sequentia adtulit, Si ego ad mei Sultani
 presentiam comparere deueno, quae fauere comparere po-
 tero, si dignitati suae conuenientibus muneribus stipendibus
 non uenturo. Haec quoque Transylvaniae Princeps Michael
 Apafi, millenti ablegatis protestantibus, aduentum
 ad regia castra subterfugit, dicebat item: Si nos
 ad castra conuulerimus, hoc anno tributum pro Rege
 colligere quis poterit? Si Transylvania non respicietur
 praesens, fauillima haec inuadet provincia. In re autem
 quidam principis huius erat timor, ne, cum ad su-
 premi Vizirij comparuisset presentiam, enecaretur.
 Haec enim ipsi Praetores Hungari in Princi-
 pis mentem imprimere solent, aientes.
 Princeps mi, se ad Turcarum non conferat castra, quia
 Turcarum mos est, magnos inherere viros, haec et
 similia in illis insusurrabant auces. Verùm Supre-
 mus Vizirij Ahmed Basia ex pugnato Vinaritâ
 per Muhammed Agam, et Residentem Principis
 Transylvaniae, literas, quas demum Transylua-
 niae transcripsit Principi, transmisit: et in li-
 teris, et eorum hominibus summis, ne Princepsullo
 modo timeret, aut formidine aliqua duceretur, iura-
 mento confirmabat, dicens: Princeps adueniat, et com-
 pareat, quia, cum comparuerit, alia nobis erunt in-
 ter confilia, et in Regis gratia magis stabilietur, eam
 quae potest, uelocitate ad se, duorum dierum iter in-
 uno perficiat, nam aduenire oportet, ab illo enim

circa principium
Novembrii

Joanna Scrupulenti
scribit

neq; Exeritū, neq; munera desiderant, ueniat solū
cum aliquib; quia in Regis felici imperio exercit; non
desunt. Muharrem Begas Veniens hoc cum responso
ad Principem peruenit. Princeps lectis literis,
timore et formidine deposita, eā horā cum tre-
centis circiter equitib; campos petijt Viuaticenses,
et ad Supremum se consulit Viziriū, quō vigesi-
mā primā die Paby lewwel peruenit, aduenienti
Moldavia et Valachia, cum suis copijs obuiam pro-
cesserunt Wauuodae, cum his Tschauty aliquos cum
Supremi Viziry equitibus, qui Deli, et Jun-ulli
diti, praestantissim; Equus apparatusu completus di-
uano, seu Supremi Consilij eidem pariter trans-
missus, et magno cum equitatu ad sensorium magni
Viziry deductus: quem solum sedere fecerunt. Su-
permo comparente Vizirio, Princeps immediate
surrexit, et deposita pileo simbrias vestris magni
Viziry exosculatus est, postquam Vizirius Supremū
sedem suam occupasset, dixit Principi, et tu sedeto.
Sedit itaq; Princeps ad scamnum, affatusq; est
eum Vizirius dicendo, bene uenit, Salus, et inuolu-
mit aduenit. Tunc Princeps de scamno surrexit,
et factā inclinatione, post aliquos uerba, Principi
pellitium totaliter gibellinis suctum pellibus
induere fecit, misit et illi diuersa ornamenta cu-
ticulari, virtualia, et alia necessaria, illiq; magnā
reuerentiam, et beneficentiam exhibuit, idq; ad
imitationem Suctani Salymani. Dei misericor-
diam exoptat: qui Regi Budensi etiam multas
exhibuerat honorificentias. praecipua autem haec
erat causa, ut Infideler Hungaros penetrantes,
quantā cum honorificentia sit exceptus, tanto ma-
gis ad obsequium exhibendum disponeret. Nobilitas
erat magni Viziry intentio, quo ad illum iusta

conceptus Transilvania
Primi Salvarum
Regis et Joannis
Cepurdienensis.

dicenda erat finem, ut ab Hungaris Regis, et ab
Hungaris Transylvanici Infideles Separaret Geoma,
nos, si utriusque Hungariae gentis Regem solum
Transylvanicae Principem constitucere possent, et
hanc ob causam Principi tot gratiae, et honori,
sicut exhibite fuerunt: id igitur negotij, ut Reg
adimpleat, ut Principis Hungarorum factus ad id
deueniat.

Relatio de persoluta restauratione
Arcis Viuarii, et de consilijs re-
dendi ad hyberna.

Restauratio arcis, et domus annonae, et fossarum
expurgatio arcis Viuariensis finita fuit hie
dicti mensis die vigesima secunda: Moldaunorum, &
Walacherorum exercitus dum terras ad fossa fissuras
vehendo, et montium insuper illam accumulando, tu
fodiendo, tum omnes expurgando fossas, quae tri
plo plus quam antecedentes magis pure reddite,
Regi nostro ab annis iam centenis tanta non pra
stiterant seruitia: cura, cetera Mustafa Basha
Rumeliae Beglerbegi commisit, fuerant; de maiori
bus a nobis eo adductis tormentis, sed ibidem re
lucta fuere, prouti et omnia necessaria iubi annonae
Walacherorum et Moldaunorum milites duo mille, scens
aduocare, plaustra, quod pro equestri deputatum
est militia. His perfectis, vigesima secunda die
eiusdem mensis, supremus vizir doming noster
omnes vizirios, Beglerbegos, sipahos, et Ge
nitscheros, et cohortium Agdas, Commendantes,
et omnes alios officiales ad Augustum tentorium
conuocare fecit, et consilium institutum. Ad hoc
ipsum concilium vocatus etiam Jusuf Aga,
qui pugionem, et cristam attulerat, omnibus

in conspectu felici existentię, Supremę Viziri-
rius, Vizirios, Beglerbegos, Agas, et ceteros ita
allocutus est: Quid dicitis? Deo sint laudes infinite,
ad imperium felicitatis Regia adiecię etiam Viuarim,
et qua necessaria fuerunt, etiam ad finem deducię,
nec ullę amplius est defectę, impoſſerũ recedendi fa-
uorem apparatus, duodecim adhuc dies ad hyemis veru
manserunt principium, tempus breue est, Husem Bas-
sam Bucensem, et Kurd Bassam Viuarientem hic reli-
quim, quos etiam Deo commendauim, et nos ad dispo-
sum disponem, hęc omnes appropinquunt; Supremę
Vizirius demum omnes allocutus dixit: Impoſſerũ
quid agendum? Hostis adhuc subsistit, neq; hostiu expe-
ditus est Regatus, ad suane quicq; rediturg, an hyber-
na consistenda? ut hęc de te nos inter consiliu
habeam, Regis est mandatu, cuius tenor: quid quic
seruit Dei proficuum erit, hoc fauere: Vizirio
repositurũ: Regis nostri est imperare, sed quia
noster hostis adhuc subsistit, quomodo consilia hęc
deserem, et ibim, si hostis, incunle uere, ali-
quam artem in his consilijs obtideret, e domibus
nostri suspectas serre non possem, melię igitur est,
si hybernandi mandatum dederit, et posuit Vizirig:
per gratiam Dei, hoc negotium praestantig est.
itaq; uniuersi in hybernis subsistent, et addidit:
qua uia sumgituri? in Strigonienti uia Viuarim
alium pateremur defectu, uerum fauente Deo uige-
ntina sexta die mensis Rabij Ceruuel discedemus, in-
ter nostri uertq; Ceuam, et Nouigrad instituemus, in-
de per Budam Reshtu ituri sum: multa Ba-
lanka, et oppida se Suelani tradiderunt seruitati.
Nouigrad, et Ceua necdum se dederunt, adeo for-
tes arces non sunt, uerum est, nam arces Bezsehan,
et Xibra erant fortiores, at tamen se dederunt, et
quia Ceua, et Nouigrad sunt in uia, per quam ituri

sumq, fauente Deo Viso Exeritu Ottomanico
 siue se tradiderint, siue se non tradiderint, hoc ui-
 suri sumq, si Dei gratia fauerit, utramq tormento-
 rum percutiamq, et speramq, quod resistere non po-
 terint: uiginti dies prope sunt, quod ad Nouigra-
 dum deputatus Capitan Bassa tormentis quatiendo fide-
 libq nullam permittat quietem, fauente Deo priusquam
 comparuerit exercitu Ottomanico, Nouigradi expugnatio
 et speramq, fauilitabilisur. Discessum est igitur, adhuc
 illa die uigesima, ^{secunda} praedicti mensis ex campis Vi-
 uariensis, post duarum horarum iter, super
 aquas Nitram, et Zituan, progressum est, et
 ibidem castra locata sunt, inde ultra itum est, et
 priusquam ad flumen Gran deueniretur, substi-
 tit exercitus, quia multe ualde oblutulentas,
 et paludosas vias, donec ad hanc peruentum esset
 stationem, perperiendo erant molestiae: in e-
 uocendis tormentis (quorum non magnus erat
 numerus, cum tantum Septem magna, et quin-
 quaginta circiter numerarentur, colubrina, &
 reliqua Viuarini permansissent) duo insumpti
 fuerunt dies: duo in arce Viuar laesa tormenta
 et uiginti illa constructa, quae inde euecta, et
 duo Sultan Soliman nuncupata, cum ducentis
 vulneratis Jenitschenis iam praecedentes Stri-
 gonium praemisissent: quod si tam magno in-
 cluto cum omnibus tormentis (eum uersq itum
 fuisset, et duorum dierum itinere, decem dierum
 facere oportuisset iter. Ad flumq Gran ripas sub
 Valachi intra diem et noctem tres extruxerunt
 pontes.) quia die una numerusq Flamitug Exerci-
 tus transire non poterat, conseedit: uigesima

circa dies Sancti
Martini

octauâ prædicti mensis, ad littora fluyj Gran peruen-
uentum, et inde ad Capitaneos in arce. Leua etiam
presentes huius scatur Scriptæ, fuerunt literæ: Nos
qui sumus maximi huius orbis Regis Supremi Vizi-
rius, et eius exercituum generalis Capitaneus.
Vos Hungari et Germani Capitanei, qui in arce
Leua estis, scitote nos adesse cum toto exercitu. Illa-
mituo, item cum Tartarorum, Valachorum, et Mol-
dauorum militia, et ita uolente Deo ad expu-
gnationem, et subactionem, Leua, comparuimus,
si nos ad tormentorum non adigeris usum, et
eam bonis tradideritis, vitam et opes uestras con-
seruabitis, quod si quidam subistere uoluerint, illis
nullum inferretur damnum, et manebunt in pos-
sessione substantiarum suarum, pro ut ante, sed
si hanc arcom expugnandi ergo tormentis obli-
gati fuerimus, cum fidem et securitatem petue-
ritis, hæc uobis denegabitur, et erit infortunium
supra capita uestra.

Responsoriarum, literarum
Capitaneorum eiusdem Arcis copia.

Potens, et felix Sultane, facies nostras ad pulue-
res pedum uestrorum, inclinamus, uobis auxiliium
et fortunam à Deo exoptamus, literas honori-
fuar nobis à Saceribus Sultani adlatas, magnâ
cum honorificentia accepimus, gratieque fuerunt.
mi Sultane, nos estis possessor possessor prudentis,
omnis homo domino suo seruitium constans et
hibere tenetur, nos Cesari domino nostro iura-
mento obstricti sumus, nos serui sumus, et ideo etiam
iuramento obstricti sumus, nobis conuenis, ut Leua

arcem sua Maestatis, iuxta posse nostrum defendamq
 et saltem si faciemq, speramq, quod Sultanus
 noster nos excusabit, neq, hoc nocet vitio uideret.
 quia omnium seruorum obligatio est, domino praer,
 stare seruitia, fidelia, et etiam imminente ne-
 cessitate, ~~ipso~~ perdere seruitia sua, ipsa mor-
 te confessari, quod si exultu nobilitate vo-
 luntas Dei iustarum leua e manibq nostris cadat
 ita etiam nobis perspicuum est, quod haec Dei
 fuerit voluntas; et etiam nos speramq, quod
 Caesar seruitijs nostris, gratia sua correspondebit.
 Deus Excelsus sit cum nostro Sultano. Hic
 ha scripta fuerunt uigesima octaua praedicti
 mentis, et ea aduenerunt die. Mirum, quod e-
 uentes Infideles capti fuerint ad rete piscato-
 ris, sicuti piscis, qui neq, e retibq exire, neq,
 in illis uiuere potest, uidebat illorum oculq, gata
 citatem suam, et utriq, suis oculis, auxiliares
 copias vicinas esse, penetrabant, Ignauis se-
 ad felicitatem Supremi non reflectentes vi-
 zis, generositatis ostentationem saluti, sub-
 stantiaq, suis preferentes, perseverante per-
 tinacia, ostenderunt, se eligere, et permittere,
 ut ad arcem Regis auerent tormenta:
 Germanorum, et Hungarorum Capitaneorum
 et officialium fors erat opinio, pertinacia mu-
 nimina conseruari posse: verum cum illa-
 mitua cohortes flumine Gran traiecit ad
 Arcis leua frontem castra, collocassent, In-
 fideles inq, innumerabili illa militu uita

copiam, deitionisq; considerata necessitate, suam
diffidenter potentiam, leuantes Capitanei, paruuli
et imbelles, grillorum iussu in supremi Viziarii
serpentes tentorium, ad eius pederunt con-
spectum: bene ueneris, dicebant, felicissime Viziari,
quod est desiderium tuum? Supremus reposuit Viziari-
um disponente Deo, desiderium nostrum est, ut nobis ser-
uam arcem contignetis. resplicuerunt Capitanei.
Deo uobis hac uoce benedicat, sed reulas nostras, uin-
tatisq; nobis concesso libertatem: Substantia Viziarii,
equita, et substantia uestra salua sit, de uestro auto-
reby nihil distrahetur, hodie, et erat arcem euacua-
bitis, et eam nobis tradetis, quod si erat non tradi-
deritis, uos omnes in frustra disticare sciamus: iuerunt
igitur Capitanei, et illa adhuc die dispositione
fecerunt: concessi fuerunt illis centum eumq; et
in principio mensis Gabry Lachyr arcem excesserunt.
Imper. Insidclibus Deus caelestis terrorem in-
cussit, alias Exercitus Islamitico usq; ad hye-
mem ibi subsistendum erat, ad hyemis principium
post aris traditionem tres adhuc Supermane-
bant dies, sed serena fuerunt tempora. Magna
et multe sunt Dei excelsi gratiae. Arx haec est
annonae, et munitionibus abundabat, ibi reposito
pyrio puluere, et tormentis, sex medicoria illis
adicta fuerunt tormenta. Ad arce Sena de-
pendentes subditi uiginti circiter mille, quibus
nec gallina quidem subtracta, securitatis, ut in-
suis morari possint locum, expectaturi literas ad su-
barcense, comparuerunt cupidum, beneficium, et
perita illis tradite literae, et custodes assignati,
fuerunt: qua de causa Regi nostro prospera quoq;

circa medium Nou.

64

apprecabantur, et ut praeter cameram unam,
 Genitriciorum, qua ibidem remansit, quadrin-
 genti adhuc conscribantur milites demandatum;
 Deo laudes sint sempiternae. Arx Leua in partibus
 interioribusque utcuq; munita, licet maioribus re-
 sistere non ualeat tormentis; super fissam collocata
 rupem, aquam habet circumfluentem, et suis cir-
 cumdata fossis: exterior pars muro cineta lapi-
 deo, in quibusdam uero locis e' complexis inter se
 et luto oblinitis uirgulis habet septum, quod
 suis circumductum fossis, omnem praeterfluentem,
 et loca habet salubrosa: oppidum complexis in-
 ter se septum uirgulis, et fossis, in quibus etiam
 aqua circumcinctum, quod ualde ipsi repu-
 gnans arci, oppidi est circuitus, cui quo si pro-
 uideatur lapis, in arcem ruit, quae tamen res ad
 ipsam loci conducere nequit expugnationem, quae
 res, licet obsessos atque affligere possit,
 ad ipsam loci adueniendum conducere, nequit expu-
 gnationem, nam fossarum necessaria superatio,
 ardua. Huius arcis Vexilliferatus, Aaly Bassa,
 filio Tschahiri Bahiri collatus, et ut praeter
 cameram unam Genitriciorum, qua ibidem per-
 manserat, quadringenti adhuc conscriberentur
 milites, demandatum, et habitum ad comestum in
 hac arce reperiuntur quantitatem respectu, iduplo
 plus de milite alii potuisset: ad hunc locum
 etiam aurum, argentumq; pertinere fodinas, res non
 exiguae considerationis. Deo excelsis sint laudes,
 et arx Leua subacta, et aegre ditionibus ad-
 uicta in mense Rabylachyr; Anno millesimo,

Septuagesimo quarto. factis circa Leuam dispositionibus
die quarta eiusdem mensis inde discessum est. cum
post sex horarum progressum tentoria vicini esse-
mus, a Kaplan Bassa de Nouigrad expugnatione
litere peruenire.

copia harum literarum

Felicissime, summeque sollicitissime mi Sultan, de-
missa facie ad nobiles puluores pedum vestrorum, et
seruitorum meorum desiderio annunciat, iux-
ta nobilia mandata vestra in obsidione arcis Noui-
grad omnem conatum et diligentiam impendimus,
die quarta mensis Raby Subhyr diei dominice
nocte, postquam cuniculi pulueribus impleti in-
promptu essent, et eorum eiactatio noctis ho-
ra septima contingere deberet, in arce existentes
Infideles terronem inferni, ea hora ad fidem publi-
cam petendam apparuerunt, vox petentium fi-
dem publicam ad aures, quin imo ad oculos pene-
travit calor, ad hos clamores, et ciaculationes mili-
tia Islamitica modo conuenienti fidem dedit, &
sua plaustra, quot sufficere possent ad exeundum
et recedendum subministrata fuerunt, et arcem tra-
didit: ad loca diruta arce missa fuerunt
Genitscherorum Turbae cum suis Capitaneis,
propugnaculis et tormentis in suam potestatem
reductis, presidio et custodia munuerunt; et id
ad nobiles puluores pedum vestrorum deferre vo-
luimus, de caetero mandare vestrum est.

Relatio de obsidione et expugnatione
Arcis Nouigrad.

In medio Nov.

Expugnata sua ad Nouigrad: quod ante Exer-
 citus aduentum expugnatum: / tribus in itinere
 insumptis diebus, deuentum est. In arce erant
 milites Islamitici, tormentorum, scloporumq[ue]
 fragore stupidi, auedentem excepit exerci-
 tum. Cum ad Nouigrad castra locata fuissent,
 prima hyemalis tempestas potente uento, qui
 tentoria diruit: / pluuia, et niuib[us] intermixta
 suum sumpsit initium, sequenti autem nocte,
 rudum et serenum euasit celum, ita ut tentoria
 expandi, et exsiccati potuerint; victualium ali-
 qualis in exercitu erat penuria, sed Deo exculto
 laudes in Nouigrad ea demum annone, reperita
 copia, qua exercitui prouisum, singu[m] enim
 Kaplan Mustafa Bassa militia, consecuta est pra-
 eam, qua aduenienti militiae hordeum, et fa-
 rinam diuendebat. Tertia hyemalis iam erat
 dies, cum Nouigradum venissent, qua nostros
 terre sececat oculos: Kaplan Mustafa Bassa
 uiginti septem hac in conditione insumpsit dies,
 et die uigesima septima fidem publicam petierunt.
 Kaplan Bassa delusis, et spretis Infidelib[us] imp[er]i-
 neq[ue] victualia, neq[ue] uestes, neq[ue] arma efferre con-
 cessit, exeuntium Infidelium erant tercenti, con-
 tum Germani nempe, et ducenti Hungari: Hun-
 gari omnes subditorum sub conditione remanserunt,
 horum autem Capitaneq[ue] inde discessit: No-
 uigradensis Capitaneq[ue] obsequi se deditionis non capto,
 plurimum Vexillum, stipulatione se obstrinxerat,
 obsidionis tempore Capitaneq[ue] quidam Jonitsero-
 rum Linco / cuiq[ue] alias usq[ue] ad detergendat mang

post sacram lotionem. Ad hastam quandam alligato,
 ad propugnacula arcis exposuit; sequitur ergo
 Adigrad non fuisse arcem, quae vi, sed quae data fide
 expugnari potuit, Arx in alto ad altitudinem, trius
 sursum moschearum, seu sanorum Turciorum monte
 situata, mons ille ad aggeres, seu obsidionales, forman-
 das vias, quia ex puro lapide, incipit: Infideles enim
 lapides, et graues supra exercitum. Flamitium
 demittebant truncos, verum Maiestatis nostrae Regie
 ad quam confugit orbis, potentia et fortuna, abun-
 dant, per gratiam Dei, Exercitus Flamitium scisso
 monte, aggeres, et vias sibi fecit accedendi, magnis
 et crassis asperibus aggeres, et obliquas cooperuit fossas.
 cuniculorum fossas, surnum, ut dicunt, foderant,
 Capitan Basta Infideles in huius deuenisse cognitione
 animaduertens, ad cuniculi somitem ignem admove-
 ri, et ad euibrato nobis ruinas impetum facere iubet,
 ascensus impossibilitas, recedere, et alium excuare
 edocuit surnum. Infideles impij surnum sub arcis
 esse medio supponentes, prioris surni considerato et
 factu ita ratiocinati sunt: Si surnus hic in media arce
 suum habuerit effectum, nemo nostrum euadet: Impij
 Infideles ex aliquo se conturbauerunt insinatu, ea ipsa
 nocte adhuc consilia inter se agitabant, et in Capi-
 taneum, qui se arcem traditurum negabat, inuerti,
 nunc nunc, aiebant: te ex arce egredieris, si tu non
 consenties, ut arx tradatur; nunquid Exercitus Flamitium
 nos iam suffocabit, nemo nostrum saluum euadet, arce tra-
 ditio: Capitaneus reflectione facta consentit, et nocte
 eadem securitatem petijt, dixitque: O popule Muhamme-
 nis, nocte hac cuniculis ignem non admovebo, quia nos
 eras ex arce discedemus, solummodo nobis securitatem pro-
 mittito; quae ab Flamitio promissa militibus. Octid

Et immisit
 in coram con-
 orum binorid
 sent. 26

genti circiter in hac expugnatione occubere
 Musulmani. Verus autem rei hic se habet status: dis-
 "suilis et aspor. ad arcem accessus, nequid cum tole-
 "rantia ad aperiendam cuniculis viam. accedi
 potuit, nullq. erat sub arce cuniculq. aut furnus,
 cuniculi ad exteriores tantum partes ad unum si-
 "lites pertingebant propugnaculum. Infideles autem
 furnum sub ipsa supponentes arce esse, panico per-
 "territi timore, petita fide se dediderunt. Deo sint
 Laudes infinitae, etiam hoc eodem anno arce et mu-
 "nimentum Nouigrad expugnatum, quod si duobus ad
 "huc se descendisset diebus, Exercitus Islamiticus tri-
 "goris afflictus fuisset acerbitate, sed Majestas
 Excelli Dei Populi Muhammedici semper miseret.
 Arx Agria, quae praecedentor in conspectu erat hosti-
 "cis, limitanea esse cessabat, illinc igitur Kasem
 Basia cum sua in Praesidium Nouigrad deductaq.
 est militia, et quia hic ipse locus pulueribq. plum-
 "bo et alijs necessarijs munitionibus bene provisq.
 erat, duae ibi tantum illatae colubinae, quae non
 "uem okarum, seu viginti Austriacarum Viennen-
 sium libras, et aliquid plus ei aculabantur globos,
 Kasem Basia, ut quadringentos conscribat homines,
 et ut restauret arcem, fuerat demandato. Quarta
 die hyemis, Exercitus a Nouigrad in Vaciam transi-
 "uit; Incola Vacenses, et herdeo, et pane, et lignis
 provisq. illis, militiae pro pecunia succurrebant.
 inde discessum, et Budam, ubi Victorijs inclysa
 lato tormentorum fragore saluauere exercitum,
 bona cum incolum salute peruentum est. Pesthi ca-
 "stra locarunt, inde demum sub Budam stationes
 suas posuerunt, Valachis, et Moldauis, et Kazakis

omnis exhibita humanitas, uestibq; indutis, incolu-
mitas, vita longana, et honeste illis appreciata
actiones: eorum in Regis seruitio hoc anno praecclare
gesta laudabandus dicendo: diu inuoluntate uiuere,
et uestra facies albi sit, hoc anno Regi praecclara praes-
tistis seruitia, e contra à Rege, fauente Deo multas
experiemini humanitates; reposuerunt: mandare, &
imperare sultani est: quodcumq; demum emanabit manda-
tum, illud supra animam, et caput nostrum est, mandati
obtemperabim; Et in rei veritate, hoc anno gentes
haec multa praestiterunt seruitia, siue de trahendis
tormentis, siue de expurgandis arcium fossis, siue
de curibus, siue de victura virtualium sit quaes-
tione, his omnibus se applicuerunt. Saly Bassa
pro hybernis Buda assignata: Supremq; Vizirig
Transylvaniae Principi Michaeli Apafi in Tran-
sylvaniam directe demittendo, multas exhibuit
honorificentias: pellitio totaliter gibellinis sus-
suetis, et aliquos eiusdem officiales castanis, in-
duere fecit, et Principem taliter affatus inque-
runt. Vade, et videtur constantiam suam in seruitio
Regis nostri: Verum equidem est, tu huc adueniendo multas
perpessus es molestias, sed propter passas duas molestias
a nostro Rege multas beneficii, et gratias affuerunt:
ex parte tua terrores incutientes literas Hungaris
scribere non intermites, ut Regi nostro obsequia sua
deferant, et tu etiam pro uenturo uero uideas, ut por-
tentem Exercitu habeas, quia si opus fuerit, huc uo-
ueaberis, uel in illis partibus Germanos in Transylua-
nia existentes, uel bonos, uel hostilibus inde educes:
uidebim; igitur, qua prudentia te geret, hoc anno
tu potentiam et robur Maiestati Regis nostri, ad
quem confugit mundus, uidisti, et penetrauisti: Prin-

cipi de suis proprijs Agis Muhammedem Agam
adiunxit, et ut Principem in Transylvaniam de-
ducatur imperavit, quo et cum deduxit, et peruenit.

Relatio de Legato Germanico,
qui in arce Budensi
captivus detinebatur.

Deueniamq tandem ad Relationem Captiui Legati
Germanorum. In progressu cum Legato et Cessi-
dente Germanorum Belgrado Budam de statu pa-
cis multa tractata fuerunt: Verum quia. Supremus
Vizirius, ea quae proponebant, et paci repugnare
transactionibus, deceptiones, fraudes, et pro-
pria pro mora trahenda mendacia, ^{esse} penetrabat,
praedictum Legatum et Residentem Buda captiuos
detinere fecit, et Vizirius cum sua felicitate, et
Exercitu Islamitico scuius finis vitoria erant. /
Germaniam versus progressus est, et per Dei gra-
tiam inter quatuor mensium spatium ad impe-
rium Suetani praecipuam arcem Viuarinum, No-
gradum, Seuam, Nitram, et Betschan cum pluri-
mis palatibus et oppidis adijciendo iuxta inten-
tionem usq in Germaniam excursionses factas,
nullusq in inuadendo hoste omittus est conatus;
cum ad Urbem Budam deuentum esset, Supremus
Vizirius, Legatum coram se siffere, et loqui
fecit, quem tamen prius allocutus, dixit. Nos
te hic reliquimus, et nos interea per dies aliquot in
vestris ditionibus diuagati sumus, haec ne omnia au-
diuissis? posthaec cum toto Exercitu Islamitico,
et Tartaris hostium Venatoribus ad hyberna iburi
sumus. Tibi autem notu sit, Domino tuo Casari

posthaec has seras literas: reposuit Legatus.
Felicissime Viziui nos haec omnia percipimus, quod
arces, et quos Balankas expugnaueris, et quam
magnam manuum obtinueris copiam, et in quos
provincias pedes suos intuleris, utiq; sit hoc intin-
secum cordis nostri: Subiunxit Viziui ego nescio
tunc, an uester Supremus Praefectus, Holidus homo sit,
aut forte in uestro Provinciae Selecti pro negotio
publico non reperiantur homines, qui uobis de robore,
et potentia Potentissima Maiestatis nostrae, ad quae con-
fugis orbis, dare ualeat informatione: Mihi sicutane,
Reposuit Legatus, et felicissima Viziui, uobis utiq;
notum est, quod quisq; se iuxta Congitudinem suam mensu-
ret, ut nos descendendi honores licentia, age, ut uobis
certo responso ad praesentiam Caesaris mei redire possim.
Supremus Viziuius respondit. Vah Holidus, num non per
duorum annorum cursum certum obtinueris responsum: nunc
quid uerba uestra coram dignitate nostra, neq; uanitas,
neq; iactantia esse debeat: in nostra dignitate et iustitiaq;
non nisi uno opo est uerbo, sed firmo; si arce illa, qua
de nouo extruxistis, non dirueritis, Germanumq; militem
in Transyluania non eueritis, qua de re in transactio-
nibus nihil conuenit, nos per Dei gratiam illa arcem
eueremus, et Germanos in Transyluania expellemus, ad
hoc faciendum, mihi una sola sufficit pugna, vos ipsi
Germanos in Transyluaniam induxistis, et uobis id ad
restaurandam inter nos amicitiam exhibemus, et diuina
aliae stirpis Ottomanicae Regi, haec negotia ualde
facilia sunt, Porta Regis nostri semper aperta est, con-
suetudo est de pace, bellandiq; habet fauore: si uobis
uoluntas est pacis, has nostras literas non derineto,
et si etiam in pacis reperiatur tractatu, et iste
est sententia Liberae, ibi, et seruo illas Caesaris Domino
tuo, consilium fauere, quod uobis et pauperiulis sub-
ditis utile uidebitur, hoc fauere, nos omnem statum
intelleximus, et uos etiam intellexistis. Hegira

Circa finem Nov.

Millesimâ septuagesimâ. Quarta die decimâ,
quarta mensis Rabyl Sachyr litera ad Supre-
mum Germani Caesaris Praefectum scripta, ab
arce Budensi demisso Legato consignata: literarum
hii erat sensus.

Seleste inter Principes Religionis Christianae,
Columna Magnatum, profitendum Christi fidem
director negotiorum Populi Nazareni, tu Symboli
cum Sinceritatis, Veritatisque Typus, benevale &
clare amice noster, Germanici Imperatoris s: cuius
actionum finis apud Portam Dei sit in felicitate,
Supreme Praefecti, Dux Saganensis s: cuius acciden-
tium fines sint in prosperitate: post exhibi-
tam in vicinâ^{que} antecedenter tanto tempore
inter nos duraverat, honorificentiam, et ami-
citiâ finis convenientem incolumitatem, et
salutem, et annuntiationem benevolentia, id
quod amabilius significatur, est, quod cum
antecedenter nos amicus Vester apud Augustos
fratres generosissimi, fortissimi, potentissimi,
et inter Reges Superficii terrae maximi, do-
mini mei, Regis Islamismi, qui Rex Regum
et omnium mortalium existere, et postmo-
dum per auxilium, et magnificentiam divina
et excelsae Maiestatis s: quae Caelum, et terram
ex nihilo creavit, et permagnas benedictiones,
et per colenda miracula perfectissimi Pro-
phetae nostri Muhammedis Mustafa super
quem eminent benedictiones, qui est sol
utriusque mundi, et dominus Prophetarum,
illorumque annulq: et postremq: cum Exercitu
Islamitico, quem terra ferre non potest, nume-
rosq: fletus equali ad Hungariae confinia nos

mouerimq, ratio est, quia ex literis vestris, quae uel
per Residentis vestri, uel per aliorum ad nos delata
manu, nullum pro pace et tranquillitate placitum
et pactibus uale conueniens, et sincerum responsum
datum fuerat: praeterea in Belgrad, et in Oske, quia
imò et ibi uere Budam uersus Legatum uestrum uicibus
aliquot aduenire facimq, et postquam cum illo locuti
fuissemq, nullum sane uerbum, quod ad pacem, et tran-
quillitatis corroboracionem pertinere, prolocutus est: nō
ex omnibus uerbis, et operationibq, eius, nihil aliud quam
laborem pro negotiorum prolongacione aduocare potui-
m, quotiescunq, enim ex hac parte agebatur, ut
utrimq, à multis annis reuerenter obseruata Pacis et
tranquillitati demum reuerentia exhiberetur, ad hanc
rem prudentia conforme non est subsequutum uerbum,
nescio, Legatusne forsitan, aut in rei ueritate
Magnates Regionum uestrarum, quid provincijs, re-
gnis, imperijs uestro ex pace et tranquillitate,
boni sequatur, non intellexerint: Vidistis, et cogno-
uistis robur, et potentiam, quae sanctus, et Excellentissimus
Sublimi huic Imperio continuò adstitit, et sauit, quod
autem ad electionem, siue resolutionem deuenire
non potueritis, num forte principalis Legatus uester
pro manibus occasionem, aut audientiam non habebat?
quia omnino, quotiescunq, aduocatus fuit, et de statu
renouacionis, et stabilimentis Pacis commemoratio fiebat,
nullum aliud uerbum prodijs, quam quod circumuentio-
nem, moram, et protractum aliquem proferret, Jan-
nem hoc anno, qui totus fuit in uictoria comprehensq,
cum innumerabili Exercitu, et cum Tactant Venatori-
bus hostium, ad uestras ditiones deuentum est, et pu-
gnata, et subiugata arcus et populi, qualitercunq, diti-
nes uestrae sub pedibus equorum Musulmanorum di-

"sporse, et uilipense, succint, id Primatibus, et ou-
 "lis uestris manifestum, explanatione. Iura non in-
 "digent: et hac regeme, nos ipsi, una cum exercitu Is-
 "lamitico, cuius finis est Victoria, et Tartari hostium
 "Venatores in Confluijs Hungariae, hyberna habere
 "debere, à Potentissimo, et Magnanimo Rege domino
 "nostro mandatum est, ad restaurationem amicitiae
 "tam multis annis reuerenter, et honorifice custo-
 "dita, huius uester. retinetur Resident, et uester Legatus
 "hinc cum literis ad uestras remissus est, post
 "quam fauente Deo ad vos peruenerit, si manifestatio
 "et declaratio restorationis et honorificentiae erga
 "Eucm et tranquillitatem, et firmamentum felici-
 "tatis fundamentorum, et desiderium perseverantiae
 "in concordia trahitur, pacificationis, quae est propter
 "communem statum et concordiam, et propter
 "rectitudinem negotiorum utriusque partis, domi-
 "no meo, qui imperat quatuor mundi partibus, magni-
 "mo, et magnanimo, et potentissimo, et generosissimo,
 "et fauentissimo Regi, Regum, sua Maiestati ad Au-
 "gustos eius Papae, quibus coniuncta est felicitas,
 "referam, et exhibebo, esse potest, quod nobilis eius
 "Voluntas ad Eucm, et tranquillitatem complacenda
 "sit habitura. Quod si sensui literarum nulla ex-
 "hibebitur reuerentia, ac si nihil scieris: et idem
 "permanebit status, et ut antecedentor inconsiderate
 "agetis, et felicius particulas itatis nulla cura, nul-
 "lag reflexio habita fuerit, per fauorem, et benefi-
 "centiam Diuinae Maiestatis, quae magna est dignitas,
 "futuro uere fati, quem in vestigio felicitatis ui-
 "sui sunt, ditionum et prouinciarum uestrarum
 "Incola, demum vos eritis causa, et origo, et hoc
 "intuitu, vos, et etiam Incola, et Doctores Regni

"resem climatum et
 "uictoriosissimis Regi

cum ditionibus simul, consilia habete, rem pene,
trate, et considerate, et negotia, quae meliora erunt,
in effectum ponite, et cum responsis ad nostras literas,
motam non trahite, respondete. Literas has concepit
ipse supremus Vizir, die quarta. Raby Lachyr, et
praememoratum Legatum cum illis Budam ad Caesarem
Germanorum remisit.

Relatio de Confiniorum negotiis
post discessum Supremi Vizirij
Budam Belgradum.

Supremus Vizirius Ahmed Basa, demisso Budam
decessit Germanorum Legato eorundem Residentem,
sem Rominger Budam secum Belgradum ad hyberna
deduxit, Budam in Ertschin discessum, duodecima
a bruno principio die, tempus erat subfrigidum &
prope cadenda se insinuabant niues, hoc non ob-
stante, luto adhuc non erant occupata vias, fri-
goris equidem milites iam percipiebant molestias,
sed abreptis ab Incolarum, Galanharum, oppido-
rum, et pagorum domibus, Sepibus, succentis in suis
tentorijs igne se calefaciebant. Victualium nulla
sane erat penuria, propter pabulum pro iumentis,
duodecim, et quidecim vendebatur asperis, lignorum
autem atiqualis erat defectus. Ex Ertschin ad Joo-
uam, inde ad Bakscham itum, Supremus Vizirius Jankor
Hasan Basa. Annisenti Beylerbegi Vaccia samitam
transcripsit literas, se Tartaros exploratores,
et hostium Venatores in Trinianas demissurum ditio-
net, et ideo tres exploratos, et in ijs ditionibus pra-
cticas vias sibi mitteret duces: comparuit igitur ad
diversorium Bakscham ipse Hasan Basa, quem
immediate tres vias subsequenti duces, cum quibus

ipse Supremus se contulit Vizirij, nam et cum Bu-
 dam peruentum esset, Trinium, qui prius ad Comoro-
 rum subsistebat, a Tartare reuocatum, et aliquo
 missum esse, et eiga Presidio uacuas esse ditiones,
 peruenerat fama. Sereno durante tempore Supre-
 mus Vizirij et Bakscha ad Jeni Balankam se con-
 tulit, et aduocatō ad suum scelerum Tartarorum
 Chani filio, et Jali Aga, cum eisdem diuersas ha-
 buit consuetudines, constituto postmodum Kaplan
 Mustapha Bassa omnium consiliorem Supremo sa-
 nitate: Ahmed Aga Jali Agam ita allocutus est:
 Videbo te, qualiter in ditionibus Trinianis deuastandis
 te geres, forsitan Deo Excelso gratiam concedet, ut de illo
 maledicto vindicta sumi possit, uobisus Kaplan Bassa
 delegauit. Kaplan Bassa, et Ahmed Aga mandata
 dedit: si fauente Deo fluvium Nura transire pote-
 rit, in ditiones Trinianas incursiones fauere; Jali
 Aga, et Kaplan Bassa responderunt: Volente Deo Ex-
 celso per eiga Gratiam, et fauorem, et per abundantem
 felicitatem precum domini nostri, unius ditiones inua-
 dem, dummodo in precibus vestris nostris non obliuiscia-
 mini. Indutis Cassanis, simbtias Vestium Magni
 Vizirij exorculati, et ex Jeni Balanka discesse-
 runt: Jali Aga quinquaginta millia Tartarorum
 circiter secum habuit: Kaplan uero de milite con-
 siniano circiter decem mille. Discessit inde Supre-
 mus Vizirius, et Popatscham petijt, inde in Mohatsch,
 inde in Bunnouar, inde Dyekiensem transeundo
 pontem in Oftek transiuit, cum illuc deuentis
 fuisset, nixit, quia ad hyemis principio uiginti
 iam elabebantur dies, hoc in loco Sipa his, et
 Jenitsheris stipendia soluta succunt, et duas por-
 tionet, seu, ut dicim, duas quartales auferunt,

tot enim illis debebatur, nam à tempore, quo ex
Sophia ad bellum Germanicum discessum fuerat,
Sex erant iam elapsi menses, et nullus adhuc obti-
nuerat stipendium, in reditu igitur, post omnes
victorias, ad Ossek, hoc principij hyemis stipendio
distributo, militia ad sua dimissa, fuit hyberna.
Beglerbegi Alepino, pro hybernis, Ossek deputatus,
Tartarorum Chani filio, et cum illo exisset,
Exercitui Patschkia trans Danubium, pro hy-
bernis determinata, pro Jali Aga, et cum illo
manentibus decem mille Tartaris pro hybernis
Siksar, et Patschui, seu quinqs ecclesijs, et Ka-
plan Basha Capisa assignata fuerat. Ad hyberna
quinqs Ecclesiarum solum decem mille Tartari
missi, quia ibidem plures subsistere non poterant, re-
liqui Tartaris demandatum, ut hyberna sua in
Patschkia apud Ahmed Kirai Alium Chani Tar-
tarorum haberent. Ad transuehendum succanum
Chani filium cum Tartaris per Danubium, in
Patschiam, nauibus in illo circuito existentibus
uti, et quadraginta millia Tartarorum transue-
runt, et etiam omnes alij Tartari, qui ad excursio-
nes demissi fuerunt, prater duos decem mille, in
Patschkia sua hyberna habuerunt, decem autem
millia cum Jali Aga quinqs Ecclesijs in hybernis
subsiderunt. Ad excursiones demissi Tartari, pro-
stantiores, Tartari uero qui cum Succani filio
ad hyberna transuehant, debiliores habebant
equos, et etiam multos captiuos, quia de causa
non omnes Tartari ad inuadendam ditionem Tri-
niam demitti potuerunt, et si ut omnes Tartari
vnti cum aliquot Beglerbegis Buda discederent,
et Trinianas inuaderent ditiones, prima fuerit
intensio

tempore autem non fauente. solg Jals Aga cum
 quinquaginta millibus, et cum eo Kaplan Bassa,
 et Janisiensis, et Alba Regalis Bassa deputati fue-
 runt: et Kaplan Bassa etiam ex hac misisset
 causa, ut Janisam, tanquam ad locum vicinum di-
 uertere possit, et quia etiam Alba Regalis vicini-
 na est, ne multum affligeretur, si hyemis eum com-
 prehenderet asperitas, quod futurum erat, inter
 quatuor, uel quinqs dies fieri debebat. Tartariciq
 miles ab hyeme non facile premittitur, neq ab
 illa times, et ideo a ditione Triniana usq ad lo-
 cum hybernandi decem dierum itinere, perue-
 niant. In Oxye a Supremo Prefecto Regis
 Poloniae, et ab eius Cancellario literae aduene-
 runt.

Copia literarum misarum ad ma-
 gnam. Virizium post suum discesum
 ex Viuar, a Stanislao Catoczi Cra-
 couensi Palatino, vigesima Secunda.
 Raby Lachyr Anno Millesimo Septua-
 gesimo quarto.

Felix, et fortunatus Possessor magnificentiae, ve-
 rendo, et venerabilis doming. hoffer, quod Maie-
 stas potentissimi, et generosissimi Regis, meum
 Sultanum in Cattris sui magnanimi dignitatem
 substituerit, et stabilauerit, rem dignam et conue-
 nientem existimaui, quod Maieestas Excelsi Dei,
 Sultanum meum in negotiorum agendorum dex-
 teritate ita capacem reddiderit, nostram intelli-
 gentiam comprehendere non possumus, qua de causa
 eum totus reueretur orbis, magnanimi Cattris

vestri, mihi seruo vestro, antecedenter in opti-
"mis negotijs, et dispositionibz, exhibitorum bene-
"ficiozum recordor. Dispensum est etiam per uni-
"uersum orbem, in quam perfecto gradu ma-
"gnus ille Deq. Sultanus meum consilio, et pru-
"dentia dotaucit: Deum optimum maximum
exoro, ut eum per plurimos annis in suo conseruet
"favore. Haud felicitatis limen in Bucis ne-
"gotijs nos candidè et sincere egisse, manifestum
"est: ita ut in antecedenti lenitate persisteremus,
"et etiam ad hoc usq. tempus apud limen felici-
"tatis vestrae idem factum, quò de causa sum-
"mopere nobis confidimus, quod uos in eadem
"lenitate, sicut Pater uester, subsisteretis, et ad-
"huc de super magis stabilietis, quia etiam ego
"ex parte mea omnem possibilem impendam
"conatum, ut bonam illam, et feliciem pacem
"stabilem. Nobilitati uestrae perspicuum est,
"quam magna damna, et uilipensioner à per-
"fido illo Mosco, doming meq. tota Polonia,
"et Lithuania exspecta sit, nam congregatis
"populi, arces et ditiones nostras violenter
"eripuit, his à Mosco inceptis negotijs, aliter
"obuiari ^{non} potest, neq. arrepta aliter recipi pos-
"sunt, nisi per conuentionem Exercitij, per arma,
"et pugnas: qua de causa spes nostra in Sultano
"collocata est: in hoc particulari Doming meq. à
"dignitate Chani Tartarorum fauorem sperat,
"ut cum in illo itinere, bellus ipsemet in portu,
"na non existat, ut sua Materias Marting, et
"generosissimus Rex illis scribat, et mandet. Nos,
"totumq. Regnum fauente Deo beneficentia Sul-
"tani nostri non obliuiscemur: est enim uoluntas

72 71
nostra, nos esse promptos ad sequitria uestra, de
cetero mandatum pectinet ad dominum nostrum.

Serug Vester.

Stanislaus

*Opia Litterarum Cancellarij
Nicolai.*

Felix, magne, et fortunate. Vixivi, venerabilissi-
me, et humanissime, et felicissime mi Sultane.
ad Vestram praesentiam exhibita sequitiorum meo-
rum oblatione, ualde laetor, quod Maiestas Excel-
si Dei uos in eum collocauit gradum, in quo collocatus
erat Pater uester; Pater uester magnanimo mihi
semper summopere addictus erat, et sauebat eumq[ue]
veneratione, et reuerentia, omnibus saeculi, et in
Deum confido, quod Sultanus meq[ue] hoc in gradu per
plurimos stabilietur annis, quod candidissime
exopto. Quem admodum ad hodiernam usq[ue] diem
inter Maiestatem maximi, et Magnanimi Re-
gis Ottomanice Imperis, et inter meum domitium
Regem bona amicitia, et vicinitas, et pax re-
uerentia, conseruata; ut etiam inter nos in
seruitijs, et negotijs una sit unio, et unitim ne-
gotia persolvere, et de die in diem nos inuice
mutua colere reuerentia, ualeamq[ue], necessariu
duxi, has literas Sultano meo scribere, et in-
mentem reuocare et significare, propositui; quod
Dominus meq[ue] Rex Sanctam hanc pacem utriusq[ue]
a Praedecessoribus stabilitam, haetenus cum Maiestate
Magnanimi, et potentissimi Regis Imperis Otoma-
nicae conseruauerit, et sincere manenteuerit, si

etiam quamdiu nos erimus, huius Sanctae Pacis ob-
servacionem per posse, et scire nostrum conservare,
sudebimus, et ut, pro ut hucusque observata fuit,
etiam observetur, denique in his negotijs ista, quae
necessaria sunt, meo Sultano transcribo, nos hacten-
us in nostra parte nec in minimo erravimus pun-
cto, et ut in posterum etiam punctualiter obser-
vetur, cura nostra erit, et spes etiam mea firma
est, quod in interno cordis mei Sultani, quid aliud
non erit: quod si quid esset, supponimus Sultatum
nostrum eiusdem esse animi, sicut fuit magnanimitas
eiusdem Patris, qui toto corde tendebat conatu, ut
inter Maiestatem Maximi, et felicissimi Regis
Othomani, et inter fortunatissimum Regem meum
semper esset unio, quam et valde benefice stabilivit,
Sic nobis etiam nullum dubium, quod ex parte no-
stri Sultani idem continget. Meo dominique a felici-
tate Divina auxilium, et opem imploratis, inau-
merabilia sunt indecentia illa damna, et ludi-
bria, quibus perfidus Moscorum nos ad colligendum
Exercitum, et ad eundem contra se movet, si-
quidem ille totius Exercitus collectione, necessitas,
nos supplicias alias non proestolamur, solum Sulta-
num nostrum pro Mediatore requirimus, ut ad sui
potentissimi Regis aures deferat, nos significare,
quod dominique meo non animo augendi Regnum, ve-
rum ad recuperandum, quae a Regno sunt auulsa
adlaborat: mediante notitia mei Sultani, felix
Dominus meo sperat, quod res Maximo suo Regi in-
notescet, quodque Maiestatem Maximi Regis sui, eod-
deducet, ut dignitati Tartarorum Chani mandatum
transmittat, ut finito bellio illo itinere nobiscum

Se cum exercitu suo in persona uniat, cum
 Marcus Domini mei sit hospis, etiam Maiestatis
 Maximi Regis et Sultanis hostem esse, fidem dabit, &
 ideo Sultani meae, et Maiestas Maximi Regis circa
 iter hoc bellicum eiusdem erunt sententiae, vorum
 literarum harum sensus in alium collimat finem;
 Rex Poloniae annum hunc ab expugnationibus et
 victorijs in ceteris Annalium memorijs non repe-
 riri videns inelytum, et fatales, quibus Germanorum
 Caesaris caput subiectum erat, considerabat stellas,
 et quia a tempore iam multo, literis non comparue-
 rat, scordes animo, et gaudijs Infideles Poloni, ab
 auxilium confortarum admoniti exemplo, reuersionis
 suae ex eo cognouerunt pariter necessitatem, quia
 Germanorum Caesaris arces, munimina, et Palanka
 numero viginti quinqs abrepta fuerunt, et hostis
 omnis, Ludibrii Tuis, et uiruperij, sic se insinuandi
 nunc esse credebant. ^{tempore} sperantes in Deum, populi Mu-
 hammedis, sibi anno sequenti fruendum esse benefi-
 cijs.

Contempserunt
 Super terram, et
 iuderunt, quales
 sint fines, et exi-
 ty & Trauorum
 sent. H.

De progressu Kaplan Bassa.

Kaplan Mustafa Bassa, et Jali Aga, qui cum
 Tartaris ad inuadendas Trinianas diuisiones emissi
 fuerant, Supremo Viziario huius tenoris scripserunt
 literas: Mouimus nos uertq; Trinianas diuisiones, se-
 quia in locis, ubi transiri potest, Infidelium, qui gehenna
 sunt diuisiones, castra ad arcendum transiunt, subijlebant,
 neq; aliam transeundi inuenimus viam, cum exercitu
 Kalui et inuoluntate rediimus. Kaplan Bassa Canisam,
 et Jali Aga cum suis decem milibus Tartaris quin-
 q; Ecclesijs, et caetera Tartarorum cohortes in
 Patsekiam trans Danubium ad flum Chari Tarta-
 rorum trans,

circa medium Decemb.

invenunt hybernatum. Omnibus in suis existentiis
hybernatis, Supremo Vizirij die tertiâ Luna Jiumazi
Lewwel anno millesimo Septuagesimo quinto, tri-
gesimâ ad hyemis principio die, fortuna illustris
magna cum equitatu, et pompa Belgradi sua occu-
pavit hyberna. Ad Spec in Belgradum nulla ve-
rum premebat penuria, frigora quidem comitabantur,
è contra congelatâ viâ nullò pergentes impediebant
luto, et si ventoria gelu ad terram figerentur, ignes
fiabant; debiliorum animalium non considerabilis
inferibat numerus, subinde quinq; et etiam decem, et
subinde viginti de die crepuerunt. Miles pedestris salti-
tando, et cantando, unq; aliorum excitando suum perfi-
ciebat iter.

Relatio de Literis Palatini Capitanei Generalis Hungarorum.

Mihâel Apafi Transylvanice Princeps Supremo Vi-
zirij obtemperans mandatis, Hungaros, ut Otoma-
nice Imperii Regi obsequij prestarent homagium,
literis inuitatoris, præter hæc etiam divulgari-
fama, plurimos Hungarorum, ad Supremum Vizi-
rûm Belgradi morantem, transiisse. Palatinus
Supremus Hungarorum Capitaneq; vir anxius, his
perceptis, equitibus Hungaris, ceterisque subditis
seductorias quasdam transmisit literas, quæ cum
ad Transylvanice Principis pervenissent manq;
Princeps illas Supremo Vizirio Belgradi vigesima
die iam subsistente, suis inclusas quantocumq; trans-
misit.

Interpretatio Literarum Palatini
Die vigesima Lune Naby Lachyr deueniunt ad manq;

nostras literas illas, quas Transylvanica Princeps
 Michael Apafi in campis Viudriensibus ad Regem,
 et distractus scripsit, et transmisit, qua de re nos
 valde obstupescere sumus, non dubitamus, imo cognita
 nobis est, quod eiusmodi literas ad omnes partes, Hun-
 garis transmissis, qua de causa illis responsum dare,
 vobis autem his literis hac significare et manifestare
 desideravi: commemorati Apafi diligenter considera-
 ui literas, ex quibus colligendum, quod quinam induc-
 rit formam, et in interno sit detrahorans lupus, et
 sub hac forma ad nos venerit, novit Deus, propter hoc
 negotium, me statim Apafi condoluisse, quia fraudulen-
 ta illa gens, isto mediatore, nos decipere, et sub suam
 trahere iurisdictionem, tandem iniurijs, et hostilitati-
 bus nos subjugare intendit. Verum ille, qui nudus, et
 inops est, alteri uestes, et tegumenta, seu facta pro-
 mittendo, quantam committit inurbanitatem, et qui
 iuramento obligationis obstrictus est, mediatione sua,
 illis, qui ad partes supremi Imperij utuntur, sunt, dam-
 norum evitacionem, nullumque dampnum in suis sub-
 stantijs, opibus, et divitijs fore stipulatur, Apafi
 Transylvanica Princeps, qui nos suam agit, donec pro
 sua effluere potuit ditacione: uel in hacne consistit
 felicitas, ut ad mandatum Ottomanorum surgat, et
 ad illorum se conferat castra: reflectite vos, etiam
 ad quem statum Turca Transylvaniam redegerint,
 et quo enim tempore, septem Transylvanica Prin-
 cipes permutarunt, si antecederet Senex Ragozi
 ad illorum fraudibus se pecunijs non defendisset,
 ita etiam cum eo existens: scilicet autem eius Georgium
 Ragozi generosum virum, postquam illis tot serui-
 tia prestasset, centum mille, quatuorcentis praeteritis,
 donec eum interfecere, et in eius locum Franciscum
 Redai principem Transylvanica fecerunt, et illius

Ragozi excluderunt, post eum Bartschajum, et
postea Joannem Kemény, qui postquam mortuus fuisset,
contra Regni consuetudinem Apasium intruserunt,
et elegerunt, et postquam eius Subditi aliquid plus pro-
miserunt, eum etiam postmodum stabilierunt, praeterca
Graeci, serui, Bulgari Consuli Ottomanorum Identes
verbo, verba observata fuisse experientie fuerunt?
seruatumhe fuit Ottomanorum Verbum aliquo tem-
pore? et in literis pacti datis promissis steteruntne?
illorum proles, nunquid veluti armenta pellunt, et
abripunt? de hoc particulari non est opus loqui, sed
testimonij loco ipsa Transylvania, quantum a tem-
poribus Solymani illig exereuerit tributum, et ad quem
Transylvania Principes deuenerunt statum? quod si
ipse Apasi loqui auderet, orbi utiq; statum suum ex-
plicaret, et declararet, quam opusculus est ille populus,
cuius pastor, et lupus, et qui nihil aliud exequi, seu
agere potest, quam mandatis obtemperare, idne po-
pulus Hungaricus sustinere possit? Comitatus Nitren-
sis, Bekeziensis, Hortensis, Nouigradensis, qui ab ali-
quot iam annis Turcis tributum dederunt, quam inde
illi habuerunt utilitatem? consideremq; num non illos
igne affluerunt, et deuastauerunt, et in captiuitatem
abduxerunt? Et quae Turca accibus Nouigrad, Gimet, &
Pilitisch, et Erta, et Puzhot, Dorne, et Abaiunae
promisit, illane verba obseruauit, contentusne fuit
illo tributo, quod se accipere uelle promisit? nonne
omni anno, quia imò omni mense noui aliquid inuenis,
et iniuria aliqua afficit, sinitne pauperulos subditos
panem comedere? et pauperes subditi atrociter quid
facient? postquam pagus unq; suum exhibuit obte-
quium, et tributum dedit, pacifice ne in suo Incola
sedere possunt pago? certum est, quod si Ottomanos

Hungaros devineceret, Hungari trucidarentur, et
 captivi abducerentur, et illorum substantia in pae-
 dam daretur, quid utilitatis acceptum est? nemini
 in suis imprudentibus petitionibus sauerunt, illos ne
 reliquit in suo statu? Illorum domos, et muros in
 regno reliquerunt? Nunquid prope pulvere
 illorum domos, et aedificia terrae coaequarunt? hinc
 sequitur, quod illorum Hungarorum, qui verbis
 Romanorum credunt, status talis sit, sicut
 vobis, mi Araf, ah vobis, tibi plus loqui non est
 necesse, compatimur statui tuo, tibi ipse illud pro fine
 discursum dicere volumus, quod in facis liberis
 Hierosolymam tangit, de te te ipsum, de te proles
 tuas, fleas mi amande popule, notum vobis sit,
 quod Transylvania, in penam vestrorum pecca-
 torum Turcarum verba secuta sit, quod si in tri-
 butum condescenderit, non ideo tranquillitate stui-
 tur, et certum est, quod ad instar Moldaviae et
 Valachiae futura sit, omnes igitur circumspecti
 estote, illud, quod Araf scribit in suis literis, vos con-
 siderate, vobis dicit Araf, Romanorum Regi ob-
 sequia praestate, hoc obsequium duplex est, unum
 est, simul esse cum Romanis, et illi tributum
 dare, sed a suis substantiis alienum esse, quid quid
 habetis, illis dandum, et postea etiam domino nostro
 Regi obsequium praestare debetis: Alterum est,
 quod recedatis ad obsequium domini nostri Regis, ut
 sitis in obsequio Regis Illamitici: primum obse-
 quium praeter hoc, quod omnibus quibus spoliabi-
 mini, postquam obligabimini obsequium praestare
 alicui ex Regis: mi Deus! tandem mutabitur
 simulque, et eis loco substituetur bre don-uz,
 id est, apage porce: bre Kaha'ogli, id est, apage

Meretricis filii: nunquid tu meum es mancipium?
fac hoc cito; quando perceperis has meas literas,
intra tot dies hanc uel illam rem mihi adferas,
quod si non adferes, faciam tibi fluere per nares
illud lac, quod ex uberibus matris tuae suxisti: et id
obsequium alterum erit hoc, quod difficile erit, in
conspicuum Dei, et totius Christianitatis, et Cæsa-
ris domini nostri, quæ nobis erit facies: nunquid
perducelleris, et rebelleris eritis, et horum indignatio-
ne digni euadetis: nunquid nosse populi uniuersiq;
discreturus: huius populi fraudes bene considerate,
discurrite desuper discurrere: nostras literas ex ten-
deremq; ultro, sed breuitas est nostrum desiderium:
rogo uos per Deum, et animas Herouorum Pre-
decessorum uestrorum, in deuotione Regis nostri
constantes estote. Relationibus istius Apasi, et
Verbis Romanorum nullam date fidem: permanete
in obsequio Domini nostri Regis, qui iuxta diuinum
mandatum dominus nosse est; quod si adhuc aliqua
lis erit molestia, parum de patientia habete, cum
authoritate Domini nostri Regis ego sum Pulatinq;
iure per Deum, cuiuscunq; qui perductionem im-
miserit, quod nullo modo illi ignoscetur, nec ulla accepta-
bitur excusatio, fauente Deo paulo post uidebitis, quod
Romanorum Victoria sicut bullæ aqua transitura
sint: quia in illis partibus sunt perductiones, et Chris-
tiani innumerabilem colligent Exercitum, quem
terra ferre non poterit, et cum illo aduentent, &
quamuis sing; peccatores, et propter peccata nostra
afflicti fuerimq;, nihil omnia Maiestas Excelsi Dei,
nos non reprobat, itaq; necessarium est, ut nos phra-
meis cingamus, nos et nostrarum domorum Incolas de-
fendere diligentiam impendamq;, peccat potius mori,
quam Vires, et proles nostras in captiuitatem

Ottomanorum abduci permittore: bellicoso populo
 Hungarorum praestat mori, priusquam sicut uiles
 alia nationes se submittere Ottomanis: O Apafi non
 mentuum quidem est Princeps Transyluania, sed in
 effectu tu non es talis: ego tibi do consilium, si ad
 conspectum Supremi Vizirij tales literas, quas scripsi
 tibi, uentura sunt, nos non tales patiemur, calami
 tates, et hostilitates sicut Transyluania; quidquid
 demum afflictionis habeamus, et a Maiestate diui-
 na, et a Rege domino nostro supplicat speramus,
 Ottomanis cum nostris prolibus, et rebus nihil erit
 negotij, O Apafi non agito secretarium Ottomanorum,
 nos ad eorum obsequia non inuitato, non licet tibi hoc
 facere, tu in Ottomanorum constitutus castris, Re-
 gi domino nostro ita resignantes scribis literas, de ca-
 tero tu protegeris a Deo. Datum in ante. Muran
 primi diebus mensis Iunati.

circa medium Dec.

P. S. si reperiantur, literarum Apafi latores,
 nobis transmittantur, aut in locis ubi deprehendun-
 tur, puniantur, et literae nemini exhibeantur

Relatio de apparitione Castrorum

Supremus Vizirius in hybernis Belgradi diebus ali-
 quot in quiete insumptis, mente demum ad anni
 sequentis operationes bellicas conuersa, remisit ad
 quatuor partes cursoribus, mandatis militem his
 de nouo citat uerbis: Anno praecedenti hosti contortus
 esse aures, et hoc anno iter factuum bellicum, ut ad illud
 se disponerent. Ad fulgidam Cordam Kamekamo nobile
 transmissum mandatum, cuius tenor: ex officina
 tormentorum Magistrorum tam fundendo, quam iaculando
 praestantiores cum formis, terra, ac ore, ac alij ad rem

tormentariam necessarijs, et proprijs requisitis / quia tri-
" ginta maiora, et ducenta circiter ordinaria tormenta, cum
aliquot, ut uulgò uocantur, colubrinis, ad operandum necessa-
" ria: / quantoque Belgradum transmittatis: Kaimekanus
acceptis mandatis, nullà interposità morà, Belgradum
petita excediuit; adueniunt cò Fusores, et cum ad
fundendum se disponerent tormenta, fama aduolat:
abominabiles Infideles collectis Copijs Duce Frinio, et Bo-
" thyani, cum quinquaginta millibz Croatis, et triginta millibz
Germanorum, et quadraginta tormentis in propectu esse. Res
ita inopinatè contigit, ut priusquam fieret, nullà a
consingijs hac de re perueniret informatio. Infideles
impij exultis Palankis Bersenetze, et Babotscha,
et emissò datà Fide. populò Muhammedinò, uigerimà
secundà die Luna Sumazi Lachyr ad Sigethum
progreffi, quendam Mehemed Agam, quem Supremus
Vizinius certorum negotiorum causà Canisam mise-
" rat, hoc in loco inclusum detinuerunt: Supremus
Vizinius rerum harum habita notitià et ad Tactaros,
et ad ceteros in hybernis existentes milites iussa misit:
Belgradum Sigetho quidam rustica, indutus ueste as-
" pulerat, qui à Mirad Bege, et Mehemmed Aga ad Supre-
" mum Vizinium literas, in quibus subsidium petebant, ab-
" lerat: Magnus Viziniq neqz Canisa, neqz Alba Regali,
neqz ex alijs consingijs quemquam comparare admiratione
rèpicbatur, aiebat, nullè trahendæ moræ, hosti obuian-
" dum, Sigethum liberandum, repetebat mandata; Supre-
" mum militiæ. Ductorem Ossekij in hybernis morantem.
Muhammed Bassam declarauit. Tactarorum Exercitij
et Bassæ Albæ Regali, et Bassæ Janouæ, et Kaplan
Bassæ, et possessoribus Coloniarum in Zornik, et in
hybernis existenti militiæ, ut se ad Muhammed Bassam
conferant, et congregent, scripsit. Infideles Impij autò

Vigesima sexta die Giumazi Lachyr ad Sigethi se
 applicuere obsidionem: Sigethum munimentum
 firmum, et solidum a quatuor ~~partibus~~ partibus maris
 instar paludosis circumgyratur, aquis, uerum quia
 tempore illo a gelu, et a niuibz congelata, et soli
 de euaserant, magis erat periculum: qua de causa
 supremus Viziarius, demum per omnes partes lite
 ras et mandata emisit. Tartarorum Chani filio
 Ahmed Kirai in Patschkia, et omnibus Begis,
 et Bassis demum imperauit, ut se cum Muhammed
 Basta in Ossek coniungant: literae ad Ahmed Ki
 raum ita sonabant: mi fili tibi conuenit de die
 indiem generositatem fides, et honorem Regium recu
 perare, una die utiq; uenies tu in propria persona,
 et cum Muhammed Basta in Ossek coniungaris, quia
 nos etiam in proinctu sumus, ut personaliter illuc
 eamq; fauilitabit forsitan Bey negotia nostra, primum
 discedam, corroborate igitur brachia uestra proeli,
 gerando Sigetho, quia se iam congregat Exeratus
 apud Muhammed Bastam in Ossek: In partes uero
 Belgradenses mandata emisit, ut ibi circumia
 dentes milites pro quarta die mensis Regeb sint
 in proinctu; secunda die huic mensis exposuit
 fuit Tugh, mandatum suis pariter, ut neq; ten
 tona, neq; camelos, neq; grauiora secum fer
 rent impedimenta, sed modo aduenient agili,
 quia intra quatuor dies Ossekum ibitur, in
 promptu existentes, quarta, et quinta disces
 serunt die, et quarta die. Mensis Regeb in Semun
 castra steterunt; una die quicuerunt, militis id,
 quid ardui esse videbatur, dicebant enim: quom
 modo quis potest progredi, quale hoc infortunius
 brumali tempore exire, et sub die pernoctare.

Supremus Viziug Ahmed Bassa etiam discessit, et
in Castrensi substituit Tugurio, diciturque, qui uult
uenire, ueniat, qui non ueniat, stipendijs priuabitur
ad compellendum Exercitum inferioris partem par-
tis Hasan Agam, unum de suis Aghis Belgradi con-
stituerat, sed nemo sequebatur, Solus Supremus e-
rat Viziug cum octoginta suis Aghis, mille suorum
militum, et aliquot de suis sequacibus, et duorum
millium Jenitscherorum turma; paruum sibi coigi
curauit stratum, duo solummodo Aghis concedens ten-
toria, ceteris in niue, et glacie subsistendum erat,
in serobem res delapsa, esse uidebantur, uerum nun-
tius adest felix. Infideles post quinq; dierum obsidione
super niuem, et glaciem duob; dieb; integris Sigethum
frustra insultib; tentauisse, obsessos, tormentorum, Sile-
porumq; procellis Infidelium elusisse conatib;, Septuaginta
captos, et quot glacies necdum totaliter deglutiuere faues,
ab excurrentib; obtinuit, obsessos, eorum capita in ho-
stium terrorem ad muniminis propugnacula exposita fuisse.
Infideles igitur nullo damno illato, sublatis castris,
Quinq; Ecclesias progressi sunt. Luna. Reges quan-
ta die, Infideles Quinq; Ecclesias milite cinxisse
relatum. Tame huic queculorum iungebantur
fletus, querebat Supremq; Viziug, num non dere-
litis hybernis miles apud Muhammedam Bassa
se coniunxisset? responsum autem: felicissime Vi-
ziri, Muhammed Bassa solus, et sine Exercitu in Schatch,
Klofzam se recepit: Jali Aga cum duob; millib; mili-
tum in Ofsek comparuit, sed ad rei non apti necessitate,
de cetero nec duo uidendi Tartari. Hybernorum unig
ab altero distantia ueloci obrat uicini, que Sup-
petias ferendi ergo non intra, quinq; uel etia; dies
contingere poterat dies: hac de causa Supremq; Viziug
afflictus rem Deo, ut uero Adiutori committenda. Infideles
Impy Exere

tum Islamiticum non comparere, uidentes, occasione
 prompta quindecim, uel uiginti circiter millia suo-
 rum ad Ofsekiani pontis limitem existentem Palan-
 kam Darda ductam inuadendam demiserunt, inuase-
 runt, et ea in cinerem redacta, suas in Ofsekia,
 una diuidendo ponte insumserunt dies: diruto pon-
 te, magna ad quinqs Ecclesias locauere castra, ali-
 qua ex parte castro, sua arx, non exigui causa timoris
 erat, sed certitudo ad defendendum locum uisitorum
 Musulmanorum, animosam restituit quietem. Cum
 Supremus Vizirig in Demitrouiczam peruenisset
 suspirabat, inquiens: O ubinam a dexteris, et sinistris
 adueniret militia; uerum tanta existente hyeme, quomodo
 appaerebant nisi sibi de capitis timentis periculo: Con-
 uenientibus intra quinqs dierum terminum triginta
 circiter militibus Ther erat, quinqs Ecclesias ab ob-
 sidione liberandi, ni pontis Ofsekiani impediret
 demolitio, qua Infidelis in proseguenda obsidione
 magis securus reddebat: Deo res commissa, sed quia
 a Deo populo Muhammedico facta promissa: nolite
 timere, et contristari, quia ego uobiscum sum: est euiden-
 tissimum argumentum sua beneficentia, nona, et
 decima die mensis Regeb magna militiae copia
 apud Muhammed Bassam se congregauerat, Bu-
 densis aderat militia et loci illig Musellimi, aderat
 Mustafa Bassa, et Alba Regali, et omnes milites ex
 obuijs a Trigonio Palankis usq in Ofsek: Item
 Bassa Si Kariensis, Begus in Tschanad, Begus in
 Tschiturna, qui erant ad decem circiter mille,
 qui se cum Muhammed Bassa coniunxerunt: de
 Tatarorum exercitu autem nec duo quidem Tartari
 simul uniri poterant. Supremo Vizirio in Demitro-
 uiczam aduenienti a Muhammeda Bassa litera

aduenerunt quorum sensus: Nunc apud me in Sikelis
multi sunt milites, Quingz Ecclesys Vir quidam aduenit
qui retulit impios Infidèles, percepto motu Exercitqz Ista
mitui; terrore perculos terga uertisse, et ad fugam se di-
profuisse: nunc aliqualem habemqz militiam, et si hostis
nos non auerterit uel militiam apud nos existente, ad illo-
rum auedam castra, Reg fauetis, nostrum in uestris precibz
non obliuiscimini. Reute etiam ex ditionibus Bosnia
milites aduenerunt, ueluti Kaplan Bassa, et Ismaelii
Alai Regi, et Bekientes, et Dornikienses, qui se Muham-
med Bassa coniunxerunt, hac coniunctione facta, Bassa
nulla interposita mora ad succurrendum Quingz Ecclesys
contra Infidèles progressus est: sed quia odor hic ad In-
fideles peruenerat: timor quidam illorū inuasit corda. U-
neqz itaqz Reges nocte nona solutis ad Quingz Ecclesias
castris, deperdiri, et confusi fuerunt, et recesserunt, hic
dicta Luna nona die Muhammed Bassa pariter suo
cum Exercitu progressus, duodecim horis ante Muham-
med Bassa aduentum e loco discesserant Infidèles; Mi-
les cum illis ad pugnam auibus, Dei sperans fauorem,
hos a tergo intecutus, tribus antecederet nuntiat
diebus, et quia eorum pedestris miles copiosqz, et impedi-
menta secum habebant perplurima, Sigethum ubi
plurimos suorum perdidit: et causa erat illis
a fronte, qua de causa eorum pauci uel nulli euasuri
credobantur: Exercitus Islamituz posteriorum Infi-
delium continuo affligebat aciem, per plures frigore
conquere. Infidèles, et qui frigoris fugiebant aperi-
tatem in Sigethi, et Janise militia incidenter manqz
interimedantur, Supremqz Vizirius antie aliquam pre-
stolabatur informationem; desiderata igitur et Quingz
Ecclesys, et a nobilioribus prouinciae, qui ibi inclusi

fuerant, et à Murtaza Bego Mohaczensi Supremo
 Vizirio peruenire Litera, quarum hic erat sensus. Felix
 Sultane Zinig, qui Quingis Ecclesias cum Croatis, et Den
 manis militibus, qui circiter numero uiginti mille erant,
 in summo fronsel obsederat, per duodecim dies, et duodecim
 noctes continuas tormentis, et Musquetis ualde afflixit, u
 niaulos tribus in locis suffoderunt, impressionem in arcem
 fecerunt; uerū e contra in arce existentes valorosi mili
 tes excentes illorum aggeres inuasunt, et plures Infideles dis
 seuerant. Mi Sultane, sub diebus Imperij Regis nostri, Rex
 Quingis Ecclesia, nullū passa est damnum, supponebant, quod
 felicitas uestra adueniret, et nocte noni diei mensis Reges
 aufugientes abiierunt, insecutus est illor exercitus Islamiticus,
 adiuuante Deo pauci Infideles euadent, quia donec ad sua
 ditionem perueniant, sex dierum itinere, opq habent,
 et pedes liberi non sunt, progredi nequeunt. Supremus
 Vizirius aduententem cum nouis Virum et ueste, et
 alijs honorauit modis, Murtaza Bego in suendis ab
 obsidione Quingis Ecclesijs summe commendabatur ua
 lor, nam apud se existentem populum, et iuramentis
 et stipulationibus, quod se ad extremum usq halitum
 defendere, et hosti arcem tradere nollet, obstrin
 gendo, arcem, cuius exterioris partis muri aliquantulum
 collapsi, conseruauit. In arce interiori utraque mu
 nita non nisi unum reperiebatur tormentum, quod
 Murtaza Begus die noctibus nunc huc, nunc illuc
 ad decem circiter loca, collocare, et explodere scie
 bat, et hoc agendi modo decem in arce esse tormen
 ta Infidelibus persuadebat. Obsidentes virum quen
 dam ante arcem captum, oculis obligatis, ne quic
 quam uideret, ad quandam deducere cauernam, vi
 rum in cauerna iam existentem, uelō ab oculis soluto,
 interrogabant: ubi es tu? reperuit Captiuus: ego
 nescio, ubi locorū sum: dixerunt ergo illi Infideles: ista

Caucena uocatur cuniuly, seu furing, et est sub arce.
Afflictum illum postmodum demiserunt. Vir hic auct
ingressus ad Muatazam Begum pelys, dixitq; illi
Clam: Ego noui statum, qui Capiti tuo imminet, Mu-
taza Begus illius Virum abripere, et in carcerib; ita
abscondere fecit, ut nemo de ys, qui in arce crassebant,
cum eo loqui posset. Supponebat enim Virum hunc in-
ualescentem descendensium Zelum imminuere, et ad
pusillanimitatem deducere posse: nec Iudicis loci omis-
senda generositas, Supremq; Virorum testifi-
mony's comprobata generositate, mercede dignam
existimans, factis Muataza Bego appreciationibus,
et eiq; encomijs decantato ualore, Alum Quing Ec-
clesiensis vexilliferatus prouentib; et Iudicem decem
mensium in Iudicis sui officio ultra tempus stabilita-
to honorauit. Accurrerat Ahmed Kirai Khani Tartaro-
rum filius, et Temisuariensis Begus supra Danubij gla-
ciem copijs suis, tardius autem, quia Infideler in
suas iam reuerti fuerant ditiones: Kaplan Mustafa
Basta in suas ditiones reuertentes, Infideler a tergo
uelitando insecutus, ducenta capita, et aliquot carenis
vinctos abducat Infideler, tenuerat equidem hic
ipse Kaplan Mustafa Basta, posteriorem Infideliu
percurrere aciem, re autem ad uotum non succedente,
quid quid uelitando, auedendo, et recedendo per-
potuit, non intermisit: congregatus Exercitus Illami
sieg Calankis, et praesidijs confiniorum vicinus, Muham-
med Bastam Sigethum, Kaplan Bastam Poffegam,
Capitaneum Bekicensem Equitatus Bosniensis Begu,
et Budenses Musallimes ad Kopan, et Karosuiuarini
praesidia, Temisuariensem Bastam in Quing Ecclesias
et aliquot cameras Jenitschororum partim in Quing
Ecclesias, partim in Kopan, partim Karosuiuarinu
cum sua annonâ, et in uentibus subsistere fecerunt

et quisque suis attendebat dispositionibus. Supremus
 Vizeris Ahmed Basha reversus, Demitrouicza discessit,
 et intra duos dies Belgradum, quae fuit dies vigesima
 quarta Lunae Regeb, ingressus est, propter hyemis in-
 tensionem inexpliabile passus est frigus, ubique erat
 glacies, et per Danubium, et per Savaam supra glacie
 transcendendum erat. Belgradi autem pontem destruere
 et super Savaam navibus transire oportebat. In hoc
 felici itinere bellio multa molestia, et multo sufferere
 di erant labores. Hostis Infidelis valias nihil tenta-
 turus, visa occasione progressus. Supremum ex Bel-
 grado exeuntem Vizerium, quingenti solummodo
 comitabantur milites, alij in suis quiescebant hyber-
 nis, et intra triginta dies non plus, quam decem cir-
 citer mille conuenerunt. Infidelium autem circiter
 quadraginta, uel quinquaginta millia fuerunt: sed
 disponente Deo priusquam inuasi fuissent, et relictis
 in Bersenore, et Babotscha Palantis trecentis
 Infidelibus abiuerunt, et fugerunt.

Circa principium
 Februarij
 Ann. Ch. 1664.

Hegira Millesima septuagesima quarta,
 Lunae Regeb quinta die, de restoratione Pontis
 Ossekensis, ad quam Machinatoria artis Magister
 sexaginta diebus requiri dies, mandata data fuerunt.
 Non exiguus hac uice ob praestitam Tartaris
 fidem commissus error: decem millibus ad hostium
 confinia assignata fuerunt hyberna, cum usus esse
 deberent, et utilitatis, damni potius, et detrimenti
 fuere, quia dispersi, pars in patriam, pars ad alia
 secessus loca, nil proderant mandata, quia neque com-
 paruerunt, neque duo quidem simul unendi, et con-
 gregandi erant, et dubio procul si Tartari Otoma-
 nico se coniunxissent Exercitui, negotia magna
 considerationis persoluta fuissent. Quidam Tarta-
 rorum dicebant: Quid haec ad me, ego non habeo be-

nus equum, Infideles iaculant, Silopis, si ego hunc equum
perdidero, quis mihi dabit alium? Verum ubi de rapina
et tractatu pagorum euerione, generosi sunt, sed
quando dicitur, ibi et Infidelibus nos opponite, contenti
nomine, non procedunt: debilis equidem erat Ottomanorum
exercitus, sed quia exercitus Ottomanicus sunt Exer-
citus Religionis Islamiticae, Deus Excelsus Islamismum
declinare non sinet, cum Trinius suum perlustraret exer-
citum, Tartarum quendam suum Captiuum interro-
gabat: Quos milites in hoc exercitu esse putas? Tartarq
repsit, erunt quinquaginta mille: Trinig inquit, hic
sunt absolute sexaginta mille viri, veniat, si audeat Otto-
manorum exercitus: Subiunxit Tartarq. Modò exercitus
Othomanicus contra te non progredietur, donec campi re-
uirefiant, modò quod tu vis, effuere poteris, sed quid de statu
tuo, futuro uere futurum sit, ego uere nescio: Ad qua Trini-
g bene bene, quid quid futuro uere capiti meo imminetis,
experiam, sed propinquè ueniat exercitus Ottomanicus, ego
ditiones meas ubiq succendam, et exuram, et cum exercitus
Othomanicus eo uenerit, omnia deuasta reperiet. Tri-
ginta iam circiter diebus Trinius in ditionibus Otto-
manicis versabatur, de eo quod seminauit, prouentus
futuro colliget uere, propinquè uere, quingis uel de-
cem circiter dies quiete transiit, sed dispositio-
nes nostras facit tante, cum omnes in dispositionibus
futuri belli, et in tormentorum fusione occupati
essent, a Maiestate Regis quatuor orbis partium,
expressus quidam cum literis Augustis ad Supremum
Vizirium aderat. Literarum hic erat tenor: dilecte
Zala, seu conuator meq, uidebo te, opusne habes
corario, opusne habes exercitu, quid quid opus habet,
mihi significato, hoc anno felici, et miliriam in re-
gistris notatam, et conscripam assumes, omnis enim
mandatum missum est, ut ad iter bellicum comparcant

Tibi mittentur tres Beglerbegi cum Praefectis Por-
 "tae nobilibus, uidebo, quomodo te geres, annum praesentem
 "sentem felicitate, praecedenti parem futurum existimo.
 "Excelsus Deus facilius omnia tua negotia.

Verum plebs Constantinopolitana, et scilicet
 "ra Adrianopolitani hinc inde per fora, plateas, &
 "in officinis, ubi bibitur, huc discurrebant: Trini-
 "nium hyemali tempore cum exercitu insurrexerunt,
 "et quot quot à Buda incipiendo usque in Obsek exi-
 "stunt, arces, et Palankas expugnauisse, et occupa-
 "uissent: Canisam, Sigethum, Kopan, et Kaposui-
 "uarinum subiugauisse, multa denique faciebant ver-
 "ba: sed beneficia Dei Excelsi sunt per plurima,
 "cui infinitae sunt laudes, quia Infideles undique abro-
 "niti, et per plerumque recesserunt: praecipue quia tot
 "mille hominibus Quingis Ecclesiam arces expu-
 "gnare non poterant, sed inde retrospectando disci-
 "dere debuerunt. Nunquid hoc prudentia, repugnat:
 "aspera durante hyeme arces tormentis quasi
 "solita: in uel extra aggeresne quis subsistere pos-
 "test: nunquid & Infidelibus sua est anima:
 "de hoc rerum statu magna orat sane admiratio,
 "qualis est conceptus, et quam insipida haec audacia.

Relatio de aduentu Legati Germanorum Viennam

Superius mentio facta, Supremum Viziuium
 "Buda ex detentione dimissio, et in suam patriam
 "remissio Germanorum Legati, literas à semet ipso
 "conceptas, ut eas Caesaris Germanorum Supremo
 "consignaret Praefecto, tradidisse, ad eas literas
 "die Sexta Luna Schaaban à Supremo Germa-
 "norum Caesaris Praefecto adlatum est responsum

cuius hic est tenor: Felix, et fortunata Amice, nos
ster, oblatiis appreciationibus, et salute, significat,
quod a nobilitate vestra Lateribus Legatus (a sa-
ris mei Doy's literas vestras attulerit, et ad meas
consignauerit manus, quarum sensu, rupta, pacis,
et a uobis incepti belli, et omnium aliorum in-
conuenientium, quae inde promanant, causas con-
tinet, admiratione proinde rapimus, cum nos a
simili iniuria pueros esse, et principium turba-
tionis omnis ex Transyluania promanauisse, ubi
toti notum sit, et conspecti, nihil omnia nobis haec
omnia attribuat, cum hac de causa ad Latera,
vestra, nunc literas, nunc homines transmitterem,
summamque, et omnimodam diligentiam adhibe-
remus, ut quae de utriusque partis consensu sparsim
gebantur, inhiberentur, et prohiberentur, quodsi
tempore illo cum in nostris provinciis status erat
tranquillus, et pax, et tranquillitas ex utriusque
parte obseruaretur, demum aliquid in contra-
rium factum fuerit, ne hoc fieret, etiam ali-
qua afflicti molestia, contenti fuimus. Vos uero
supra memoratas sollicitudines nostras non cu-
rastris, et utriusque partis colloquutiones, quae ad
effectum accedebant, nos perturbastis, cum uestro
exercitu hostilitates exhibere incepistis, et con-
tra nos progressi estis: hoc utique toti saeculo
mundo, manifestumque illi, et certum est, quod
diuina punitione infallibiliter, supra cum, qui
huius exorbitantis causa est, ventura sit. Ce-
tera negotia, Caesar domine nosse, ibidem apud
uos existenti suo Residenti commisit, a quo
uobis omnia prolixè innotescant, de cetero

augeatur uestra fortuna, ad seruitia paratus. Dux
 Saganensis. Nulla etiam in his literis erat sententia.
 Sed omnia Residenti commissa fuerunt: Residentis ut an-
 tecedenter pacem faciamus, dicebat, sed neque ille in
 manibus habebat facultatem. Interea temporis Tran-
 sylvanice Principis aduenerat Residentis, qui Supremi
 Viziui exosculatus manu, literas a suo exhibuit Prin-
 cipi, quibus perlectis perceptum fuit, Transylvanice
 Principem Germanos Claudioopolim existentes sibi
 adhaerentes fecisse, et Claudioopolim recuperauisse,
 et caeteras, quae in Transylvania a Germanis occu-
 pabantur, arces partim armata manu, partim
 bonis ad se transisse modis, aiebat. solummodo duas
 remanere arces, de quibus eorum Capitanei collo-
 quentur, quin imo res eo progressa, ut de sibi mutuo
 dandis muneribus, et de conueniendo ad conuiuium
 tractetur: ita ut, Deo dante, sub felici Imperio Sul-
 tani in his diebus, etiam seruo Regis sint ad-
 haerui. Haec sunt nouitates, quas per expressum
 Princeps Transylvanice transmisit: Supremus
 Viziuius ea parte sua Principi transmisit vestes,
 et literas humanitate plenas, cum vestibus, et literis
 expeditiis unum de nobilibus Corte seruis, quem
 etiam Princeps omni honorificentia affectis, et de-
 mum literas a principe retulit, in quibus, quanto
 sibi glorie ex huius vestis transmissione acciderit,
 exprimebatur, et Regi, et Supremo Viziuii fausta
 quoque apprecabatur. Opus fuerat maledicti Caesaris
 homines, qui literas adulerant, expedire; ad adla-
 tas enim responsum praetendebant: Viziuius Supre-
 mus igitur, Hegoria millesima Septuagesima,
 quarta, vigesima die. Luna. Reges ad Germanos

rum Caesaris Supremum Praefectum huius tenoris
remisit literas: Mi amice tuas accepi literas quas mi
scripsisti, intellexi sensum, qui in illis continetur, favente
Deo Excelsio intra paucum tempus in tuam patriam
veniemus, et oritur hospites tui, et ibi simul collo-
quemur: Nostros cursores mittere et remittere haec
sum est, nosmetipsi vicini si qua intentio nostra est,
paulo post ad nos venire: de caetero salutes.